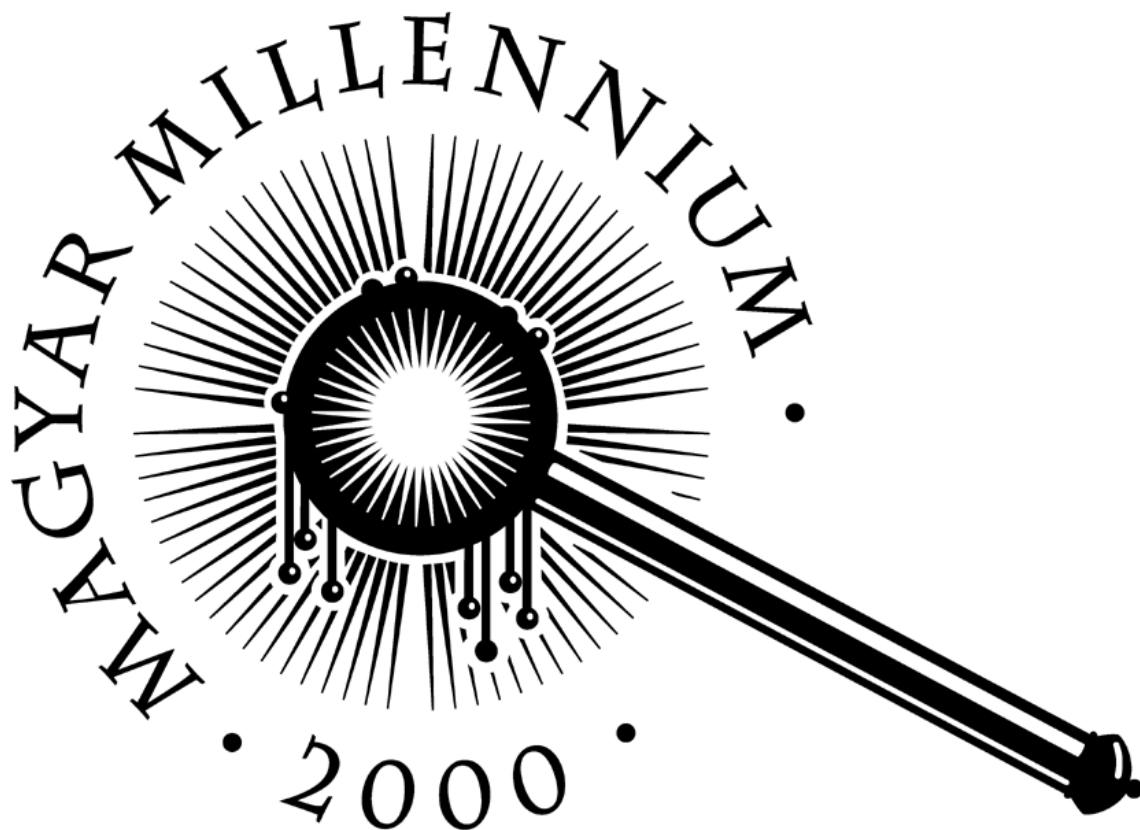

INÁNCS KÖZSÉG KRÓNIKÁJA

INÁNCS

2000

**Ez a könyv a Magyar Millennium
Kormánybiztosi Hivatala támogatásával,
Ináncs község Önkormányzatának
kiadásában, 250 példányban készült.**

Írta: Nagy László

Tartalomjegyzék

A község földrajzi jellemzői.....	4
Ósi idők emlékei.....	5
A falu történetének kezdetei.....	7
Ináncs a Tornai családé.....	10
Új földesurak birtokában.....	12
A hódoltság peremén.....	15
A falu újra felvirágzik.....	27
Ináncs a XIX. században.....	33
A templom rövid története.....	43
Ináncs a két világháború között.....	48
A közelmúlt eseményei.....	56
Közoktatás, közművelődés.....	58
Egészségügy.....	62
Közlekedés.....	63
Kereskedelem.....	64
Infrastruktúra.....	65
Foglalkoztatottság.....	67
Népesedési helyzet.....	69
A falu néprajzi hagyományai.....	73
Ináncs címere.....	95
Gyakran használt középkori mértékegységek.....	97
Felhasznált irodalom.....	98
Dokumentumok.....	100

A község földrajzi jellemzői

Ináncs Magyarország északkeleti részén a Hernád-völgyében fekszik. A Hernád-völgy Borsod-Abaúj-Zemplén megyében található, területe 200 km². A Zempléni-hegységet választja el a Cserehát dombvidékétől. Árkos süllyedéke a harmad-negyvedidőszak határán alakult ki. A lesüllyedt árkot a Hernád és mellékfolyói töltötték fel. A Cserehát-dombok felől érkező patakok a folyót a völgy keleti oldalába szorították. A Hernád sokfelé alámossa partjait, ami katasztrófákat is okozott már.

A vízhozam ingadozás rendkívül nagy, ezért és szabályozatlansága miatt gyakran előnti medrét. A bal parton a települések a néhány méter magas homokszintekre települtek, mások – például Ináncs - a biztonságosabb jobb parti terepfelszínekre épültek. Ezeket a jelenlegi Bársonyos- (volt malom) csatorna érinti, keresztezi. A csatorna Ináncs jelenlegi belterületét két, közel egyenlő részre osztja. A belterület védelme céljából az 1980-as évek végén 2 km hosszú félkör alakú töltés épült a község és a Csíkos-patak közé. A Csíkos (Kis-Hernád) a Hernád folyó holtága, a folyószabályozások következtében (a Bélus-patak vizének bevezetésével) élővízfolyásnak tekinthető.

A Hernád-völgy tengerszint feletti magassága 270 és 118 méter között változik, községünk a táj lealacsonyodó déli részén 131 méter magasan fekszik. A terület éghajlata mérsékelten hűvös – mérsékelten száraz. Az évi napfénytartam 1850 és 1900 között van, ami az országban a legalacsonyabbak közé tartozik. Az évi középhőmérséklet 9,0 – 9,5 °C közötti, az országos átlagnál (10 °C) alacsonyabb. A csapadékösszeg 580-630 mm, a déli részeken – ahol Ináncs is található – kevesebb. A Hernád – völgyében a csatornahatás érvényesül, a szél iránya északi, északkeleti, az ún. „kassai szél”. Az átlagos sebessége 2 m/s.

A területen a talajvízszint meglehetősen magasan található, mennyisége jelentős. Ártéri ligeterdők, kaszálórétek és mocsárrétek a jellemző növénytakarásai a község külterületének. A természetes növénytakaróból egyre kevesebb marad, a terület mintegy 70 %-a szántó, több mint 10 %-a rét, legelő. A kertek- szőlők aránya alacsony, csakúgy, mint az erdőké.

Ináncs határa felerészben sík, felerészben – a nyugati részen – dombos. Belterülete a külső határrészekhez viszonyítva központosan helyezkedik el. A község határos Hernádszentandrás, Felsődobsza, Csobád, Detek és Forró községekkel.

Összterülete 1094,5 hektár (1901,9 kataszteri hold). A Miskolc-Hidasnémeti vasútvonalnak hozzávetőlegesen a közepén helyezkedik el, s vasútállomásáról buszjárat indul a környező településekre. A 3. számú nemzetközi főútvonalról harmadrendű műút vezet a községbe.

Ősi idők emlékei

Ha végigsétálunk a falu főutcáján, aztán letérünk jobbra a régi Szug felé, ne felejtsünk egy pillantást vetni a tájra. Valahol itt kereshetjük a régi Ináncs magját, de ha átkelünk a Csíkoson (Kis-Hernádon), még régebbi korok nyomait lelhetjük fel. Pár perces séta után néhány tíz méter átmérőjű kiemelkedést láthatunk a szántóföldön. Könnyű megtalálni, nem messze tőle van egy kis fás, ledöntött kőkeresztrel, melyet régen Grúz keresztnek hívtak. A magaslat neve Dombkrét, mélye bronzkori leleteket rejtett.

Az őskor legutolsó szakaszát a használt eszközök anyaga szerint szokás tagolni. A bronzkor alapja az új fém és az új technika. A kőeszközöket a réz nem tudta felváltani, mert túlságosan törékeny és lágy volt, ez a szerep a bronzra várt. A bronz réz ötvözeté ónnal, vagy – hazánkban elterjedten – antimonnal. A bronz megkönnyíti a vagyon felhalmozását, könnyebben tárolható, mint az állatállomány, a gabona. Ha eltörik könnyen újraönthető.

Magyarországon a Kr. e. XX-XIX. században tűnik fel legkorábban, ezt fejlesztik tovább az itt élő népek. A Kr. e. XVIII-XVII. fordulóján két alapnépesség vívta szívós küzdelmét a Kárpát-medencében. A déli csontvázasan temetkező népek a középső bronzkorra kiterjesztették hatalmukat a Tiszántúlra és Észak – Magyarországra. Fokozatosan hódítja meg a korábbi hatvani kultúra területét az ún. füzesabonyi csoport. Először a Szamos környékén tűnnek fel, majd átkelnek a Tiszán. A középső bronzkor elején eljutnak egészen a Hernádig, később a Hernádtól kiindulva a Galgáig és a Zagyváig pusztítanak, megerősített központjuk a névadó település Füzesabony. Az ináncsi határban talált bronzkori leletek a füzesabonyi kultúra klasszikus és késői időszakára tehetőek.

Milyen népek élhettek a mai Dombréten több, mint három és fél ezer éve? Mivel foglalkozhattak, hogy festett a telepük?

A lakosság a folyópartokon telepedett le és tell jellegű telepeket hozott létre. Ökrökkel vont ekével szántották fel a földet, melyen kölest, búzát, árpát, zabot, rozst termesztettek. Ezeken kívül főzelékféléket, pl. babot, borsót, lencsét, sóskát, uborkát, mákot, mustármagot is ültettek. Takarmánynak lóherét, bükkönyt, zabot vetettek. Gyümölcsök közül ismerték az almát, szedret, somot, bodzabogyót. Juhot, kecskét, sertést, szarvasmarhát neveltek, utóbbit négykereű kocsijuk elé is befogták. Később a lovat használták a szekér húzására. A földművelésen kívül halásztak, vadásztak és gyümölcsöket is gyűjtöttek.

A telteken, a szűk utcákon cölöpvázás, tapasztott sövény falú, fehérre meszelt családi házak álltak. Két-, a nagyobbak háromosztásúak voltak. A belső helyiségben a tűzhelyeken égett a tűz, a kemence a másik helyiségben, vagy a házon kívül volt. A gabonát őrlőkövekkel őrölték lisztté,

belőle lepényt sütöttek. A húst pácolták, füstölték, hatalmas főzőfazekakban készítették el.

Temetői a tellekről kivezető utak mentén, vagy a környező magaslatokon voltak. Halottaikat zsugorítva temették el, ünnepi ékszerdíszben, melljük ételt tettek. Tárgyaikat, eszközeiket, fegyvereiket, sőt ékszereiket is spirálmintákkal díszítették. A keramikára különösen jellemző a spirális és árkolt bütyökdísz alkalmazása.

Csoma József: Abaúj-Torna vármegye a honfoglalás előtt című alapmunkájában két ináncsi leletet említett.

A bronzkorból származott az a két csésze, melyet országút készítése alkalmával találtak. Az egyik egyszerű fületlen, egyenes oldalú, a talpánál keskenyülő volt, magassága 75 mm, átmérője szájánál 90 mm volt. A másik kecses alakú, hármásával lefelé futó vonalakkal díszített, karimán felül érő fülű, magas, keskeny talpú csésze volt.

Mivel környékünk a római birodalmon kívül esett, ritkaságszámba ment az az éremlelet, amelyet Ináncson találtak. Az érmék Vespasianus, Domitianus, Nerva, Trajanus, Antonius Pius, Faustina senior és junior és Marcus Aurelius korából származtak, Kr. u. 70-180 közötti időből.

1985-ben végeztek a Herman Ottó Múzeum munkatársai leletmentő régészeti kutatást a Dombréten.

A település a mélyszántás által erősen meg volt bolygatva. Beomlott boltozatos kemencét, két lakóház omladékát, hozzájuk tartozó cölöp- és karólyukakat, döngölt agyagpadló részeket, hulladékgyödröket találtak. Hordozható tűzhelyeket, nagyméretű tárolóedényeket is feltártak. Finom kidolgozású, vékony falú spirálbütykös edénykéik és töredékeik bizonyítják az itt élők fejlett művészetét.

Remélem a föld mélye, még tartogat számunkra is érdekességeket, melyek révén teljesebb képet kaphatunk településünk és környéke múltjáról.

A falu történetének kezdetei

Egy település „születésnapjának” azt az évet szokták tartani, melyben először említik nevét írásos forrásokban. Ennél korábbi időpontra akkor gondolhatunk, ha tárgyi emlékek erre utalnak. Sajnos Ináncs területén a kora középkorra vonatkozó régészeti feltárások nem voltak, ezért kénytelenek vagyunk elfogadni az első írásos dokumentum keletkezésének időpontját, melyben a község neve szerepel. Ha ezt vesszük alapul, napra pontosan meghatározhatjuk a falu korát, ugyanis ismert az oklevél kiadásának ideje: 1271. május 11. Az adománylevélben a falu neve „Inanch” formában jelent meg.

Mielőtt a történelmével kezdenénk el foglalkozni, vizsgáljuk meg mit jelent, honnan ered a falu neve. A középkorban általánosan elterjedt szokás volt, hogy egy falut a tulajdonosáról, alapítójáról, vagy egy ott élő jelentős személyről nevezték el. Ez községünk esetében is így igaz, hiszen erre írásos dokumentum is utal.

Egy 1283-ban kiadott oklevélben szerepel Johannes I(na)nch neve, amikor a rokon Zovárd - nembeliek osztozkodnak meg az örökös nélkül elhalt Thanch fia Fülöp és Mortun fia Lőrinc birtokain. 1310-ben Iwanch(!) fia János fia Miklós követelte Felináncsot – a mai Hernádszentandrászt – Forrai Aladártól. Inanch nevűek tehát itt birtokkal rendelkeztek, és a falu névadói lettek. Maga az Ináncs szó a török ynanc szóból ered, jelentése: hit, bizalom. Az „inanc beg” pedig: bizalmi bég. Mint személynév nem ritka, a perzsák történetében is szerepel egy Inanz Hazib nevű hadvezér. Az Árpád-kori török eredetű személynevek közé tartozik tehát Ináncs is.

A falu korábbi történetéről nem tudunk. Él egy olyan hagyomány, mely szerint a tatárjárás idején az elpusztult Borsfalváról az emberek Felsődobszára és a mai Ináncs területére vonultak. Ez a legenda azonban tényekkel nem támasztható alá, sőt azok inkább ellene szólnak. Nagyon könnyen elképzelhető, hogy községünket, csak a tatárjárás után alapították. Ennek alátámasztásához Abaúj történetét kell megvizsgálnunk.

A honfoglalás idején és az Árpád-korban nem lehetett sűrűn lakott terület. Katonailag minden bizonnyal megszállták honfoglaló őseink, de tömeges idetelepülés nem következett be. Ezt bizonyítja az is, hogy nagyon kevés törzsnevet találunk ezen a területen, másrészt a régészeti leletek is ritkák. A megye nagy része a királyé volt, ebből adományozott jelentős területeket az Abáknak, akik a megye legnagyobb birtokosai, s egyben névadói is lettek. A történelmi hagyomány szerint királlyá lett ősük, Aba Sámuel építette Abaújbárt, a vármegye székhelyét.

Aba Sámuel ugyan az 1044-es ménfői csatában meghalt, az Abák itteni hatalma azonban nem rendült meg. 1046-ban a Lengyelországból hazahívott Endre és Levente Abaújbárnál találkozott a pogánylázadást vezető Vatával. Kálmán és lázadó öccse harcában ismét szerepel

vármegyénk központja. 1106-ban Álmos lengyel csapatokkal elfoglalja, de az ellene vonuló Kálmán előtt meghódol, aki megbocsát neki, és békét kötnek.

A XI-XII. század fordulóján 10 német telepesfalut alapítanak, tőlünk nem messze, például Vizsolyt, Felsődobszát. Még ekkor is kevés a település a vármegyében. Abaújvárt 1242-ben említik, mint olyan várat, amelyet a tatárok még nem foglaltak el. A megye többi részét a tatárok feldúlták, az itt élők számára azonban menedéket jelentettek az erdők, ami szintén a benépesültség alacsony fokára utal. A pusztítás azonban így sem kímélte a lakosságot, ekkor pusztult el a mai Hernádbúd és Gibárt között található Gata falu is. A tatárjárás után telepítéshullám vette kezdetét, s így a XIII. századra mintegy 250 település volt a vármegye területén. Ezek többségének pontos kora nem ismert, a már említett régészeti kutatások hiánya miatt. A XIII. században Abaúj különválik Hevestől és Sáróstól, de a nemesi vármegye gyűléseit még hosszú ideig együtt tartják.

Történelmi ismereteink alapján kijelenthetjük, hogy a tatárjárást követő betelepítés hívhatta életre Ináncsot is. Addig, amíg régészeti bizonyítékok nem cáfolják, nagy valószínűséggel állítható, hogy alapításának ideje a tatárjárás és 1271 közé tehető. 1271. május 11-én V. István Magyarország uralkodója adománylevelet ad ki. Ebben Miklós országbírónak és somogyi ispánnak adományozza még Miklósnak szerémi ispánsága és István ifjabb királysága idején, s azóta is tett hű szolgálataiért és az e miatt szenvedett károkért a Hernád vize mellett fekvő Forró, valamint Ináncs, Heves és Jolsva birtokokat a hozzájuk tartozó falvakkal és Murány várral. Az adományozás oka az István és apja, IV. Béla közötti harcokban keresendő. IV. Béla és Mária tizenkilenc évi házassága és féltucatnyi leánygyermek után első fiúként 1239-ben született meg István. A fiú születését hírül hozó udvari embert gazdag birtokkal jutalmazta a király, pénzt osztott a nép között, fiát az első uralkodónk emlékére Istvánnak kereszteltette. 1246-ban, alig hétévesen, már királyként és Szlavónia hercegeként említik. Ez arra utal, hogy már ezt megelőzően megkoronázták, de tényleges hatalmat Szlavóniában ekkor nem gyakorolt. Inkább arról lehet szó, hogy IV. Béla így nyilatkoztatta ki, hogy Istvánt tekinti trónja örökösének, másrészt az is valószínűsíthető, hogy döntését egyes előkelők kezdeményezésére tette. A gyermek István királyi címe és területi hatalommal való felruházása az urak számára tekintélyük és jövedelmük növelésének lehetőségét hordozta magában.

Az olyannyira várt örökös nem váltotta be IV. Béla reményeit. Alig tölti be a tizennyolcadik évét, megszerzi az erdélyi hercegséget. Maga István is elismeri, hogy fegyveresen kellett apjától kikényszerítenie az országon belüli különkormányzat jogát. Erdély birtoklása azonban nem elégítette ki, 1262-re megszerezte az ország Dunától keletre eső részét. Külön pénzt veretett, saját nádora volt, önálló külpolitikát folytatott.

Az 1264-1265 között vívott harcok az ő sikerét hozták, sikerült megszilárdítania hatalmát az általa birtokolt országrészen. Mindkét király

igyekezett a befolyásos urakat birtokadományozásokkal magához csalogatni, ami végső soron a királyi hatalom gyengüléséhez vezetett. IV. Béla halála után, 1270 tavaszán fia akadálytalanul vette át a hatalmat. Az elhunyt király hívei közül számosan Csehországba menekültek. István rövid uralkodása alatt korábbi híveit megjutalmazta, feltételezhetően ellenségei birtokaiból elégitve ki őket. A nevezetes oklevél, melyet István 1271-ben ad ki, és melyben Ináncs neve elsőként szerepel, erre mutat példát.

Egyes források szerint Ináncs az egységes Újvár megyében királyi, vagyis várbirtok volt. Ezek a falvak szolgáltak a királyi várak fenntartására. Forró, Devecser, Fancsal és még több falu kerül említésre Inánccsal együtt. A falu a XIII. században a tornai uradalom részét képezte. Torna vármegye is ezekben az időkben kezd feltűnni az okiratokban. Állítólag a tatárjárás után IV. Béla az itt élőket különböző kedvezményekben részesítette, mivel a vesztes muhi csata utáni menekülésében segítséget nyújtottak neki. Az uralkodó később is szívesen időzött itt. A tornai uradalomnak és központjának Torna várának birtokosa a Tornai család volt. Ez az ősrégi kihalt nemzetség és a belőle kivált Szalonnai Szini Jósafői Tekes családok a XV. század elejéig Torna vármegye felét birtokolták.

A XIII. században négy testvér alkotta a családot. A legidősebb Tekus volt, az ő utódai terjesztették tovább a nemzetséget. Ez a Tekus Komárom megye, majd 1249 és 1270 között Sáros megye főispánja volt. Testvérei is tovább gyarapították a család birtokait. Az 1271-ben kiadott oklevél nem a családjuknak adja a birtokot – köztük Inánccsal-, inkább tőlük veszi el. Ezt bizonyítja az, hogy a Tornai családnak nem volt Miklós nevű tagja ebben a korban, márpedig az adománylevelél őt említi. Ugyancsak erre utal az 1273-as év eseménye, amikor a három fiútestvér: István, ekkor a királyi szekeresek főnöke, beregi és pataki főispán, László sárosi főispán és Dénes mester, a király IV. László elé járultak, hogy ősi javaikat, melyeket az elhunyt V. István elvett tőlük és másoknak adományozott, visszakérjék. A király ezt nekik, az özvegy anyakirályné Erzsébet kérésére vissza is adta.

Ináncs a Tornai családé

1271-ben tehát Ináncsot Miklós országbíró kapta meg, de már 1273-ban visszakerült a Tornai család birtokába, és ott is maradt annak kihalásáig.

A korábbiakban már említett 1283-as oklevélben bukkanunk legközelebb Ináncs nyomára. Itt azonban nem a mai Ináncsról van szó, hanem „Inanch iuxta Hernad” néven Hernádszentandrásról. A XIII. században ugyanis a falu két részből állt, Olynanch volt a mai Ináncs, míg Felynanch a jelenlegi Hernádszentandrás. Mégis említést érdemel ez az oklevél, hiszen ekkor még e terület is községünk részét képezte. Ináncs Hernád mentén fekvő része a Zovárd nemzetség birtokában volt. 1283-ban Thanch fia Fülöp és Mortun fia Lőrinc birtokain, mivel örökösük nem volt, a rokon Zovárd nembeliek osztoztak meg. Bucho és Inanch fiai kaptak $\frac{1}{4}$ részt, míg Miklós, Benedek, Budun és Apa fiaié lett a birtokok $\frac{3}{4}$ -e. Akkoriban nem számított ritkaságnak, ha egy falu több birtokos kezén volt.

1310-ben Iwanch (!) fia János fia Miklós követelte Forrai Aladártól Felináncsot, amit a rokonai: Miklós, Péter és a Zoward testvérek, Lőrinc mester és Cadycha adtak el Aladárnak. Még ugyanebben az évben Zovárd nembeli János fia Miklós Felináncs Hernád felé eső felét egy malommal rokonának, Lőrinc fia Istvánnak adta cserébe Maga faluért és 20 M(?)-ért. 1331-ben a Zovárd nembeli Aprod István fia Péter birtoka. Felynanch további története 1329-ben válik el a mai Ináncsétól, ekkortól egyházának védőszentjéről Szentandrásnak nevezik.

Ami a fentiekből még érdekesnek tűnik, hogy a Zovárd nemzetséghez tartozó Inanch, aki falunk névadója lehet, birtokkal a mai Hernádszentandrás területén rendelkezett, míg a jelenlegi Ináncs a Tornai családé volt. Az Anjou-ház uralkodása alatt a család valószínűleg háborítatlanul birtokolhatta a falut, hiszen már a korai időkben jól döntöttek és Károly Róbert pártjára állottak a trónöröklési és a kiskirályok elleni harcban.

Egy 1327-ben tett végrendelet szintén számos érdekességet tartogat, rövid tartalma a következő:

Az egri káptalan előtt Lőrinc Forrow-i alesperes, valamint Miklós a Byd-i, Miklós az Inanch-i, Beke a szentandrászi, Egyed a Chobad-i és Benedek a Kyniz-i egyházak papjai jelentik, hogy eleget téve a Csanád egri püspök levelében foglaltaknak, tanúul mentek a Laad-i Domokos fia: Donch Dobza falujába Donch feleségének, Canto Miklós leányának: Anych nemes asszonynak a végrendelkezéséhez. A rajtuk kívül megjelent számos más tanú – köztük Benedek Dobza-i pap – előtt a beteg asszony a férjére és annak örökösére hagyta hitbérét és jegyajándékát, továbbá felszabadította szolganőjét és annak lányát. Az oklevélből kiderül, hogy 1327-ben Ináncsnak önálló temploma van, a papját Miklósnak hívták. Felsorolja még

a környező egyházainak lelkészeit is (Búd, Szentandrás, Csobád, Kinizs, Dobsza). Már az 1329 előtti elválásra utal az, hogy a szentandrászi pap (Beke) is külön kerül említésre. Forró jelentősebb egyházi székhelynek számít, hiszen itt alesperes működik.

A vatikáni levéltárban fennmaradt összeírás szerint 1332-ben Ináncs 15 garas pápai tizedet fizetett. A község nagyságára utal, hogy Szentandrás 18, Forró 36 garast.

A következő bejegyzés 1334-ből való, ekkor 4, 1335-ben szintén 4 garast fizet. A kisebb értéket a történészek azzal magyarázzák, hogy csak az első féléves adóról van szó, jelölni így szokták: 1334 I.

A birtokaikat 1273-ban visszakapó testvérek közül István emelkedett a legmagasabbra, 1284-ben nádor volt.

Öt gyermeke közül Roland és István megosztottak unokatestvérével, László sárosi főispán fiával, Jánossal az ősi javakon. Az osztályra bocsátás után István utódait Szinieknak, Szalonnaiaknak és jósafői Tekeseknek nevezték.

A Tornai nevet János vette fel, neki jutott a nemzetségi osztályban többek között Torna, Rakaca, Encs és Ináncs is. János az Árpád-ház kihalását követően Károly Róbert pártjára állt, részt vett Esztergom ostromában is, ahol életét hű szolgája a Hanva nemzetségből származó Albert mentette meg.

Fiai közül Miklós 1331-1360-ig egri püspök volt, a fennmaradó adatok szigorú, rideg, önző férfiként jellemzik. Másik fia László 1357-ben I. (Nagy) Lajos királytól birtokot kap, azzal a kiváltsággal, hogy azon várakat emelhet. A Tornaiak az Anjou uralkodók hűségesei voltak, birtokaikat megőrizték, sőt gyarapították.

A család utolsó tagja, a fentebb említett László unokája János 1406-ban halt meg. Emlékét egy sírkő őrzi az általa építtetett tornai templomban. A sírkő felirata: „Hic jacet Turne Janus, obiit Anno 1406. Ann. 52.” Az ő halálával a Tornai család kihalt.

Új földesurak birtokában

Miután 1406-ban a Tornai család kihalt, a gazdátlan birtokok a királyra szálltak. Zsigmond azonban nem sokáig tartotta birtokában, hanem 1409-ben elcserélte. Erről az 1409. március 11-én kiadott oklevele tanúskodik. E szerint Ezdege-i Pál horvát-dalmát-szlavón bán és Berench-i Gergely fia István királyi sumpus dispensator Kőkapronca várat Zsigmond kérésére rendelkezésére bocsátják, mivel királyi jövedelmét növelni óhajtván, azt a maga számára hasznosnak ítélte. A király megkapta a vár mellé még a somogyi vámot is. Ez a Somogyi vámszedő hely volt, ma Somodi néven Szepsitől nyugatra található.

Zsigmond ezdegei Besenyő Pálnak és berencsi Sáfár Istvánnak ezekért a javakért cserébe a tornai uradalmat adta. Ehhez tartozott a tornai vár és város, Udvarnok, Aj, Lucska, Barka, két Ujfalu, Szájbülése, Rákó, Kápolna, Hermanvágása, Berczefölde, Megyes, Szentjakab, Ujfalu, Debréte, Viszló, Rakacza, Köbli, Szentistván, Pamlény, Encs és Ináncs. Ináncs a felsorolásban, mint újvármegyei falu kerül említésre. A megadományozottak megkapták még azt a kedvezményt is, hogy ezektől a településektől kamarahasznát sem szedhetek a királyi adószedők.

Besenyő Pál 1396 óta Horvát- Szlavón- Dalmátország bánja volt. Az 1409-es adománylevelben a király felsorolja a bán érdemeit, s feldicséri, hogy Nikápolynál hőiesen harcolt a király védelmében, majd a Durazzói László ellen folyt küzdelmekben résztvevén, fogságba esett, melyből szabadulván ismét forgatta ellenük fegyverét és meg is sebesült. Az adományozott birtokba 1410-ben iktatta be az egi káptalan. 1436-ban halt meg, s mivel egyetlen fia: Miklós, még apja életében elhunyt, családjuk kihalt. Besenyő Pál halála után az egész tornai uradalom berencsi Sáfár Istvánra maradt. Ő a Tornai nevet vette fel és az utódaiban még egy évszázadig fenntartotta.

István 1439-ben Torna vármegyének főispánja volt. Két fia maradt: Vid, aki korán meghalhatott és Szilveszter, ki 1444-ben szintén főispán volt.

A XV. század közepe a magyar történelem zűrzavaros időszak volt. Hunyadi János kormányzóként kemény küzdelmeket folytatott, hogy megtörje a hatalmaskodó főurakat. Az anarchia felszámolása érdekében tett próbálkozásai azonban nem hoztak teljes sikert. A földesurak hatalmaskodásai nem szűntek meg, a közbiztonság továbbra is rossz volt. 1450-ben a fentebb említett Szilveszter vizsgálatot kért olnódi Czudar Jakab ellen, aki familiárisaival az ő ináncsi, encsi és mérai birtokaira rontott, innen néhány jobbágyát és minden barmát elhajtotta.

Tudjuk, hogy falunkban már az Árpád-korban is volt templom. 1424-ben emeltek egy új templomot, ami inkább csak egy kápolna lehetett a Kis-Hernád partján. Az 1450-es dúlást azonban nem kerülte el, Czudar Jakab

ajtáját betörette és onnan minden elvihetőt elvitetett. Olnódi Czudar Jakab 1447-ben még mint főispán kerül említésre.

Ha a földesurak nem hadakoztak, további károkat okoztak az itt garázdálkodó csehek. A husziták Felvidéken legismertebb és legnagyobb hatalmú hadvezére Giskra volt. Zsigmond fogadta zsoldjába és a Felvidéken birtokot adományozott neki. Halála után lánya, Erzsébet királyné hálából, hogy Giskra mellé állt I. Ulászlóval szemben felvidéki kapitánnyá nevezte ki, megbízta a Szepesség és a bányavárosok megszállásával. Hunyadi Jánosnak sem sikerült végleg legyőzni őket, sőt a trónra lépő V. László megerősítette Giskrát pozíciójában. Később maga is megpróbált fellépni ellenük, de sikertelenül. A husziták tovább rabolták, sarcolták az ország északi részét. 1453-ban a jászói prépost egyetértésével fosztották ki a tornai várat és pusztították el többi birtokait, a házakat, templomokat sem kímélve. Felvidéki uralmukat Hunyadi Mátyás szorítja korlátok közé. Giskrával 1462-ben megegyezést köt, az engedetleneket pedig fegyverrel kényszeríti engedelmességre.

1467-ben a Tornai család egyik tagja Oswald esik hűtlenségbe, ezért Mátyás király „nótázza”, vagyis megfosztja birtokától. Így elveszítette Ináncs fele részét, másik fele azonban még testvérének Benedeknek a birtokában maradt. A koronára szállt Ináncs fele részét Gechei György és testvére János, Sebestyén fiai kapták meg. Ezen birtokukba 1467-ben iktatták be őket. A Tornai család további sorsáról nem sokat tudunk. Oswald 1469-ben és 1470-ben is birtokokat zálogosított el, a család szerencsecsillaga leáldozóban volt. Utolsó említésük 1493-ból való, de uradalmaik ekkor már jórészt mások birtokában vannak.

Az Ináncs fele részét megszerző Gechei család a XV. században az uralkodók bizalmát élvezhette, bizonyíték erre, hogy 1433-ban, amikor Zsigmondot Rómában császárrá koronázzák, 400 fős kíséretében ott találjuk Gechei Györgyöt is. Az 1477-es évben Gechei György a garázdálkodó csehek miatt Devecser, Szentandrás, Ináncs, Bukolcz, Hilyó helységeken és a nyavalyádi pusztán zálogosít el birtokokat. A zálogba vevő nem más volt, mint felesége Abádi Borbála, aki 330 „tisza, igaz, jó súlyú” magyar aranyat adott értük.

A falu más részére Buzlai Miklós nyer adományt. Buzlai Miklós 1480-ban és 1484-ben is Abaúj vármegye alispánja volt. Ináncs mellett Encs, Csány, Szaka helységek, Szina mezőváros is az övé lett. Miklós fia Balázs más birtokokról a Buzlai de Enyicke nevet viselte, ezért szokták egyes források az Enyickei családot is, mint birtokost említeni, itt azonban ugyanarról a Buzlai ágról van szó. Balásznak fia nem született, csak leánya, akinek 1497-es halálával a család kihalt.

Mint a felsoroltakból jól látható a XV. században több birtokos kezén megfordult a falu, sőt sok esetben egyszerre többek is birtokoltak belőle részeket.

A főurak egymás elleni háborúi, az uralkodó Hunyadi Mátyás elleni lázadások, a Felvidéken fosztogató csehek a falvak népének életét bizonyára alaposan megkeserítették.

A tornai uradalmat az 1476-os évben Beckenschlager János esztergomi érsek és rokona, domoszlai Schop Henrik 10 000 forintért eladják a hatalmas Szapolyai Imrének és feleségének pelsőci Bebek Orsolyának. A Szapolyaiak 1487-ben már Ináncson is földesurak. A történelemből jól ismert Szapolyai családról van itt szó. Szapolyai Imre már Hunyadi János alatt részt vett a törökök és a husziták elleni háborúban. Megkapta Késmárk várát, a királyi kincstartóságot is elnyerte. Bosznia, Horvátország, Szlavónia bánágát is őrá bízta Mátyás király. Ezért kapta a szepesi örökös grófságot is. 1465 után a királlyal szembe került, ezért az valamennyi méltóságától megfosztotta. Erdélyben és a Szepességben is szervezte Mátyás ellenzékét, később azonban kegyelmet kért és kapott a királytól. 1475-ben, amikor a király a török ellen vonult őt tette meg kormányzóvá, 1485-ben pedig nádorrá is megválasztották. 1487-ben halt meg Pápán. A fentiekből jól érzékelhető, milyen nagy befolyással rendelkező család birtokába került falunk. Szapolyai Imre testvérének Istvánnak – aki Ausztria helytartója, Magyarország nádora is volt – a fia lett 1526-ban I. János néven az ország királya. Szapolyai Imre halála után felesége révén a Bebek család kezébe kerül a tornai uradalom.

A Mátyás halálát követő trónviszály során a Szapolyai család azonnal cserbenhagyta Corvin János herceget és Ulászló mellé állt. A magyar trónra három igénylő is akadt, köztük Ulászló öccse Albert az, aki 1490-ben, 1492-ben és 1497-ben is betör az országba észak felől és Abaúj egy részét is megszállja. Uralma azonban egyik alkalommal sem bizonyul tartósnak, de serege az itt élőknek sok szenvedést okozott.

A hódoltság peremén

Az 1400-as évek minden gondjokkal és bajokkal együtt is aranykornak számítanak a XVI. század megpróbáltatásaihoz képest. Sajnos kis falunk sem kerülhette el azt a sorsot, melyet földrajzi helyzetéből fakadóan el kellett szenvednie.

Az 1500-as évek a főurak és a köznemesség meg-megújuló harcának jegyében kezdődtek, amihez a gyenge királyi hatalom statisztált. A megnövekvő török veszéllyel és a jobbágyság egyre nehezebb helyzetével senki nem törődött. Az 1514. évi parasztháború során vidékünkön is folyt toborzás, az abaúji felkelők Szikszón és Göncön gyülekeztek. Dózsa egyik vezére, Kecskés Tamás aszalói volt. Jelentős paraszti és nemesi összecsapásról azonban nem tudunk.

Fennmaradt egy 1514. november 7-i Budán keltezett oklevél, II. Ulászló parancsa, amely Homokszentiványi Keresztes Andrásnak adja Csobád egész possessio, Borsfalva és Csatóháza egész praedium birtokokat. Ezekbe a javakba 1514. november 13-án iktatják be Abaújban. Keresztes András a hűtlen parasztok elleni harcban kifejtett érdemeiért részesült jutalomban. Az oklevél érdekessége, hogy megemlíti két, ma már csak dűlőnévként előforduló birtokot: Borsfalvát – helyét ma is így nevezik – és Csatóházát –, mely a mai Csató nevű dűlőnek a helyén lehetett. Elnevezésük hajdani birtokosuk, vagy alapítójuk nevét őrizhette meg. Borsfalva még a XVI.-XVII. században is fennállott Csobád szomszédságában. 1391-ben Zsigmond király Borsfalvát, mely hajdan Borsfalvai Lászlóé, Miklós fiáé, aki Tamásnak volt a fia – miután fiúágon magva szakadt – hűségét megjutalmazandó Literátus Saásai Jakabnak – Máté fiának – és unokatestvérének Pálnak, István fiának adományozta. Ebben az időben praediumok, vagyis nem falvak, hanem a földesúr kezelésében levő puszták, melyek korábbi falvak elpusztulásával alakulhattak ki. Természetesen birtokosuknak meg volt a lehetősége, hogy jobbágyokat telepítsen ide, és falvakká alakítsa őket, de majorsági gazdálkodást is folytathatott. Az 1500-as évek közepének tizedjegyzékeiben megtaláljuk Borsfalva nevét is, 1558-ban 13 tizedfizető jobbágya volt, valószínűleg a török harcok zűrzavarában néptelenedhetett el és újraterelítésére már nem került sor.

A mohácsi katasztrófát követő időszak I. Ferdinánd és Szapolyai János harcának jegyében zajlott. Az itteni főurak közül Perényi Péter, mint koronaőr Szapolyai mellé állt, magát a koronát is fűzéri várában őriztette. Perényi Péter részt vett a mohácsi csatában, ahonnan sikerült elmenekülnie. 1526-ban Szapolyai bizalmi embere, erdélyi vajda. A korra jellemző, hogy mihelyst I. János 1527-ben visszavonul, és vereséget szenved, átáll Ferdinándhoz. A Habsburg uralkodó ugyanis bántatlanságot ígért neki, ha a koronát átadja neki. A kapzsi és a vagyonának gyarapítása

érdekében mindenre hajlandó Perényi még Újhely és Sárospatak várakat és a hozzájuk tartozó uradalmakat is megkapta. 1528-1529-ben Szapolyai török támogatással ellentámadásba ment át, és visszaszerezte az ország Dunától keletre eső részét. Ferdinánd Abaújt 1536-ig tudta tartani, azután elveszítette, Perényi Péter pedig ismét I. János mellé állt.

A harcok váltakozó eredménnyel zajlottak, a falvak és a városok népének rengeteg szenvedést okozva. A nemesek és a városok úgy érezték az ország kormányozhatatlan, ezért maguk szervezkedtek, gyűléseket tartottak és keresték a kiutat a válságból. 1536 augusztusában Szikszón gyűlt össze 10 vármegye nemessége, de követeléseik – katonaság küldése, hatalmaskodások megszüntetése – pusztába kiáltott szavak voltak.

Ugyanerre az időre – 1530-as évek – tehető a protestantizmus elterjedése. Míg a XV. században a lakosság 80-85%-a római katolikus volt, a többi pedig görögkeleti, zsidó, egyéb, 1570-re 75-80% református, a fennmaradó római katolikus, görögkeleti, zsidó, egyéb. A protestantizmus gyors ütemű terjeszkedésének magyarázata lehet az egyházi réteg mohácsi pusztulása, a török betörése miatt az állam felbomlása és a kegyúri jog. Hazánkban is az „akié a föld, azé a vallás” elv érvényesül, így az egyszerű nép követi földesura vallását. Tudjuk, hogy Perényi Péter már 1526 után áttér a protestáns vallásra, ez Abaúj egy részének protestánssá válását eredményezi. Kassa 1546-ban a lutheri irányzatot követve, az „Ötvárosi hitvallás” tagja, hatása a környező vidékre bizonytalán jelentős volt. A leghíresebb református prédikátorok prédikálnak környékünkön: Szekszárdi Horvát András Tállyán, Batizi András Szikszón, Dévai Bíró Mátyás Boldogkőváralján, Károli Gáspár és Szenci Molnár Albert Göncön. Nagyon valószínű, hogy Ináncs lakossága is az új hitet vallotta a század közepe táján.

A birtokviszonyok nyomán követése ebben az időben nagyon nehéz, hiszen a két király birtokadományozásokkal igyekezett megnyerni magának a leghatalmasabb főurakat, akik maguk is gyakran váltogatták pártállásukat, mikor kitől remélhettek többet. Az Ináncs faluval sokszor azonos birtokos kezében levő Encset 1527-ben Ferdinánd vingarti Horváth Gáspár főkamárásnak és feleségének Lyhezka Johannának adományozta, s ezt 1535-ben és 1539-ben is megújította. Ináncs is hozzájuk került, hiszen egy 1557-es dikális összeírásban birtokosaként Horváth Gáspár kerül említésre. A parasztfelkelés, a két király egymás elleni harca, a főurak pártoskodása mellett a század közepére a török fenyegetés is reálissá válik. 1541-ben a török megszerezte Budát és fennhatósága alá vonta az ország középső részét. Igyekezett hódításait kiterjeszteni északi irányba is, 1544-ben Hatvant, 1554-ben pedig Füleket foglalták el. Habár Eger hős védői 1552-ben visszaverték a törököket, és ezzel megakadályozták, hogy térségünk is hódoltsági terület legyen, a portyázó fosztogató csapatok eljutottak Abaújba is.

1558-ban a füleki bég Szikszó környékén rabolt és fosztogatott, sok embert elhurcolt, de a kassai főkapitánynak sikerült a törököket legyőzni, és a rabokat kiszabadítani.

1566-ban és 1567-ben is járt itt a török, ezek közül az utóbbi Ináncsot is érzékenyen érintette. Az események háttérében a királyi Magyarország és Erdély között zajló háború állt. 1556-ban Ferdinánd ugyan lemondott Erdélyről, de igényt tartott az 1541-ben ahhoz csatolt vármegyékhez. Néhány magyarországi birtokos Erdélyhez állása váltotta ki az ellentéteket.

Bebek Ferenc és fia György János Zsigmondhoz pártoltak, így Ferdinánd hatalma északkeleten megrendült. Később Bebek Ferenc szembekerült Izabellával, a fejedelem anyjával, aki megölette, fia György visszapártolt Ferdinándhoz. Ferdinánd és János Zsigmond tárgyalásain Abaúj vármegye Kassával a Magyar Királysághoz került. A békesség nem volt tartós és Ferdinánd halálát követően fia Miksa folytatta a háborút. Parancsnoknak Schwendi Lázárt nevezte ki, aki elfoglalta Tokajt és jelentős sikereket aratott az 1565-ös évben. Sajnos a sikerek azt eredményezték, hogy a török újabb hadjáratot indított a következő esztendőben.

1566-ban a török elfoglalta Szigetvárt és Gyulát, Magyarország északi területein azonban Schwendi aratott sikereket. Ebben az évben tatárok pusztították vidékünket. Az 1567-es esztendőben a Miksa pártján álló Bebek György birtokait Szendrőt és Szádvárt foglalta el Schwendi, sőt Munkács ostromába kezdett, amit szintén sikerült megszereznie. János Zsigmond a temesvári beglerbéget, Hasszánt hívta segítségül. Hasszán Jászberénynél mintegy 5000 embert gyűjtött össze és április 2-án tört Borsod megyébe, hol azonban Dédes előtt órákig vesztegelt. Dédes bevétele után a főhaddal Putnokon át Gömör megyébe hátrált, míg egyes kisebb csapatosztályok Abaúj vármegye határszéli várait – melyek őrség nélkül állottak -, Finkét, Gálfalvát, Gagybátort, foglalták el. Vadászvárát és Ináncsot csak hosszas küzdelmek és a védők lemészárlása után ejtették hatalmukba. Községünk példája jól mutatja, hogy milyen védtelen és ártatlan áldozata volt a kis falvak népe az egymással szemben állók küzdelmének. János Zsigmond Schwendi elleni küzdelméhez törököket hívott segítségül, akik felprédálták a házakat és elhurcolták a falvak népét. Állítólag 15 000 embert hajtottak el rabszolgának. Ináncs pusztulása valamikor 1567 tavaszán, nyarán lehetett.

Forgách Ferenc váradi püspök és erdélyi kancellár „Emlékirataim” című könyvében a következőképpen számol be az esetről:

„Ináncs falusi lakossága azonban mindhalálig védelmezte alacsony sövénykerítéssel körülkerített templomát.” Egyebütt kiemelik még azt is, hogy a lakók hőiesen ellenállottak a körülzárt temetőben. Máshol a következőt írják: „Körülfalazott temetőben védekeztek a Bársonyos jobb partján, s egytől- egyig elestek.” Hogy a tragédia hol játszódhatott le, ma már nem tudjuk. Bársonyoson a mai Csíkos patakot kell értenünk, régi térképeken ilyen néven szerepel. Ennek a partján lehetett régi temploma,

temetője a falunak. Szokás volt, hogy veszedelem esetén a lakosság a templomba menekült. Szikszó, Forró népe eredményesebben vehette fel a harcot, hiszen kőből épült templomuk, kőkerítéssel övezve valóságos erőd volt. Ináncs parányi temploma -melynek ma nyomát se leljük- és a temető sövénykerítése nem nyújtott hatékony védelmet. Mégis tiszteletet érdemelnek falunk lakói, akik bátran vállalták a harcot és a hősi halált. A források tehát a teljes pusztulásról tanúskodnak.

Valószínű azonban, hogy az egész falu népessége nem pusztult el. Ami miatt Ináncsot külön megemlítik az, hogy erős ellenállást fejtett ki a török ellen. A fosztogató törökök a házakat felégethették, és a lakosságot elhurcolhatták – már, aki életben maradt - de nem mindenki választotta a hősi halált. A lakosság egy része valószínűleg a közeli erdőkbe, vagy mocsaras területekre húzódnak és ott várta ki a veszély elmúltát.

A teljes pusztulást cáfolják a korabeli dézsmajegyzékek is. Ezekben az összeírásokban szerepel a dézsmát fizetők neve, a lerótt egyházi adó mennyisége, sőt a termesztett gabona fajtája is. Egy 1558-ból származó összeírásban 51 dézsmát fizető személy kerül felsorolásra. Nagyon érdekes a pusztítást megelőző évből, vagyis 1566-ból való dézsmajegyzék, melyet részletesen is bemutatok.

A névsor a következő:

1. Szyma Demeter	24. Chene György
2. Mészáros Gergely	25. Henzel Dénes
3. Szabo Gergely	26. Boros Pál
4. Kerekes István	27. Tombek Balázs
5. Tóth Péter	28. More István
6. Mészáros Péter	29. Baniaz Bertalan
7. Fodor Péter	30. Bányász Péter
8. Szántó Márton	31. Márton Ambrus
9. Király István	32. Gálfy Antal
10. Szántó Benedek	33. Kallo István
11. Ceczy Antal	34. Hozo Simon
12. Pacz Albert	35. Zeoke Mátyás
13. Fülip Bernát	36. Kis Lukács
14. Szántó Péter	37. Pacz Mátyás
15. Mogeros Antal	38. Gerze Pál
16. Nagy Imre	39. Kys Lőrinc
17. Nagy Jakab	40. Kowacz Mátyás
18. Veres György	41. Toth György
19. Jankas Balázs	42. Kys Imre
20. Mészáros István	
21. Kerekes Pál	Inquilini (zsellér)
22. Chatho(Csató) Antal	43. Kaydochy Pál
23. Wayda Bálint	44. Bernáth Mihály

45. Czykó István
46. Tombek György
47. Mezeő Lukács

48. Jo Pál
49. Farkas János
50. Farkas András

Összesen 50 név, közöttük 8 zsellér, az összes adózó egy hatoda. A nevek döntően magyarok, idegen eredetűnek tűnik a Pacz, Henzel vezetéknev, a Tombek, Hozo, Gerze nevek jelentése szintén nehezebben értelmezhető. A többi esetében egyszerűen régies írásmódról van szó, például: Baniáz-Bányász, Wayda-Vajda, Kys-Kis, Mezeő-Mező, stb. A nevekből ítélve Ináncs 1566-ban magyar népességű falu volt. Vallási hovatartozására nem utal, csak annyi, hogy a parochusnak octavát fizet, ami az összes tized egy nyolcada.

Mint korábban említettem, nagyon valószínű, hogy lakói valamely protestáns vallást követtek. Ebben az évben 194 gelima és 15 kéve búzát, 5 gelima és 6 kéve árpát, 10 gelima és 6 kéve zabot fizettek lakói egyházi tizedként. A gelima középkori mértékegység, 30 kévével volt egyenlő. Egy búzakéve hozama 1,5-2 kilogramm lehetett, az ország jól termő vidékein, pl. a Csallóközben, de a Borsod megyei elemzések is ennyit vesznek alapul, ezért én is ezt a szorzót használom. E szerint tizednek fizettek mintegy 80-110 mázsa búzát, 2-3 mázsa árpát, és 5-6 mázsa zabot, mai mértékegység szerint. A teljes termés ennek a tízszerese, mivel a decima a termés egy tizede volt. Egy tizedköteles jobbágyháztartásra így hozzávetőlegesen 17-23 mázsa búzatermés jutott.

Természetesen hosszabb távú következtetéseket csak akkor lehetne levonni, ha több évre kiterjedő dézsmajegyzék elemzést végeznénk, de így is képet kapunk arról, mit és mennyit termeltek a XVI. század közepén Ináncson. A fő termények a búza, az árpa és a zab. Bizonyára szarvasmarhát, juhot és lovakat is tartottak.

A dikális összeírásban az 1567-es évhez a következő bejegyzés szerepel: totalitur combusta, azaz teljesen felégetve. Ekkor már nem Horváth Gáspár a tulajdonos, hanem Magochy Gáspár. Özvegye ugyanis 1559-ben Nádasdy Tamás nádor előtt a birtokot örökbe vallotta Magochy Gáspárnak és testvérének Tamásnak Torna várát és mezővárosát, Udvarnok, Tornaújfalú, Áj, Lucska, Bakta, Faluska, Horváthi, Rákó, Kovácsitornai, Ináncs, Encs, Pamlény abaúj vármegyei, Szentjakab, Viszló, Debréte, Köbli borsodi, Erdőbénye, Kisbénye zempléni birtokokat 14 000 forintért. Magochy Gáspárt ott találjuk a korábban említett Bebek György kíséretében, amikor 1562-ben török fogságba esnek, honnan csak nagy váltságdíj fizetésével szabadulnak ki. Magochy jó módú földesúr volt, hiszen Munkács várát és a hozzá tartozó uradalmat 1573-ban 42 ezer forintért vette zálogba. 1560-tól Torna vármegye főispánja volt. 1557-ben még Horváth Gáspár, 1564-ben már Magochy Gáspár szerepel a dikális összeírásban Ináncs tulajdonosaként.

Több forrás azt írja, hogy olyan nagy mértékű volt a pusztítás, hogy csak hosszú évek múlva települt újjá a község. A valóságban nem pusztult ki Ináncs. Az 1568-as tizedjegyzékben már ismét ott találjuk a nevét.

A névsor ismét tanulságos:

1. Bíró: Nagy Jakab	30. Genge Antal
2. Pacz Albert (szabad)	31. Kalo Albert
3. Sartor Gergely	32. Tooth Lőrincű
4. Philep Gergely	33. Kys Mátyás
5. Sartor Simon	34. Pacz Mátyás
6. Zanto Mátyás	35. Geche Pál
7. Kyrál Orbán	36. Kys Lőrinc
8. Czeczy Antal	37. Faber Mátyás
9. Zendy István	38. Tooth Orsik (özv.)
10. Philep Bernát	39. Veres György
11. Zendy István	Extranei:
12. Pach Demeter	40. Edeleny Mátyás
13. Callo Balázs	
14. Nagy Pál	Zsellér:
15. Mezo István	41. Baniaz Simon
16. Kerekes Pál	42. Wayda Antal
17. Kys Imre	43. Jankus Balázs
18. Vayda Bálint	44. Czyko István
19. Czene György	45. Czetey Antal özvegye
20. Faber Mihály	46. Henczel Dénes özvegye
21. Boros Pál	47. Kardos Anna (özv.)
22. Tombok Balázs	48. Kys Sartoris?
23. Szántó Márton	49. Nagy feiju Pál özvegye
24. Pogan Gergely	50. Sulok Mátyás özvegye
25. Bernath Mihály	51. Nagy Orbán
26. Baniaz Bertalan	52. Poly Antal
27. Márton Péter	53. Farkas János
28. Fodor János	54. Farkas Demeter
29. Hozo Simon	

Összesen 54 név, több mint 1566-ban. Már ez is cáfolja a teljes pusztulást, ráadásul megtaláljuk ugyanazokat az embereket is. Tizenkilenc olyan személynek a nevét említi a dézsmajegyzék, akik a törökdúlás előtt is szerepeltek az összeírásban. Ezen felül sok a hasonló vezetéknev is, néhány adózónak pedig az özvegye fizeti a tizedet. A falu bíróját Nagy Jakabnak hívták. Pacz Albert sunt liberi, azaz szabad jogállású, hogyan és miért lett azzá, nem tudjuk, a korábbi összeírások ezt még nem említették.

Akik nincsenek az 1568-as dézsmajegyzékben vagy természetes halállal haltak meg, de valószínűbb, hogy elmenekültek, vagy a pusztítás áldozatai lettek.

A pusztulás mértékét jelzik a portánkénti összeírások is. 1557-ben 21 porta van Ináncson, 1564-ben 16, 1565-ben 16, 1566-ban 23. 1567-ben 21 porta van, de szerepel az „egész leégett” megjegyzés. 1570-ben 10 fél porta és 8 egész porta van a faluban. Nagy csapás volt Ináncsnak a török hadjárata, elpusztult a termés, a házakat felégették, a védekezőket leöldösték, de a falu nem halt ki. A következő évben a háborúskodásba belefáradt törökök és a Habsburgok Drinápolyban megegyeztek a fegyvernyugvásban. Ha korábban történik a békekötés Ináncs elkerülhette volna a pusztítást.

A következő évek békéje csak a nagyobb hadjáratok szüneteltetését jelentette, a portyázások folytatódtak. A törökök a Vadász-patak és a Hernád völgyében törtek előre észak felé, és néha egészen Kassáig eljutottak. 1575-ben és 1588-ban is jártak erre, az 1588-as portyájuk során sikerült nekik érzékeny veszteséget okozni. Ez év októberében Szikszótól a török követelte az adót, amit ők nem tudtak megfizetni. A 12 000 fős sereg elől a lakosság a kőfallal megerősített templomba menekült. A védők a kőfal mögött órákon át sikerrel védekeztek, mire a török felgyújtotta a templomot, a lakosság pedig menekülni kezdett. A zsákmány felosztásával foglalatoskodó törököket meglepték Rüscl német hadvezér és Rákóczi Zsigmond egri kapitány katonái. Az éjszakai harc az égő kazlak fénye mellett zajlott. A magyarok győztek, mintegy 1300 török és 370 magyar esett áldozatul. A hódoltság határa Szikszó, Monaj, Selyeb, Onga, Kemej településekig terjedt. A vármegyét Szendrő vára védelmezte, amely 1596-tól lett végvár.

Ináncs lakosságszáma a század vége felé lassan növekedni kezdhett, a porták elaprózódása azonban egyre jellemzőbbé vált. Növekedett a fél és negyedtelkes jobbágyok és a zsellérek száma. 1582-ben 34 negyedtelkes és 16 zsellér szerepelt a dikális összeírásban. 1596-ban pedig 10 fél-, 16 negyedtelkes jobbágy és 16 zsellér volt. Ebben az esztendőben a község földesura nem kisebb személy, mint Rákóczi Zsigmond. 1598-tól a porták helyett a házak számát írták össze, mivel a porták számával visszaéltek és igyekeztek az adót csökkenteni. 1598-ban a települések átlaga 25 ház volt.

Ináncs nagy falunak számított a XVI.- XVII. század fordulóján, mivel 1599-ben 55 ház volt a faluban. 1600-ban is volt 50, ami azért is érdekes, mert Encsen 16, Szikszón 60, Forrón 10. Víták vannak arról, hogy hány lakost kell számítani egy házra, ha az általában elterjedt 6-7 fővel szorzunk 300-350 fő lehetett a falu lélekszáma. Ezek az adatok azt mutatják, hogy Ináncs ekkor a környék egyik legnépesebb települése volt. Már az 1564-es összeírásban említik, hogy malom is van a faluban.

Egyes források szerint 1601-ben hajdúk telepedtek meg a faluban, akik református vallásúak voltak. A telepítés időpontja kérdéses, az

mindenesetre tény, hogy a nagy hajdútelepítéseken kívül mintegy 50 kisebb-nagyobb településen kerültek letelepítésre hajdúk, lehet, hogy Ináncson is, de ez nem kellőképpen igazolt. Az itt élők prédikátora 1601-ben Szántay Tamás volt. Az abaúji református egyházkerület anya- és leányegyházainak 1608-as felsorolásában szerepel Ináncs neve is. A hajdúkhöz kötődik a falu történelmének egy olyan eseménye, mely országszerte ismertté tette, ez pedig a második hajdúfelkelés.

Az 1606-os bécsi békében Bocskai István erdélyi fejedelem többek között garantálni kívánta a protestánsok szabad vallásgyakorlatát, és le akarta telepíteni a szolgálatában álló hajdúkat. Sajnos korai halála megakadályozta abban, hogy a békepontok valósággá váljanak. Bocskai halála után, a Habsburgokra visszaszálló területek átvételére kijelölt személyek közül Forgách Zsigmond és Dóczy András buzgó katolikusok voltak, Thurzó György pedig, bár lutheránus vallású volt a neki adományozott Tokajt és környező falvakat –melyeket a hajdúknak ígértek-megtartani igyekezett, ezért szintén szembekerült a hajdúkkal. Így nemcsak a hajdúk egy részének végkielégítése, másoknak végvárakba szállítása nem történt meg, hanem a földdel és nemességgel megadományozottak sem juthattak a magukéhoz. Mindenütt üzték, öldösték őket, igyekeztek őket visszakényszeríteni a jobbágysorba. A magyar nemességen kívül a Habsburgok is a bécsi béke megsemmisítésén dolgoztak. Rudolf császár katonai rendteremtésről szövögetett terveket, Mátyás főherceg pedig az engedményeket alkudozásokkal akarta visszavonatni.

A hajdúk 1607 októberében elégték meg üldöztetésüket, ekkor Nagy András Debrecenben kitűzte a második hajdúfelkelés zászlaját. Nagy András erdélyi fejedelemnek Homonnai Bálintot jelölte, akit maguk a törökök is annak szántak, de Rákóczi Zsigmond ravaszsággal megszerezte Erdély trónját, igaz csak egy évre. A sértett Homonnai, akit Bocskai is utódjának jelölt mégsem állt a hajdúk mellé, mire azok a törökhöz fordultak. A budai pasa támogatásáról is biztosította őket, s novemberre Szikszóra vonultak királyválasztó gyűlésre. Útközben létszámuk a hozzájuk csatlakozó végváriakkal, parasztokkal 15.000-re nőtt. A főurak serege egyre növekedett, de fegyveres összecsapásra egyik fél sem akarta vinni a dolgot, ezért december 28-án Ináncson tárgyalásokat kezdtek a hajdúk 33 pontba sorolt kívánságai alapján. A békealkudozásokban részt vettek az országos nemesek követei, a felső-magyarországi főbiztosok, Homonnai Bálint, az erdélyi fejedelem követe Sarmasághy Zsigmond, a hajdúk részéről főkapitányuk Nagy András és más vezetőik. Az ináncsi tárgyalásokat másnap Homonnai Bálint beszéde nyitotta meg, aki kérte a hajdúkat, hogy szálljanak le, azaz vessenek véget a felkelésnek. Beszédét követően a hajdúk sorolták fel sérelmeiket és fogalmazták meg követeléseiket: a Bocskai által nekik adományozott birtokokat elvették tőlük, nem hívtak össze országgyűlést, nem választottak nádort, szabad vallásgyakorlásukat akadályozzák, üldözik, jobbágysorba kényszerítik őket.

A küldöttek a hajdúk követeléseit, már december 28-án írásba foglalva megismerhették, majd azok elhangzása után az ináncsi gyűlésen válaszoltak is rá.

A válasz a tételesen felsorolt hajdúkat ért sérelmeket orvosolni igyekezett, de a bécsi béke végrehajtásának követelését azzal utasították el, hogy a hajdúk törődjenek a saját kiváltságaikkal, a többit bízzák a rendekre. A nemzeti királyválasztást kereken megtagadták. A rendek válaszát a hajdúk nem fogadták el, válasziratukban kijelentették, ha Homonnai Bálint a magyarországi fejedelemséget nem vállalja, „bocskorost” emelnek fejedelemségre. A német-római császárt nem fogadják el, mivel nem a nemzetünkből való, „bálványozó”, és nem tartotta be a békét. A hajdúk ezen nyilatkozata után megegyezés nem született, csak 50 napi fegyverszünetben állapodtak meg és abban, hogy a magyarországi vármegyék vállalják a hajdúsereg téli elszállásolását.

A következő évben a Pozsonyba összehívott országgyűlésen a katolikus egyház képviselői és a jórészt protestáns nemesek közötti kompromisszum révén végül sikerült a bécsi békét elfogadtatni. Ez idő alatt a hajdúk Erdélyben Báthori Gábort segítették fejedelemségre, vezetőjük Nagy András magas tisztséget nyert el az erdélyi udvarban.

Bár az ináncsi hajdúfelkelés megegyezés nélkül ért véget, mégsem mondhatjuk, hogy eredménytelen lett volna. A bécsi béke megkötésében, a rend és a nyugalom helyreállításában nagy szerepe volt. A sokat üldözött Illésházy István mondta viszontagságos életének vége felé: „Ha az Úristen a hajdúkat fel nem költi, nem volnánk ott, ahol vagyunk.” Joggal mondhatta ezt, hiszen vagyonától megfosztott üldözöttből az ország nádora lett, Homonnai pedig az országbírói méltóságba emelkedett.

Mint azt korábban említettem, Ináncs a XVII. század elején nagy település lehetett. 1604-ben 97 dézsmafizetőt írtak össze. Csak emlékeztetőül: 1558-ban 49, 1566-ban 50, 1568-ban 54 volt a számuk. A növekedés egyik magyarázata valóban lehet a betelepítés. Az 1598 és 1608 közötti házankénti összeírások ugyan egyre kevesebb házat említenek (1598-ban 60 ház, 1608-ban 29), de ez nem feltétlenül jelent csökkenést, elképzelhető, hogy visszaéltek az adó bevallásakor.

Az 1621-es dézsmajegyzékben 61 fő szerepel, tehát ekkor is nagy lélekszámú volt a falu. Még a bírók nevét is megtudhatjuk belőle: Mészáros András és Kirall Mihály. Az eltelt idő alatt a falu birtokosa is változott. 1612-ben Encs leányágon a Káthayak kezébe jutott, amit Káthay János 1632-ig, Káthay György 1639-ig birtokolt. Ináncs 1621-ben még Tornavár tartozéka, részint kincstári, részint idősebb Keglevich Zsigmond, Kun György és Gerencsey Mátyás tulajdona volt. 1650-ben Ináncs is Káthay birtok.

Az 1646. évi nemesi összeírásban szerepel Káthay Ferenc, özvegy Káthay Györgyné, özvegy Keglevich Miklósné, Gerencsey (Girincsi) Mátyás és László szikszói járásbeli nemesek és Kun György csereháti járásbeli birtokos nemes.

1632. október 11-én, majd október 16-án tábori közgyűlést tartottak Ináncon, amelynek tárgya a török veszély miatti hadrakelés volt. Október 18-án még egyszer közgyűlést tartottak falunkban, melyen a tábornok parancsát hozták: tartsanak felkelési szemlét. Azt határozzák, hogy ennek helyszíne Kornis-Ruszka helység (Gönc mellett) legyen. Az október 27-i szemlén 947 személy vett részt. A diósgyőri és a füleki kapitányok arról tudósítanak, hogy a török Ónodot, vagy Diósgyőrt akarja elfoglalni. December végére a lovas és a gyalogos katonaságot Szikszóra küldték, a személyes felkelés befejeződött.

Drugeth János országbíró, tábornok 1637 október 20-i parancsa szerint Ináncon túltiszai hajdúnépet helyezett el. A parancs szerint ellátásuk a falura hárult. Az idetelepített hajdúktól nem sok védelmet nyert Ináncs, mivel prédálták a lakókat, számtalan gaztettet, kihágást követtek el. Ennek orvoslására Ináncs helységnek kapuszámjára kivetett adóból a rajtuk a túltiszai hajdúk által elkövetett károkozások miatt a vármegye elengedett 5 forintot. Egyes források az itteni katonák számát 50-re teszik. Említenek még egy Nagy András nevű helyi lakost, aki a törökök fogságából kiszabadult, s a vármegye 20 tallért adott segélyezésére.

Az 1600-as években sem hárult el a török veszély, sőt Eger várának elestével talán még gyakoribbá váltak a török portyák. 1635-ben Halmajt lepték meg, Csobádról is hurcoltak el embereket, Hernádszentandrást is felpredálták. 1638-ban eljutottak Alsómérára, Léhre, Gagybátorba, Gadnára. 1640-ben a Csereháti falvakat dúlták fel, kényszerítették adófizetésre a törökök. 1645-ben Forró azzal a riasztó hírral kereste meg Kassa városát, hogy „az török ur a kijáró törököknek megfizetett kétszáz tallérral, hogy az ináncsiakat rabbá tegyék gyermekeivel egyetemben.” Hogy sor került e falunk feldúlására nem ismert, mindenesetre a század közepére Ináncs népességszáma csökkent, ami a török zaklatásainak, és a harminc éves háború hadieseményeinek számlájára írható.

1619-ban Abaúj vármegye is meghódolt Bethlen Gábor hadvezére Rákóczi György előtt. 1648-ig e terület az Erdélyi fejedelemség részét képezte, így Ináncs is. Az 1646-ból származó nemesi összeírásban szerepel Balogh István, Kis János, Lödör Gergely, Pál János, Szabó Péter, Szántó András, Szendi István, Thott Albert és Varga Jakab ináncsi nemesek neve. 1648-ban csak 1 adózó porta volt, és 10 nemes is adózott.

A török terjeszkedése, a végvári katonák és a császári zsoldosok zaklatásai miatt 1670. január 24-én a felvidéki megyék gyűlést tartottak, eredménye csak annyi lett, hogy kivívták a király rosszallását. Ezen a gyűlésen részt vett Káthay Ferenc is.

A Wesselényi-féle összeesküvésben a vármegye nemesei is szerepet vállaltak, ezért javaikat a kincstár elvette. Így járt az itt birtokkal rendelkező Káthay Ferenc is, akit a pozsonyi véstörvényszék jószágvesztésre ítélt, illetőleg örökös fogsággal sújtott.

Már az 1600-as években feltűnik itteni birtokosként a Keglevich család, amely mintegy két évszázadig birtokolja falunkat. A korábban

említett Bebek György halála után a családjának magja szakadt. Torna várát Magochy Gáspár vette meg a koronától, ő lett a vármegye főispánja. Halála után unokatestvérei Gáspár és Ferenc örökölték a birtokot, akik szintén örökösök nélkül haltak el. A végrendelet értelmében I. Gáspár nővérének, Dorottyának Móricz Lőrinctől született unokája örökölt. A várat Móricz Borbála és Anna kapta. Borbálát Keglevich Miklós báró, majd gróf vette nőül, így a vár 1677-ben az ő tulajdonába ment át. Encs birtokába, mely szintén Tornavár tartozéka volt, a jászóvári konvent 1662-ben Keglevich Miklóst iktatta be.

Miután a Keglevichek hosszú időn keresztül birtokolták Ináncsot, érdemes röviden bemutatni a családot. A Keglevich régi horvát eredetű család, melynek elődei Buzint, a család előnevét adó várat birtokolták. Innen szakadtak Magyarországra, és főleg hadi pályán jeleskedtek. Első ismert ősük, Péter 1300 táján élt, akinek két fia volt Kegel és Márton. Kegel lett a család ősapja, róla nevezték utódai magukat Keglevicseknek, azaz Kegelfiaknak.

A községünk címerében levő oroszlán is a Keglevichek címeréből származik, bár náluk kettő szerepel. Szintén szerepel az ináncsi címerben a Keglevichek kilencágú grófi koronája.

A család derekasan kivette részét a török elleni harcokból, többek között Jajca védelmében jeleskedtek. A mohácsi vész után szilárdan Ferdinánd pártján állottak.

Az 1621-ben Ináncson birtokkal rendelkező Keglevich Zsigmond Kaproncza vár kapitánya volt, az ország határait vizsgáló és harmincadok megújítását intéző bizottság tagja. Ő fiú utód nélkül halt el, testvéreivel a család horvát és magyar ágra szakadt ketté. Számunkra a magyar ág a fontosabb, hiszen ők birtokolják Torna vármegyét. Első jelentős alakja a család magyar ágának II. Miklós, aki 1636-ban Ónod és Diósgyőr kapitánya. 1646-ban elnyeri a báróságot. Feleségül, mint azt fentebb említettem a Magochy családból származó Móricz Péter leányát Borbálát vette el, ennek révén jelentős javakat csatolt birtokaihoz. Egyetlen fiúgyermek maradt, akit szintén Miklósnak neveztek. Ő szintén tornamegyei főispán és ezredes volt, részt vett a török elleni harcokban Bécsnél, Eszéknél és más helyeken. Hűségéért és szolgálataiért I. Lipót grófságra emelte.

Nevezetes még a családból I. József, akinek a feleségétől Tavonath Teréztől kilenc gyermeke született. Közülük említést érdemelnek: II. József Torna megye főispánja, koronaőr és főlovászmester, Nepomuki János császári és királyi kamarás, III. Zsigmond címzetes makari püspök és esztergomi nagyprépost, Károly császári és királyi kamarás, titkos tanácsos és István tábornok, mert az ináncsi templom falán található táblán az ő nevük szerepel, mint a templom építői. A templom védőszentjének szent Terézt választották, valószínűleg szerepet játszott ebben az is, hogy így nevezték az édesanyjukat. Bár kilencen voltak testvérek, a család ezen ága kihalt, de nagybátyjuk Gábor révén a másik ág tovább élt. Ennek

utódai birtokolták Ináncsot a XIX. században, közülük említést érdemel Keglevich János, aki 1786-ban született.

János nagy karriert futott be, császári és királyi kamarás, 1810-ben az udvari kancellárián fogalmazó, 1824-ben Bars vármegye főispánja, valóságos belső titkos tanácsos, a pápai Krisztus rend vitéze, és főpohárnokmester volt. Ő birtokolta a sajóvámosi, encsi, vizsolyi, sztropkói, kis-tapolcsányi és nagy-ugróci uradalmakat, közöttük Ináncsot is. Keglevich János 1856-ban hunyt el, halála után birtoka fiára, Istvánra szállt, aki 1840-ben született és 1905-ben halt meg egy párbaj során.

A Keglevich család bemutatása után térjünk vissza a falu történetére.

Mint azt korábban említettem a XVII. század közepére a népességszám nagyon lecsökkent a folyamatos háborúskodások miatt. 1696-ban, mint 7 jobbágyos falut említik a források. Az ináncsiak a Rákóczi szabadságharcban is részt vettek, erről tanúskodik Buday István 1704. február 13-án írott levele, melyben tudatja a bíróval, hogy segéde katonai toborzást végez a faluban. A dicsőséges szabadságharc utolsó éveiben a pestis felütötte a fejét az országban és kis falunkat is megtizedelte. Háborúk által feldúlva, pestis révén megtizedelve tekintett Ináncs a XVIII. századba.

A falu újra felvirágzik

A török háborúkat és a Rákóczi szabadságharcot követően, 1715 -ben került sor a népesség összeírására. Ebben az évben csak két jobbágy, két zsellér és egy szabad család élt Ináncson, mindannyian magyarok. Egy 1716-ból származó dézsmajegyzék 15 nevet említ. A bíró ebben az évben Luskai (Lutskai?) György volt.

Az elnéptelenedett ország benépesítését a bécsi királyi udvar különböző kedvezményekkel támogatta. Egy 1714-es rendelet szerint, az a letelepülni szándékozó, aki házat épít három év adómentességet kap. Ináncs földesurainak is érdekük volt, hogy birtokaik ne álljanak megműveletlenül, ezért falunkat is telepésekkel népesítették be. Forrón, Encsen, és más falvakban szlovákok, Baktakéken, Monajon és egyebütt ruszinok telepedtek le.

Az Ináncson letelepítettek azonban legnagyobb részt római katolikus magyarok voltak. Az új lakossággal a falu is újjáéledt. 1720-ban két nemes és kilenc jobbágy háztartást írtak össze a faluban, a név szerint felsoroltak közül nyolc magyar és három német nevű volt.

Egyre nagyobb területet fogtak ismét művelésbe. Míg 1715-ben 120 köblös területű szántóföldet műveltek, 1720-ban már 330-at. A kaszált rétek nagysága 10 kaszás rétről 33-a növekedett, ami az állattenyésztés növekvő szerepét jelzi. 1720-ban ismét van malom a Bársonyoson, melynek bérlete 85 köblöt tett ki. A malom a földesúr birtokában volt, a bérlő a malomvám bruttó bevételének 1/3 át, minden harmadik köblöt fizette.

Egy 1726-ból származó nemesi összeírás Pap György ináncsi nemest említi, lehet, hogy az 1720-ban összeírt két nemes közül ő az egyik.

Mária Terézia 1769-ben utasította a magyar kancelláriát a népoktatás korszerűsítésével kapcsolatos munkálatok megkezdésére. Ennek jegyében 1772-ben sor került a népiskolák összeírására. Ináncs, mint falu(pagus) került említésre, a vallása római katolikus, nyelve magyar, tanítója nincs. Ez az adat is bizonyítja a betelepített lakosság vallásáról és nemzetiségéről leírtakat. Szemléletes képet nyújt a falu népességének viszonyairól a szintén Mária Terézia által elrendelt úrbérrendezési irat.

Az 1767 és 1774 között végzett munka során Ináncs úrbéri viszonyait 1772 május 22-én vette fel Bárczay József Abaúj vármegye kiküldött vizsgáló esküdtje. Először is kilenc kérdőpont alapján a jobbágyok addigi és akkori viszonyairól tájékoztak. A kérdéseket és a válaszokat a könnyebb érthetőség miatt helyenként megrövidítettem.

1. Van-e a községnek urbárium, ha van, milyen, és milyen idő óta?

A válasz: Nincsen.

2. Ha urbárium nincs, milyen szerződés, vagy szokás szerint teljesítik szolgáltatásaikat, és mióta?

Már 26 éve (1746 óta) bevett szokás szerint teszik dolgukat a jobbágyok és a zsellérek.

3. Miből áll a jobbágyok és a zsellérek adózása és kötelessége?

Szekerezéssel és gyalogmunkával végzik az úr dolgát.

4. Milyen javai és kárai vannak a helységnek és határának?

Háromnyomásos gazdálkodásban művelik a földet, amely mindenféle „életet” megterem és csak, mintegy kilencedik évenként kell trágyázni. Rétjei jók. A falu a hegyaljai városokhoz (Szántó, Tállya és Szikszó) kétóránnyira van, ahol mindenféle javaikat pénzzé tehetik. Marháik számára legelő, mező elég van, és iható víz is. Épületre való fa nincs. Más határból 3-4 óránnyira az uraság szokott adni. A hegyaljai városokban szekerezéssel és kézi munkával pénzt tudnak keresni. Makkoltatás az uraság engedelméből, a pénzükért van a határjukban. Gyümölcsös, káposztás a helységen kívül található. Mintegy harminc ember kaszáló rét van. Szent Mihály naptól új esztendeig kocsmáltatási jog is megilleti a lakókat. Kenderáztató helyük is van a falu határában. A malom az uraságé. Ami kárként van megemlítve: rétjeik hasznos fűvet teremnek, de a vizek gyakran borítják el. Tűzifa nincs.

5. Hány hold szántóföldje és rétje van egy egész házhelyes gazdának és hány pozsonyi mérőt vethetnek egy holdba, és rétjein lehet-e sarjút kaszálni?

Egész házhelyes gazda mintegy 40 pozsonyi mérőt vethet el mind a három nyomásban. Rétünk pedig négy ember kaszáló van, egy ember egy szekér szénára való fűvet szokott vágni.

6. Egy gazda hány napi munkát vitt eddig véghez és hány vonómarhával? A robotra menést, ill. jövést beleszámították e az időbe?

Egész házhelyes örökös jobbágyok minden héten négy marhával két napot, vagy e helyett három napot gyalog. Szabad elmenetelűek tizenkét napot négy marhával, tizenkét napot gyalog egy évben. Házasszellér tizenkét napot, másnál lakó zsellér hat napot. Bán Péterné részére egyik hat, másik öt nap robotmunkával tartozik egy esztendőben.

7. Adnak-e helység lakói kilencedet a földesúrnak, és ha adnak milyen terményekből és mióta? Ezen kívül milyen adományt adnak a földesúrnak?

Búzából, gabonából, árpából, zabból kilencedet adnak. Kenderből egy zsákot gazdánként. Az örökös jobbágyok az uraság kenderéből fonnak mintegy négy rőf vászonra való fonalat. Ezen kívül minden örökös jobbágy három tyúkot és tizennyolc tojást is ad. A szabad elmenetelű készpénzben három forintot, a házas zsellérek negyvenöt krajcárt fizetnek. Bán Péterné zsellérei közül az egyik négy, a másik öt forintot szokott fizetni egy esztendőben.

8. Hány puszta hely van a helységben, mióta és miért pusztultak el, ki használja őket?

Nincsen puszta hely a faluban.

9. A falu lakói örökös jobbágyok, vagy nem?

Egyik részük örökös jobbágy, másik részük szabad elmenetelű.

A válaszok valóságát a következők hitelesítették: Arnocki István főbíró, Lucskai János, Majoros György, Varga István és Szarka János.

A kérdésre adott válaszok feljegyzése után földesurak szerint haladva foglalták összeírásba a jobbágyok, házas és házatlan zsellérek nevét, a birtokukban levő telek, szántó és rét nagyságát. Az egyes községek adatait megyei összegzésben rögzítették. Ezt követően kapta meg minden egyes helység az ott használatos nyelven a maga urbáriumát. Ináncs urbárium magyar nyelvű, de természetesen tartalmaz latin nyelvű szöveget is. Az urbáriumunknak rendkívül nagy a forrásértéke. A XVIII. század közepének gazdálkodása tárul szemünk elé. Az 1715-ös összeírás adatai szerint a század elején a népességszám rendkívül alacsony volt, 1746 óta azonban a lakók „bevett szokás szerint teszik dolgukat”, nagyon valószínű, hogy szervezettebb betelepítés e két évszám között zajlott le. Az akkori összeírásban szereplő népesség már nem tűnt el, nem lett pusztítás áldozata, ők a mai Ináncs „öslakóinak” is tekinthetők, természetesen vannak olyan családnevek is, melyek ma már nem lelhetők fel.

Buzini gróf Keglevits urak örökös

jobbágyai:

Lutskai János

Hegedűs Mihály

Hegedűs János

Szabad menetelűek:

Klusovszky Tamás

Zsembery András

Madácsi János

Horváth, alias Novák Mihály

Homa György

Pásztor János

Csontos Mihály

Orosz Simon

Ifj. Majoros György

Vargha István

Szaniszló György

Béres János

Id. Majoros György

Horváth György

Varga György

Orosz István

Tussai (?) István

Fekete András

Szekeházi György

Tarnovszky (Arnóczky) István

Orosz Ádám

Szarka János

Kércsi András

Orosz Péter

Orosz Gergely

Vargha András

Korona István

Süveges János

Tribuszki Pál

Orosz László

Szabó András

Luzsanszky Mihály

Szabad menetelű házi zsellérek:

Zsoldos Istvánné

Szabó Ádám

Madarász Márton

Geczi János

Polyanszki Jakab

Novák István
Ifj. Geczi János

Pásztor Miklós
Gergely János

Házatlan zsellérek:

Tokár Gergely
Orosz Lukács
Pásztor István

Bán Péterné asszonyom házatlan zsellérei:

Tóth Mihály
Szuhai Gáspárné

A listából jól látható, hogy a legnagyobb birtokos a Keglevich család (az urbáriumban Keglevits) írással, mellette két zsellérral rendelkezik még Bán Péterné. Az 1754-1755-ös Abaúj-Torna vármegyei összeírásban a férje, Bán Péter neve a birtokos nemesek között szerepel. A lakosság nagyobb része szabad állapotú, mindössze 3 örökös jobbágyot említ a névsor. Összesen 35 jobbágy mellett 7 házzal rendelkező és 5 házatlan zsellér él a faluban.

Mivel foglalkoztak Ináncs lakói az 1700-as évek második felében? Fő foglalkozásuk a mezőgazdaság volt. A földet három részre osztják és kétharmadát megművelik, ez a háromnyomásos gazdálkodás. Ebben a korban ez még hazánk területén korszerűnek tekinthető. A föld termőképességének megőrzését trágyázással biztosítják, igaz, csak kilencévente. A trágyázás állatállományt is feltételez, ez elsősorban szarvasmarhákból áll. A marhatartásra a feltételek kiválóak, hiszen rét, legelő bőven akad, fűjük jó, egyetlen problémát a folyók áradásai okoznak. Az Ináncsra annyira jellemző szarvasmarha tenyésztés már ekkor is jelentős volt. Sertést is nevelnek, erre utal, hogy pénzért az uraság megengedi, hogy erdejében makkoltassanak. Termelnek búzát, árpát, zabot, káposztát és gyümölcsöket is. Fő textilnövényük a kender, ebből készítik ruháikat, sőt az uraságnak is szolgáltatnak belőle. A kenderáztató a mai Kis-Hernád partján lehetett. Szőlőt nem termeltek jelentős mennyiségben, ezt egyrészt azért állíthatjuk, mert nem említi az urbárium, másrészt a kocsmáltatási jog nem Szent György napjáig, (április 24.), hanem csak újévig tart. Felesleges terményeiket a környékbeli városok piacain értékesítették; ekkor Szántó (a mai Abaújszántó) még nagyon jelentős központ volt.

A lovakkal, szekerekkel rendelkező módosabb gazdák fuvarozást, a szegényebbek kézi munkát vállaltak a Hegyalján. Itt főként szőlőműveléssel kapcsolatos munkákról lehetett szó (kapálás, szüret). Nagyobb kiterjedésű erdő már akkor sem volt a faluban és a határában, ez több szempontból is hátrány, épületfának, tűzifának lenne rá szükség. A jobbágyság terhei az úrbéri szabályozást követően általában csökkentek. Évi 52 nap igás, vagy 104 nap gyalogrobotra kötelezték az egésztelkes jobbágyot. Az ináncsi robotteher heti 2 nap igás (egy évben 104 nap), vagy 3 nap gyalogrobot (156 nap évente) volt. A szabad elmenetelűek robotterhe azonban enyhének tekinthető a 12 nap igás, és 12 nap gyalogrobottal. Az örökös jobbágy az úrbérrendezés előtti időkben régi

szokás szerint adózott, míg a szabad menetelűek szerződésben rendezték szolgáltatásaikat, ezért voltak enyhébbek terheik. Az úrbérrendezés 1 forintban rendezte a jobbágyok pénzjáradékát, ehhez képest a szabad menetelű jobbágyok 3 forintos adója magasnak tekinthető.

Összességében megállapítható, hogy a jobbágyok és a földesuraik viszonyát nem szerződés, hanem „szokás” rögzítette, ennek ellenére a jobbágyság két csoportra oszlik, örökös és szerződéses jobbágyokra. Terheiket a központilag kiadott úrbérrendezés részint előnyükre, részint hátrányukra módosította, annyi mindenestre kedvező volt, hogy a jobbágyszolgáltatásokat egységesítette és lehetővé tette, hogy megállapítsák mennyi föld van a kezükön. Ennek a későbbi tagosítási perben nagy jelentősége lesz.

Miután a falu újjátelepült, szükség volt templomra is, hogy a lakosság vallását gyakorolhassa. 1732-ben Ináncson halt meg egy Bertalan nevű német katona, holttestét azonban Forróra vitték, és ott temették el, hogy miért nem tudjuk. Mindenesetre állandó plébánia valószínűleg még nem volt a faluban.

Encsen a római katolikus plébániát 1747-ben állították fel, a templomát 1743-ban az ináncsival egyetemben adták vissza a katolikusoknak a földesúr, Keglevich József közbenjárására és sürgetésére. Ha ez a forrás helytálló, Ináncson az 1700-as évek elején lehetett templom, de nem katolikus. Korábban szó esett arról, hogy már az Árpád-korban állt itt kisebb templom, vagy kápolna, 1567-ben pedig a templom mellett harcoltak az ináncsiak a törökök ellen. A XVIII. század végére azonban ez vagy elpusztult, vagy az állapota nem lehetett megfelelő, ezért új templom felépítését határozták el a falu földesurai.

A ma is álló templom szentélyében, a sekrestye ajtaja mellett a falon találjuk a templom építésének leghitelesebb, legeredetibb bizonyítékát. A tábla felirata a következő:

„Hac ecclesia Inanciensis mutuis expensis illustrissimorum dominorum comitum Josephi, Joanis Nepomuceni Sigismundi Caroli et Stephani Keglevits de Buzin exstructa est anno domini 1774”.

A szöveg magyarul így hangzik:

„Ez az ináncsi templom emeltetett az Úr 1774. esztendejében a kiváló uraknak, buzini Keglevits Józsefnek, nepomuki János, Zsigmond, Károly és Istvánnak, mint társaknak a megosztott költségén.”

Róluk korábban már esett szó, s azt is megkíséreltem megindokolni, miért Teréz lett a templomunk védőszentje. A templom kőből és téglából épült. A templombelsőt boltozatos terekkel díszítették, melyek eredeti barokk értékei az épületnek.

Az egyház első lelkésze Saksics Salamon minorita rendi áldozópap volt, aki kezdetben csak, mint káplán működött. Ő kezdte el az anyakönyveket vezetni, majd sikerült rábírnia a földesurat, hogy plébánialakot építtessen. Ez 1788-ra lett kész, ekkortól Ináncs elszakadt az encsi anyaegyházától és önálló plébánia lett. Saksics Salamon 1788-tól

egészen 1814-ig tevékenykedett falunkban, mint lelkész. A század végére a falu lélekszáma már jelentősnek mondható, 1787-ben 76 ház és 545 lakos számláltatik meg. Ekkor még állandó pap nincs - majd csak a következő évben -, egy nemes férfi él a községben. A zsidók ekkor még nem települtek meg Ináncson. Ezek az adatok az 1784-1785 között lezajlott népszámlálás eredményei, mely az egész ország területére kiterjedt és a települések minden lakóját összeírta. Ez az első pontos adat Ináncs népességszámáról.

A másik, szintén II. József nevéhez fűződő felmérés 1764-től 1787-ig tartott. Feltérképezték az egész Habsburg-birodalmat, falunkról és környékéről is készült térkép. Ezek mellett leírás is található a településekről. A település neve úgy került rögzítésre, ahogyan azt az itt élők használták, esetünkben Inancs. Felsorolták a szomszédos falvakat és azt is leírták, hány órányira van Ináncstól. Korabeli helyesírás szerint: F.Füget 1, St.Andras $\frac{1}{2}$, Forro 1, Ber 1, Gaszmert 1, Csobady $1\frac{1}{2}$, Csobady W(irths) h(auss) $\frac{3}{4}$, Dobsza $\frac{3}{4}$, Raso $1\frac{3}{4}$, Detek $1\frac{3}{4}$, óra. Ezek felé a települések felé vezethettek utak Ináncsról akkoriban, persze csak egyszerű földutakra kell gondolni.

Szilárd, kőből épült épület mindössze kettő van a faluban a templom és egy másik épület. A Kis-Hernád, vagy Bársonyos patak tíz-tizenkét öl széles, a medre teljes hosszában mocsaras, ami akadályozza a lovon, illetve a kocsin történő átkelést, noha gyalogosan alacsony vízállás mellett egyesével át lehet rajta kelni. A Dokról (Dok) jövő patak a mezőkön mindig mocsaras, s csak a hidakon lehet rajta átkelni. Itt érdemes megjegyezni, hogy korábban Bársonyos patakon a mai Kis-Hernádot értették, nem különült el a kettő, úgy, mint most. A növényzet szétszórtan vegyes bozótos, apró mocsaras részekkel átszőve, amik sohasem száradnak ki. Akkoriban sokkal több mocsaras terület volt a falu határában, mint napjainkban, köszönhetően a kiáradó patakoknak. A Csobádig terjedő mezők voltak leginkább ilyenek, a közlés szerint sohasem száradnak ki egészen. Az utak közül a Forróra és Felső-Fügdre menőek szilárdak és jók. Míg az 1700-as évek elején Ináncs gyér lélekszámú, szegény falu volt, a betelepített lakosság szorgalmának köszönhetően alig fél évszázad alatt virágzó településsé vált. Megművelt szántóföldek, gyümölcsösök, gazdag állatállomány, malom, épülő házak, templom, parókia tanúsítja az itt élők munkáját.

Ináncs a XIX. században

Az új század háborúkkal köszöntött hazánkra, hiszen javában zajlottak a Napóleon elleni küzdelmek. A földesurak, azonban nagy haszonnal tudták értékesíteni terményeiket, bizonyára a Keglevich család is. Az ináncsi templom építéséhez is hozzájáruló Keglevich István 1793-ban a franciák elleni háborúban esett el Landaunál. A falu azonban tovább gyarapszik, 1828-ban már 661-en élnek itt. Egy 1833-as leírás 92 házat és 662 római katolikus lakót említ. Valószínű, hogy csak a túlnyomó többség lehetett római katolikus, az összes lakó nem.

Ránk maradtak 1838-as dűlőnevek, melyek közül sokat még ma is használnak, és helyük is ismert. Ezek: Útalja, Alsó gyalogút, Feljárók, Rövidek, Nagykötel, Kenderföld, Csatorét, Pertes, Czankók, Köblösök, Háromvékások, Keskenykötél, Vigyorgó. Nevük utal az elhelyezkedésükre, méretükre, a természetű növényre, de néhány elnevezésének magyarázatát már nem tudjuk.

Mária Terézia és fia tanügyi rendeletei az alapfokú oktatást kötelezővé tették, falunkban is megépült hát az iskola. Egyes források szerint 1838-tól van állandó helye az oktatásnak. Az oktatás ekkor az egyház kezében volt, Ináncson természetesen római katolikus iskola létesült. A római katolikus parókián fellelhetőek jegyzőkönyvek az iskola működéséről. Egy 1846. július 31-i beszámoló a következőket írja az iskoláról: *„Ináncs 1ső osztályú tanoda Abaúj-Torna vármegyében 49 iskolás gyerekekkel. Mind földművelők 46-an szorgalmatosak, 3-an restek, elmaradtak 17, alkalmazotta 13.”* Az iskolába nemcsak helybeliek jártak, hanem csobádiak és hernádszentandrásiak is, mivel ezek a helységek tanodák nélkül voltak. Az egyházi iratokba bejegyzett szabályzat szerint a tanév Mindszent hó négy első napjaiban kezdődik, és Kisasszony hava négy első napjaiban végződik, vagyis október elejétől augusztus elejéig jártak a tanulók iskolába. A nagyszünet két hónapig tartott.

A falusi tanodában hétköznap szünet nem volt, minden köznap, „az Isten szolgálaton kívül”, reggel 3, délután 2 óráig tartott. Egy tanítási nap 5 óra volt, délben természetesen a gyerekek hazamentek. Hat, legfeljebb hét éves kortól tizenkét éves korig az iskolába járás kötelező volt.

Egy „Protocullum” feliratú könyvben az iskolára vonatkozó újabb adatok találhatóak. 1850 táján az anyatanodába járó növendékek száma télen 40, nyári időben 30. Az ináncsi parókiához tartozó Csobád és Hernádszentandrás helységekben számos tanuló volt, aki a távolság és a vízáradás miatt nem járt iskolába. Az iskola semmiféle jövedelemmel nem rendelkezett, a tanító fizetése a szülőkre hárult. Ők az iskolába járó gyermekeikért 48 pengőt és $\frac{1}{4}$ pozsonyi mérő zabot fizettek. A befizetések legalább egyharmada elmaradt, így a tanító megélhetése bizonytalan volt. A tanoda épülete meglehetősen jó állapotú. A tanítót, aki egyszersmind

organista is a helybeli lelkész választotta ki az alesperes úr beleegyezésével.

A tanítás színvonaláról képet ad az alábbi megjegyzés: „*Mint tanítónak semmi biztos fizetése nincs, csak, mint organista csekély jövedelméből tengődik, azért nem is kényszeríthető, hogy idejének nagyobb részét a tanításra fordítsa.*” A helyi tanítónak biztosabb jövedelme származott az orgonálásból, mint a tanításból, ezért erre több időt fordított. A tantárgyak száma alacsony volt, ekkoriban nem volt még központilag nyilvántartott tanterv. Mivel egyházi fenntartású iskoláról volt szó, tanultak a gyerekek hittudományt, nevezetesebb részeket a bibliából. Ez a későbbi hit-és erkölcstannak felelt meg, természetesen nagyon nagy súlyt fektettek oktatására. E mellett a mindennapi élet szükségleteinek megfelelő tantárgyakat tanulták: számolást, írást, olvasást. A falu nemzetiségi viszonyait jól tükrözi az a bejegyzés, mely szerint a lakosok tiszta magyarok, ezért a tanítás egyedül magyar nyelven ment, és mehet a jövőre nézve is. Még egyszer, most már kategorikusan kijelenti a jegyzőkönyv, hogy az oktatásra egyedül a magyar nyelv használható.

Már korábban is említésre került, hogy nem csak ináncsi, hanem csobádi és hernádszentandrásai tanulók is jártak ide iskolába, valószínűleg a római katolikus vallásúak, hiszen pl. Hernádszentandrason volt református iskola. Az iskolába járási fegyelem azonban nem volt megfelelő. Nem csak arra kell gondolni, hogy a szülők a mezei munkák miatt nem engedték gyerekeiket az iskolákba, bár erre is sok példa akadt, még a XX. században is. Csobádon sok iskolába járásra alkalmas korú gyerek volt, de a nagy távolság miatt kevesen látogatták az ináncsi iskolát. Szentandrásról pedig a Bársonyos folyó áradása miatt nem járhatnak rendszeresen, máskülönben itt a létszámuk is alacsony.

1846-ban például 71 tanodába járásra alkalmas gyerek volt Ináncson, 46 Csobádon és 5 Hernádszentandrason. Ez összesen 122 fő, mégis iskolába csak 49-en jártak. Ez az összes iskolába járásra alkalmas és köteles tanuló 40 százaléka. És ez még az előző évhez képest 7 fős növekedés. A következő évekből rendelkezésre álló adatokat tartalmazza az alábbi táblázat:

Év	Fiú	Lány	Összesen	Fiú Cs/H	Lány Cs/H	Összesen Cs/H	Mind- összesen	J/F	J/L	J/Ö	NJ
	Ináncs										
46	27	34	71	22/2	24/3	46/5	122	28	21	49	73
47	35	31	66	23/2	25/3	48/5	119	29	25	54	65
48	32	28	60	18/8	20/9	38/17	115	22	25	47	68
49	30	26	56	15/6	17/8	32/14	102	22	22	44	58
50	54							19	19	38	
51	43										
52	24	38						18	25	43	

A rövidítések magyarázata a következő:

1846-ban 27 tanköteles fiú és 34 tanköteles lány volt Ináncson, összesen 71. Csobádon 22 fiú és 24 lány, Szentandrás 2 fiú és 3 lány. Összesen 46 csobádi és 5 szentandrásai gyerekek kellett volna iskolába járnia. Az ináncsiakkal együtt 122 alkalmas korú gyerek volt. Ezzel szemben csak 28 fiú és 21 lány járt iskolába, összesen 49 tanuló. A kisebb hiányzásokat valószínűleg nem rótták fel a gyerekeknek – főleg, ha dologidőben nem mentek -, az a 73 gyerek, aki nem járt iskolába, állandó hiányzó lehetett.

Nyugat-Európában a század közepén a 6-12 évesek 85-95%-a járt többé-kevésbé rendszeresen elemi iskolába. Magyarországon az arány 60%, míg Ináncson és a másik két faluban 40 és 45% között mozgott 1846 és 1849 között. Természetesen nagyobb arányban látogatták az iskolát az ináncsiak, hiszen nekik helyben volt. 1855-ben 41 iskolaköteles közül 21 járt iskolába, ez 51%-os arány. A fiúk nagyobb arányban jártak iskolába, mint a lányok, 1846-ban 46 százalékuk látogatta rendszeresen az iskolát, míg a lányoknak csak a 34 százaléka. Érdekes módon 1848-49-ben a fiúk aránya csökkent, lehetséges, hogy ez összefüggésben volt a forradalom és szabadságharc eseményeivel.

Rendelkezésünkre áll egy 1848-ból származó részletes feljegyzés a Keglevich birtokokról, köztük Ináncsról is. A leltár tartalmazza a falu földrajzi helyzetének rövid meghatározását, a főbb épületek leírását és a földesúr fő bevételi forrásait.

A község nevét Inants formában írja. A falu Abaúj vármegye szikszai járásában található, a Bársonyos folyó mentén, a Hernádtól „ora negyed” távolságra. Északról Forró és Szentandrás, délről Dobsza, keletről Szentandrás, nyugatról Detek és „Sáp” községek határolják. Fekvése, mint szép, sima rónaság kerül említésre, szántóföldjei kissé lejtős menetűek. Földje fekete agyag, a megyében az első osztályúak közé tartozik, mely minden „élet nemeket sikeres haszonnal megterem”, és a kövér legelők a marhatartás számára is kedvezőek.

Kassa városától 6 és $\frac{1}{4}$, Miskolctól 3 és $\frac{3}{4}$, Szántó mezővárostól 1 órányi távolságra fekszik. Mindhárom helyre jó minőségű út vezet.

A földesúr birtokában levő ináncsi épületek:

Ispánlak.

A helység délnyugati részén 3193 négyszögöl területen áll. Szilárd anyagból készült, cseréptetővel. Folyosó, három szoba, konyha, pitvar, kamara, istálló és szekérszín van benne.

Malom és részei.

A nagymalom a Bársonyos folyón áll, szilárd anyagokból épült, zsindeley teteje van, 7 öl hosszú és 6 öl széles, „4 lisztelő kerekkel minden szükséges készülékekkel ellátva”.

A kismalom a másikkal átellenben volt, 4 öl hosszú és 3 öl széles, egy lisztelő, egy kásacsínáló kövel és egy kendertörővel ellátva.

A malomhíd fa oszlopokon áll, zsindeleytetős, bedeszkázott oldalú 6 öl hosszú és 3 öl széles híd.

Malom állás, 10 öl hosszú, 3 öl széles, szilárd anyagú, szalmafedeles hely, két kapuval ellátva.

Molnár lak, a malomtól mintegy 50 ölnyire, a falu alsó részén található, szilárd anyagból épült, zindelytetős. Három szoba, konyha, kamra, istálló és egy 3 öl hosszú kőpince tartozik hozzá.

Kocsma.

Szilárd anyagból épült, cseréptetős, hossza 18 öl, szélessége 3 és ½ öl. Két szoba, konyha, kamra, mézárszék, istálló tartozik hozzá. Ugyanitt van egy oszlopokon álló szalmatetős csűr is.

Bolt.

Részint szilárd anyagokból, részint vályogból készült, tizenhat öl hosszú, három öl széles, szalmafedeles. Három szoba, egy konyha, kamra, istálló, szekérszín van benne.

Csűr.

A helység nyugati részén, szilárd anyagból álló, zindelytetős, hossza 19 öl, szélessége 8 öl, jó kapukkal ellátva.

Juhakolok.

A kis akol szilárd anyagból készült, 750 juh fér el benne.

A nagy akol szilárd anyagból épült, szalmafedeles. Mindkettő padlással ellátva. Mintegy 1000 juh fér bele.

A juhászak az előbbihez van hozzáragasztva, 10 és ½ öl hosszú és 3 öl széles, három szoba, kamra van benne.

Téglaszín.

Nyolc faoszlopon nyugvó, szalmafedeles, a szükséges szárító deszkákkal ellátva.

A földesúr bevételei:

Elsőként említik a juhok tartásából származó jövedelmet. A földesúr 860 darab egyéves, és 780 darab kétéves juhot tartott, összesen 1640-et. Gyapjukért, 124 darab juh eladásáért, bőrükért és trágyájukért összesen 3995 forint bevételhez jutott tulajdonosuk. Élelmezésükre, szalmára, orvosságra, egyebekre és a bacsó és a juhászbojtárok fizetésére 1588 forintot költött. Tiszta haszon 2407 forint.

A szarvasmarhákból származó bevétel ennél jóval kevesebb. Mindössze 36 darab tinót tart: 9 négyévest, 9 háromévest, 9 kétévest és 9 egyévest. Minden évben a négyéveseket szokta eladni, darabját 50 forintért, összesen 450 forint. Trágya minden marha után 8 szekér van, vagyis 288 szekér, áruk 57 forint, 36 krajcár. Takarmányra, bérre, vásárlásra elmegy 246 forint. Tiszta haszon alig több mint 261 forint.

Majorság földek. A határban 786 pozsonyi mérő kiterjedésű földje van az uraságnak. Három nyomásba van felosztva, egyre 262 pozsonyi mérő jut. Az őszi rész felébe búza, felébe rozs van vetve.

A búza mérőnként 6 keresztet véve 786 keresztet terem, ami 1 és 2/4 pozsonyi mérővel számítva 1179 pozsonyi mérő búza. A vetőmagot, a cséplőrészt és a száradást levonva marad 919 és 2/4 pozsonyi mérő. Három forintjával 2758 forint és 30 krajcár. A művelési költségek levonása

után is marad 1747 forint és 3 krajcár tiszta bevétel. A szalma eladásából hozzá jön még 211 forint és 30 krajcár.

A rozs 131 pozsonyi mérő vetés után terem 786 kereszt, ami keresztenként 2 pozsonyi mérővel számolva 1572 pozsonyi mérő. A búzánál is említett levonások után marad 1268 és $\frac{2}{4}$ pozsonyi mérő, ami 2 forintjával 2537 forint bevétel. A művelési költségek levonása után marad 1564 forint és 29 krajcár haszon. Szalma eladásából még 285 forint és 30 krajcár bevétel származik.

Árpát tavaszi vetésben 262 pozsonyi mérőt vetnek, ami 5 keresztjével, 1310 kereszt árpa, mintegy 3275 pozsonyi mérő. A levonások után marad 2655 pozsonyi mérő, ami 2 forintjával 5310 forint. A művelési költségek levonása után marad 4159 forint és 30 krajcár, ehhez még 788 forint bevétel jön a szalma eladásából.

Rétje az uraságnak 116 és $\frac{2}{4}$ holdja van, holdanként megterem 2 szekér széna és 1 szekér sarjú. Összesen a két rendben terem 379 és $\frac{2}{4}$ szekérral. Ára szekerenként 4 forint, összesen 1518 forint. Kaszálási, szárítási, behordási költségek levonása után marad 1138 forint és 30 krajcár.

Úrbéri jövedelmek.

A 34 telkes jobbágy 54 házban lakik, füstpénzként fizetnek 54 forintot. Fejenként 54 napot dolgoznak, ez összesen 1836 nap, 20 krajcárjával értéke 612 forint. Az 54 házas zsellér szintén 54 forint füstpénzt fizet. 972 nap munkát végeznek, ennek tiszta értéke 162 forint. A fonás megváltásáért 13 forint 30 krajcárt fizetnek a telkes gazdák, a 4 házatlan zsellér 48 napi munkájának tiszta értéke 8 forint. Összes úrbéres bevétel 903 forint és 30 krajcár.

Dézsma jövedelmek.

A 34 telkes jobbágy összesen 1562 pozsonyi mérő szántóföldet használ. Egy nyomásra 544 pozsonyi mérő jut, felében búza, másik felében rozs.

A megtermett 1360 keresztből az uraságnak jut 151 kereszt, amiből 377 és $\frac{2}{4}$ pozsonyi mérő búza származik. A költségek levonása után marad 336 pozsonyi mérő, ami 3 forintjával 1008 forint, eladási költségek után tisztán marad 974 forint és 24 krajcár. A 75 szekér szalmából még 75 forint járul ehhez.

Rozsból 151 kereszt jut a földesúrnak, ez 3-mal szorozva 453 pozsonyi mérő. A levonások után marad 404 pozsonyi mérő, ami 2 forint 30 krajcárral számítva 1010 forint. A költségeket leszámítva marad 969 forint és 36 krajcár. A 90 szekér szalmából még 90 forint bevétel adódik hozzá.

A jobbágyok 544 pozsonyi mérőbe vetnek árpát, mely 4 keresztjével megterem 2176 keresztet, ebből az uraságnak jut 241 kereszt. Ez 3 pozsonyi mérővel számolva 743 pozsonyi mérő árpa, a költségek levonása után marad 643 és $\frac{2}{4}$ pozsonyi mérő. Két forintjával ez 1287 forint

bevétel, a levonások után marad 1222 forint és 39 krajcár. Hozzá járul még 97 szekér szalma, értéke 194 forint.

Haszonbéri jövedelmek:

A földesúr földjeiből a jobbágyok használatában van 136 és 2/4 pozsonyi mérő mennyiségű föld. Ezért évente 234 forintot és 45 krajcárt fizetnek az uraságnak.

Királyi haszonvételek:

A Bársonyoson levő malomtól évenként kap 1200 forintot, a helység nyugati részén levő kocsmától, és a szentandrászi kiskocsmától 220 forint haszonbért, egy zsellér házánál felállított boltért használati díjként 10 forintot, kovácsműhely felállításáért 2 forint helypénzt.

Kiadások:

Uradalmi ispán fizetése készpénzben és terményben összesen: 300 forint.

Egy urasági hajdú pénze, élelme, ruházata: 101 forint.

Egy kerülőnek a fizetése: 98 forint.

Mindenféle épületekre, malomra évi költségek: 450 forint.

Írószerekre és egyéb dolgokra: 80 forint.

Összes kiadás: 1029 forint.

A leltár végén az összegzés szerint az 1848-as esztendőben Ináncs helység tiszta jövedelme 17 620 forint és 11 krajcár volt. A leltár tételeinek végigszámlálásakor a helyes eredmény 10 forinttal több, vagyis 17 630 forint és 11 krajcár.

Az alábbi táblázat a bevételeket rangsorolja:

Majorsági szántóföldekből	Búza	1958 ft. 33 kr.	8756 ft. 2 kr.
	Rozs	1849 ft. 59 kr.	
	Árpa	4947 ft. 30 kr.	
Dézsmából	Búza	1049 ft. 24 kr.	3525 ft. 39 kr.
	Rozs	1059 ft. 36 kr.	
	Árpa	1416 ft. 39 kr.	
Juhok jövedelme		2407 ft. 9 kr.	
Királyi haszonvételekből		1432 ft.	
Rét jövedelméből		1138 ft. 30 kr.	
Úrbéri jövedelemből		903 ft. 36 kr.	
Gulyabeli marhákból		261 ft. 30 kr.	
Haszonbéri földekből		234 ft. 45 kr.	
Összes jövedelem		18659 ft. 11 kr.	
Összes kiadás		1029 ft.	
Tiszta jövedelem		17630 ft. 11 kr.	

A földesúr fő bevételei majorsági szántóföldjeiből, és a jobbágyok által fizetett dézsmából származtak. E mellett a juhtenyésztésnek volt még nagy szerepe. Ebben az időben a szarvasmarhatartás jelentősége még háttérbe szorult a többi bevétel mögött.

A földművelésben a háromnyomásos gazdálkodás volt a jellemző. A három rész egyik harmadát meghagyták ugarnak, vagyis nem vetették be. A második harmad egyik felébe őszi búzát, másik felébe rozst vetettek. A harmadik részt tavasszal árpával vetették be. A pozsonyi mérőt, mint mértékegységet kettős értelemben használja a szöveg. Területmértékként is ezt használja a szöveg, egy holdnak megfelelő terület lehetett, űrmértékként 62, 498 liter. A távolságmérésben 1 öl 1,7 méterrel volt egyenlő.

A község területén tartott több mint másfélezer juh nagyon jelentős mennyiség, a földesúr bevételeinek meghatározó része származott jó minőségű gyapjuk eladásából.

Bár a század közepén már a szarvasmarhatartást emelik ki, mint fontos gazdasági tevékenységet, ebben a leltárban még nyoma sincs, hiszen az évente tartott 36 tinó elhanyagolható mennyiség.

Feudális eredetű bevételnek minősíthetők a dézsmából, úrbéri szolgáltatásokból, haszonvételekből eredő jövedelmek, amik a tiszta jövedelem harmadát teszik ki.

A többi, a tiszta bevétel mintegy kétharmadát adja, vagyis az úrbéri szolgáltatások nélkül is nyereséges volt az ináncsi birtok.

Az 1848. áprilisi törvények a jobbágyok feudális eredetű szolgálatait eltörölték, valószínű, hogy e miatt a Keglevich grófok is rákényszerültek gazdaságuk átalakítására. Néhány évtized múlva az utolsó birtokos Keglevich eladta itteni birtokát.

Az 1848-as forradalom kapcsán hadiesemények falunkban nem zajlottak, de jelentős hadmozdulatok voltak a környékbeli településeken.

1848 decemberében az osztrák Schlik mintegy 8000 emberrel tört be észak felől hazánkba. A gyengén felszerelt, harcban járatlan magyar csapatok december 11-én csatát vesztek Kassa előtt, és Miskolc felé vonultak vissza. Az osztrákok december 28-án Szikszóig vonultak, ahol a Mészáros Lázár hadügyminiszter által vezetett magyar sereggel találkoztak. A rövid tüzérségi párbaj után mindkét hadsereg visszavonult. A magyarok mégis előretörték egészen Kassáig, de ott január 4-én vereséget szenvedtek, és térségünk ismét az ellenség kezére került. Schlik ellentámadásba ment át és Encs, Szikszó irányából akart átkelést kieroszakolni a Tiszán. Klapka György – ekkor már ő vezette a magyar hadsereget – sikerrel szorította vissza Abaújszántó, Vizsoly térségébe az ellenséget. Harcok januárban Ináncs környékén is zajlottak, lehetséges, hogyha összecsapás nem is volt, katonaság vonult keresztül falunkon. Az északi irányból közeledő Görgeitől megrettenve az osztrákok Kassa felé visszavonultak. 1849 februárjára a Hernád-völgye és Kassa ismét a magyarok kezére került.

Sajnos térségünk nem sokáig örülhetett szabadságának, mert június közepén megindult az orosz cári csapatok támadása. Több, mint 80 000 katonájukkal, alig 17 000 frissen bevonult magyar katona állt szemben. Vezetőjük a lengyel származású Józef Wysocki nem is tehetett mást, mint visszavonulva igyekezett lassítani az orosz csapatok előrenyomulását. Június 24-én bevonultak Kassára, majd a Hernád-völgyében végighaladva 30-án elérték Miskolcot. Nemcsak a katonaság keresztül-kasul vonulása, a harcok áldozatai, hanem a bevonuló orosz hadsereggel együtt érkező kolerajárvány is sok áldozatot hozott. Mindez megmutatkozik a népességszám alakulásán is. Míg 1828-ban 661 lakosa volt a falunak, 1851-ben csak 648, vagyis az eltelt 23 év alatt nemhogy nőtt volna a népességszám, hanem csökkent 13 fővel.

Fényes Elek 1851-ben Pesten megjelent Magyarország geographiai szótárában nemcsak azt írja le, hogy 648 lakója van Ináncsnak, hanem a nemzetiségi, vallási megoszlásról is említést tesz. Ináncs magyar falu, vagyis más nemzetiségek nem élnek itt. Határa gazdag, Forrótól egy óra járásra van. Lakosságának legnagyobb része római katolikus vallású (573 fő), él még 31 görög katolikus, 39 református és 5 zsidó.

1787-ben még nincs zsidó lakosa a falunak, a század folyamán azonban nagy számban települtek be az ország északi, északkeleti részébe. 1855-ben megemlíti még Ináncs kiváló szarvasmarha tenyésztését. Ekkor zajlik a község pere földesurával Keglevich Jánossal, majd fiával, Istvánnal. Keglevich János 1843. május 30-án úriszék előtt indított tagosítási pert a község ellen. Jellemző a feudális jogrendszerre, hogy csak 1857. március 6-án hozott a császári és királyi törvényszék ítéletet. Ezt még nyomozások követték – meghallgattak Ináncson élő, tekintélyes, idős embereket -, majd 1862. június 14-én született újabb ítélet, amit a fellebbezés után augusztus 30-án hagyott helyben a bíróság. Az alperes, vagyis a falu fellebbezését a bíróság nem vette figyelembe és az 1857-es ítéletet hagyta helyben.

Miért pereskedett a község, majd' húsz éven át földesurával? A per azért indulhatott, hogy megállapítsák a maradványföldről. A maradványföld, más néven remanencia a jobbágy kezén levő és az urbáriumban szereplő földterület különbsége. Adódhat abból, hogy a jobbágyok eltitkolták, de lehetséges az is, hogy pontatlanul ismerték a birtok nagyságát. A földesúr hivatkozott az urbáriumra és az ezen felüli jobbágyföldről igyekezett visszaszerezni. Az 1773-as urbáriumban 33 és 4/8 úrbéres állomány szerepel, 1 telekhez 1 hold belbirtok, 24 hold szántóföld, 6 kaszásrét tartozott, összesen 1038 és 4/8 hold. 1838-ban viszont 1178 hold van a jobbágyok használatában: 27,97 hold belbirtok, 896 hold szántóföld, 253,48 hold kaszásrét. A kettő különbsége 139,66 hold, ennek hovatarozása lehetett a per tárgya. Az 1862-es ítélet 34 és 4/8 úrbéri telket és 7 zsellérséget állapított meg. Az 1 teleknyi különbség Novák János és Novák István özvegyei által használt 4/8-ad telek és a Tóth Györgyné és Novák Pál által bírt 4/8-ad telek összege.

Megtudjuk, még az 1838-as adatokból, hogy a parókia 1,07 hold belbirtokkal, 23,49 hold szántóval és 8,87 hold kaszásréttel rendelkezett. Az orgonista is kapott 146 négyszögöl belbirtokot, 5,24 hold szántót és 4,08 hold kaszásrétet. A harangozónak is jutott még 241 négyszögöl belbirtok, 3,28 hold szántó és 3,22 hold kaszásrét.

Az 1860-as években megkezdődik a földbirtokok rendezése, a tagosítás. Az ináncsiak még annak megkezdése előtt tudomást szereztek arról, hogy kevés legelőt fognak kapni. Már a földesúrral zajló perben is mindent megtettek annak érdekében, hogy minél több legelőhöz jussanak, ezért a tagosítás megkezdése előtt levélben fordultak az első alispánhoz. Arra az ígéretre hivatkoznak, mely szerint „*minden lakos, ki az ujját fel bírja emelni, legeltetési illetőséget kap*”. Nagyon fontos számukra a legelő, mivel az a legjobb minőségű gyeptől áll. Ismét megerősítik az urbárium óta fennálló gyakorlatot, miszerint a borkimérés joga Szent Mihály napjától karácsonyig tart.

A földesúrral zajló per anyaga megtalálható a miskolci levéltárban, az egyik ináncsi perirat alján láthatjuk a régi községi pecsétet. A bíró 1860-ban Novák András volt. Az 1860-as években került sor a malomcsatorna felújítására. A régi időkben a mai Kis-Hernádot nevezték Bársonyosnak, a múlt századi és korábbi térképeken még így tüntetik fel. Borsy Zoltán szerint eredetileg Hernád-meder volt, amelynek egyes részei később feltöltődtek. Már a XV. században ismert egyik Halmaj környéki szakasza. A régi időkben csak a forrói malomig tartott, majd onnan kanyarodott vissza a Hernádba. A perei, vagy bűdi malmok feltolása révén új csatorna képződött, amely a csobádi malom felett folyt le. A göncruszkai gát, amely a Patay családé volt, szolgált arra, hogy a Kis-Hernádba ömlő víz mennyiségét szabályozza. Ez a gát, mivel a vármegye semmi támogatást nem nyújtott fenntartásához, az 1840-es évek végén tönkrement és az őrlési lehetőség megszűnt. Az itt lakó emberek 1849-et követően számtalanszor fordultak a kormányzathoz, mivel a marháik itatása és rétjeik kiszáradása miatt nagy szükségük volt a Kis-Hernád vizére.

1853-ban alakult meg a kis-hernádi, vagy bársonyosi társulat a munkák szervezésére. A munkálatok nagyon nehezen kezdődtek meg, míg végül gróf Andrássy György, - akié a halmaji malom volt – meg nem bízta Horváth József hont megyei főállami mérnököt a tervezési munkálatok elvégzésére. Ő a Kis-Hernád mellett egy külön ásandó csatornát is tervezett, mely a szentandrászi, ináncsi és csobádi határokon megy keresztül. A munka 1862 után meg is kezdődött, három éves jótállás mellett Gedeon Mátyás vállalkozó földbirtokos és kassai polgár végezte el csekély összegért. A felújított Hernádszurdoktól Böcsig futó malomcsatornán – mely a Kárpát-medencében a legjelentősebbek közé tartozott - 14 malom működött. A forrói malom tulajdonosa Kassa városa volt, az ináncsié – mely ekkor még nem volt felépítve – gróf Keglevich István.

Ugyanezekben az években épült ki a vasúthálózat térségünkben. A Bécs-Pest-Szolnok-Debrecen vonal az állattenyésztő körzeteket kapcsolta a fogyasztóközpontoz. 1858-ban Nyíregyházáig, 1859-ban Szerencsen át Miskolcig hosszabbították meg. 1860. augusztus 14-én robogott keresztül Ináncon az első vonat, mivel ekkor adták át a Miskolcot Kassával összekötő vasúti szakaszt. Ennek azonban még nagyon sokáig nem volt megállója falunkban, az ittenieknek a szomszédos Csobádra, vagy Forró-Encsre kellett menniük, ha vonattal szerettek volna utazni.

1865-ben 3 nagybirtok és 124 kisbirtok volt Ináncon, 1007 katasztrális hold szántó, 301 hold rét, 441 hold legelő, 102 hold pedig használhatatlan. Összesen 1851 hold, melynek jövedelme 8109 forint és 28 korona volt. 1893-ban Bánó József, aki a legnagyobb birtokos lehetett, 646 hold földdel rendelkezett a községben.

Az 1864-65-ös tanévben végzett az egri Néptanítóképezdében Ráczy István, Ráczy Mihály szabómester fia, 23 éves római katolikus ináncsi lakos. Az iskola befejeztével alelemi altanító képesítést nyert. Azért érdekes ez, mert egy szegény mesterember fia lépett értelmiségi pályára.

A plébánia feljegyzése szerint az 1872 szeptembertől 1873 szeptemberig tartó kolerajárvány a plébánia területén (ez valószínűleg Ináncs mellett Szentandrás és Csobádot is magában foglalja) mindössze 26 áldozatot kívánt.

1873-ben 136 ház állt a faluban, a lakosságszám 810 fő volt. Az 1877. március 3-án felvett kimutatásban, mely a szikszói járás területén működő okleveles tanítókat sorolja fel, megtaláljuk az ináncsi Hankó János tanító nevét is. 1904-ben Marczel János kántortanító vezette az iskolát.

A templom rövid története

Mint már említettük, a templomot a helyi földbirtokos család, a Keglevichek építtették 1774-et követően. 1788-ban elkészült a parókia épülete is, Ináncs önálló plébánia lett. 1862-ben a tagosítást követően a plébániai földek az Útalja dűlőben helyezkedtek el, összesen 30 hold és 1418 négyszögöl jó minőségű föld. A csobádi határban is volt még 3 hold a Borsfalva dűlőben, de amint írják, „csődtömeg”. Szentandráson néhai Tóth József ináncsi plébános hagyományozott 1 hold 560 négyszögöl területű szántóföldet. Ez a több, mint 35 hold föld évi bérlete 2255 koronát jövedelmezett a templomnak.

Nemcsak ebből gazdálkodott az egyházközség, hanem a hívek adományaira is számíthatott. A legtöbb kép, szobor, oltár, amit ma látunk a templomban az ő adományaik. 1881. augusztusában és 1882. januárjában a kis és a középső harang is megrepedt, a költségek felét a hívek adták. 1882-ben ünnepelték a templom védőszentjének 300. évfordulóját, ennek alkalmából a templom belseje megújult. Kicserélték a 108 éves nagyoltárt és a szószéket, kifestették a templomot. A főoltárképet Budapesten Hoffrichter János festő készítette 160 forintért, rámaját Kristóf János. Összesen 220 forintba került, amit Firtkó István és neje Tamás Ilona fizetett ki.

1885-ben a régi orgona új pedálokat kapott, de 1903-ban teljesen új, Rieger-féle nyolcváltozatú orgonát vettek 2200 korona költségen, melyhez 600 koronával az Amerikában tartózkodó ináncsi hívek is hozzájárultak. Ma is ezt az orgonát használják, igaz ma már elektromos áram hajtja. Az új orgonának az elhelyezéséhez új vasgerendán és tölgyfaoszlopon nyugvó új karzat épült.

1898-ban hozattak egy „Magyarok nagyasszonya szobrot”, 1900-ban páduai szent Antal szobrát, 1901-ben Jézus szentséges szívének szobrát állították fel. Tóth Jánosné Amerikában tartózkodó ináncsi lakos adományának kiegészítésével vásárolták a keresztúti képcsoportot. 1886-ban alakult meg az Élő Rózsafüzér társulat, 168 ináncsi és 46 csobádi hívő részvételével.

1895-ben 240 forintos költséggel ők vásárolták Rungaldier tiroli szobrásztól a lourdesi Szűz Mária szobrát barlanggal és Bernadottal. A templom baloldalán volt a „Jézus a keresztfán” festmény, a 15 stációkép, Máriát és Annát ábrázoló kép, a főoltár mellett Mária és József képei. A világítást a hajóban egy 8 gyertyás üveg- és egy 24 karú bronzcsillár biztosította. 1879-ben három új ablakot készítettek a hajóban, egyet a toronyban. Eredetileg nem csak az egyik oldalon voltak ablakok, hanem mindkettőn, de azokat ismeretlen időpontban befalazták. 1901-ben a templom teljesen új zsindeletetőzetet kapott, csakúgy, mint a sekrestye.

A templom alját 1894-ben cementlapokkal burkolták le. A torony felújítása, tetejének kijavítása 1911-ben történt. A plébánialak négy szobás, kamrával rendelkező épület volt, 1872-ben új cseréptetőt, ajtót, ablakokat kapott. Istálló, majd fatartó épült mellé. 1901-ben magtárral bővült. Egészen 1973-ig ez szolgált plébániaként. Elölről drót-, hátulról lécs-, és sövénykerítés övezte. A templom és a plébánia felújításának költségeit a mindenkori földbirtokosnak, a templom kegyurának kellett viselnie. Néha ezt nehéz volt rajtuk számon kérni, hiszen a kegyuraság sok kötelezettséggel járt.

Amikor Bánó József megvásárolta Keglevich Istvántól a birtokot 2000 forintért, vállalnia kellett, hogy a felújítási költségeket fizeti. Ezt az egyházközség, ha úgy adódott törvényes lefoglalással is kieszközölte. Más épületeket a falu a saját pénzén emelt. 1901-ben egy két tanteremből álló iskolát építtetett és a kántortanítói lakást is felújította. 1907-ben az új tanítónői lakás készült el, melyhez a kegyúr is hozzájárult 900 koronával. A harangozói lakás még 1890-ben épült.

A század végén falunkból is sokan vándoroltak ki Amerikába, de a kapcsolatuk szülőfalujukkal megmaradt. Volt, aki színes lámpát, mások keresztúti képcsoportot, díszes bronzcsillárt adományoztak. Még lelkészt is adott ez a kis falu az amerikai hívek mellé. 1916. húsvétjára Radóczy Károly ináncsi születésű, az amerikai Trentonban működő lelkész és az ott tartózkodó ináncsi hívek 1000 koronát adományoztak, mely összegből 900 koronáért egy gótikus aranyozott sárgarézből készült szentségtartót vettek. Ennek talpába az adományozók neve is bele van vésve. A szöveg a következő: „Radóczy Károly trentoni plébános, Molnár István és János, Stefán Balázs, Szabó, Novák ajándéka az ináncsi templomnak.” A fennmaradó összegért egy díszes oltárszőnyeget vettek.

A toronyban négy harang volt: egy régi 4 mázsás, egy 220 és 130 font súlyú, és egy kelep. A kisebb harangot elvitték a harctérre, helyére 1918 augusztusában Staviarszky Ferenc és neje Rakoncza Borbála hozattak egy 700 korona értékű acélharangot Brünnből, Isten dicsőségére és a világháborúban elvitt két harang pótlására. Ezek szerint két harang vittek el a háború során, nemcsak egyet. A hívek nemcsak adományokkal járultak hozzá a plébánia költségeihez, hanem kötelezettségek is terhelték őket.

A lovasgazdák feladata volt a határban fekvő 30 hold és 1418 négyszögöl egyházi föld megművelése. Őszi vetés után ugarolni, forgatni, a vetést beszántani, beboronálni. A tavaszi vetés kukorica, bükköny, vagy más termény alá szántani és boronálni. A kukorica, bükköny, répa, krumpli kivételével az összes terményt kötelesek voltak behordani. Bármelyik erdőből, ahonnan a lelkész fát vett, egy fuvar fát hozni. Akik nem hoznak fát, kötelesek voltak öt jól megrakott rendes szekér trágyát az Útalja dűlőben levő földre hordani. A fuvarok a lelkésztől pénzen megválthatók voltak. Az iskola és a tanítói lakás fenntartása is a hitközség feladata volt, csakúgy, mint a fizetés, fűtés, taneszközökkel ellátás, tűzbiztosítás. Ők

tartották rendben a csúrt és a kerítést is. A kerítéshez való sövényt a borsfalvai fűzesből a zsellérek biztosították.

A dologszolgáltatásokon kívül a hívek párbért fizettek, 52-en tartoztak fuvaros szolgáltatással. Ináncsiak és csobádiak, összesen 176-an a következő módon fizettek párbért: Egész telek után 62 liter rozs (2 véka), vagy 80 fillér. Háromnegyed rész telek után 51 liter (1 $\frac{3}{4}$), vagy 70 fillér. Kétnegyed rész telek után 46 $\frac{1}{2}$ liter (1 $\frac{1}{2}$), vagy 60 fillér. Egynegyed rész telek után 32 liter (1), vagy 40 fillér. Zsellér és cselédhívek fizettek, ha teljesen római katolikusok 32 liter (1), vagy 40 fillért. Zsellér és cselédhívek fizettek, ha vegyes szertartásúak 16 liter (1/2), vagy 20 fillért.

A plébánia összes jövedelme a következő tételekből állt a XX. század elején:

56378 négyszögöl szántóföldnek haszonbérlete	2255 korona (40 korona/1000 n.öl)
Évi congrua az egyházmegyei hatóság útján	647 korona
Szt.mise alapítványok utáni évi kamat	18 korona
Evi párbér 60 köből, 20 koronával számítva	1200 korona
Köblönként 1korona 60 fillér párbérpénz	96 korona
Évi stóla	600 korona
Miseintenciók	400 korona
50 fafuvar természetben	500 korona
Anyakönyvi kivonatok	60 korona

A nagy tagban lévő 31 k.hold szántóföldet a hívek művelték meg, de váltságot nem akartak fizetni, ezért ezt nem vette fel az összeírásba. Ezekből a bevételekből fizették az egyházközség kiadásait, a kántort, a harangozót, és a tanítónőt.

A kántor – aki tanító is volt – szántóföldet kapott, részesült a párbérből, szarvasmarha és sertéslegeltetési jog illetve meg, dézsmaváltságként, ostyasütés címén is megillette juttatás. Tanítói fizetése mellett stóla és misedíj, államsegély, lakás is járt neki. Földjét a gazda hívek művelték meg. Mindezek a juttatások elsősorban, mint kántort illették meg, tanítóként a jövedelme csekély volt. A tanítónő 100 korona fizetést kapott, negyedévi részletekben, 1100 korona a Vallás és Közoktatási Minisztériumtól, államsegély címén járt neki, ezen kívül kétszoba-konyhás, kamrás, kerttel rendelkező lakás haszonélvezete. Látható, hogy fizetése jelentős részét nem a falutól, hanem az államtól kapta.

A harangozót 8100 négyszögöl szántóföld, 3 szarvasmarha és meg nem határozott számú sertés legeltetési joga, lakás is megillette. Ezen kívül a község pénztárából 7 korona, párbér címén juttatás, díjazás harangozás, libera, esketés után. 1895 és 1918 között Albrecht István volt a lelkész Ináncson, aki nagyon pontos, precíz feljegyzéseket készített, az utókor nagy szerencséjére. A fentebb leírtak mind az ő beszámolója révén maradtak fenn.

A század elején széleskörű felmérés készült az egyházmegyénkben, amit könyv alakban is megjelentettek. Az ináncsi egyházközség 1904-es állapotáról is közöl statisztikai adatokat:

Népesség	Róm.kat	Gör.kat.	Évang.	Reform.	Zsidó
Ináncs	715	87	3	12	38
Csobád	329	137	4	110	26
H.szentandrás	130	18	2	336	15
Összesen:	1174	242	9	458	79

Ezek az adatok a Százéves Kassai Egyházmegye emlékkönyvében jelentek meg. Albrecht István 1917-re is elkészítette:

Népesség	Róm.kat	Gör.kat.	Évang.	Reform.	Zsidó
Ináncs	800	102	2	20	50
Csobád	400	173	2	118	20
H.szentandrás	150	22	2	346	20
Összesen:	1350	297	6	484	90

Nagyon hasznos mindkét táblázat, mert képet kapunk a lakosság vallási megoszlásáról és az eltelt 13 év változásairól. 1904-ben még Bánó József örökösei a kegyurak, de 1917-re már megszerzi a birtokokat a Silbergercsalád, a két világháború között ők lesznek a legnagyobb birtokosok Ináncson.

Az 1904-es összesítés szerint 60 keresztelő, 15 házasságkötés, 40 temetés volt az évben az egyházközség területén. A lakosság magyar ajkú. Posta Csobádon, vasút Forró-Encsen volt.

A világháború utáni válságos évek az ináncsi egyházközséget is érzékenyen érintették. 1922-ben amikor a lelkész arról panaszkodik, hogy neki is tartoznak 50 liter borral, az egyik iskolaszéki tag azt válaszolja, ha nincs bor, áldozzanak vízzel. 1924-ben mindössze 1 darab kétmázsás harang van. De a külföldre szakadt hívek most is segítettek. 1924-ben az ő adományukból és a helyi katolikusok hozzájárulásából egy, kb. 500 kilogrammos harangot öntettek, mely ma is megvan.

A későbbi idők történéseiről kevés adat maradt fenn, a kommunizmus egyházellenes politikája miatt az egyházi feljegyzések az anyakönyvezésre redukálódtak. 1945 után elvesztette az egyház földbirtokait, 1948-ban iskoláját is államosították. A vallásgyakorlást nem nézték jó szemmel, de Ináncs mindennek ellenére nagyon vallásos faluként volt ismeretes. Ezt a szülők, nagyszülők mély vallásossága és a lelkészek áldozatos tevékenysége tette lehetővé.

Szalay József abaúji főesperes plébánossága alatt ismét sokat gyarapodott az egyházközség. 1973-ban új plébánia épült. 1977-ben a

templomot kívülről renoválták és hitoktatási teremmel bővült. 1983-ban két új harangot is öntettek. Jelenleg négy harang van:

Nagyharang. „Isten dicsőségére és Szent Teréz tiszteletére öntették az ináncsi plebánia helybeli és Amerikában élő hívei, 1924-ben.” Átmérője 99 cm. Súlya kb. 500 kg. Középső harang. „Isten dicsőségére és a II. világháború áldozatainak emlékére az ináncsi hívek adományából öntötte Gombos Lajos harangöntő Órbottyánban 1983. évben.” Átmérője 85 cm. Súlya 310 kg. Kis harang. „Isten dicsőségére és az I. világháború áldozatainak emlékére az ináncsi hívek adományából öntötte Gombos Lajos harangöntő Órbottyánban 1983. évben.” Átmérője 62 cm. Súlya 130 kg. Vasharang. Két kard van rajta, 1914-1918. Átmérője 57 cm. Súlya 100 kg.

1997-ben átfestették a belső falakat, restaurálták a szobrokat.

Érdekességként megemlítem, hogy a templomi karzat bejárata mellett a templom falába épített magassági jelzet található. Értéke 129,082 méter a Balti-tenger vízszintjéhez viszonyítva. A templomtorony gömbjének tengerszinthez viszonyított magassága 158,75 méter, azaz közel 30 méterrel magasodik a talaj fölé.

Ináncs a két világháború között

A két világháború közötti időszak ináncsi eseményeiről érdekes képet adnak az iskolaszéki és a képviselőtestületi jegyzőkönyvek. 1922. április 23-tól 1929. június 11-ig, összesen 18 ülést tartottak. A következőkben röviden ismertetem a jegyzőkönyvek tartalmát.

1922. IV.23. Az iskolában bált nem, csak gyűléseket tarthatnak. Iskolai pótradót vetnek ki. A fűtést változatlanul úgy oldják meg, hogy a gyerekek hordják a fát. Az iskolát a gyerekek naponta tisztogatják. Gondnok 625 korona kiadást és 618 korona bevételt jelent, követelése 7 korona. Új gondnokot és iskolaszéki tagot választanak Arnócki József személyében.

1922. VI.20. Püspöki körlevelet ismertetnek a beosztott állami tanítókról, egyben felhívják a figyelmet, hogy 1 tanítóra jutó gyerekek száma 50-60 főig engedélyezett. Az iskolaszék a nagy terhekre hivatkozva nem veszi fel Martavusz Józsefet, és nem bővíti az iskolát 3 tanerősre. Sikora Mihály a temetőben kivágatott akácfákról megjegyzi, azok sürgönypóznákhoz és kerítéshez kellene, de ezeket nem ő vágatta ki. Két fát vágatott ki, hajlandó árukat kifizetni, de neki is tartoznak 50 liter borral. Mészáros Pál: „ha bor nincs, áldozzanak vízzel”, a fa árát térítsék meg.

1922. VIII.27. A 8. számú körlevélre újólág egyöntetűen állást foglalnak, hogy az iskola nem túlzsúfolt, és nem hajlandóak semmiképpen 3 tanerősre fejleszteni.

1922. X.1. A vármegye határozatát ismertetik, e szerint a tanítók számára 9000 koronát kell biztosítani, a második tanítónál, ill. jelen esetben tanítónőnél ez az 5%-os pótradóból finanszírozható. Amíg ennek összege nem ismeretes, a költségvetésről nem határoznak.

1922. XII.3. Az iskolaszék tagjainak megválasztása lett a napirendi pont, mivel az 1919. X. 24-én választott mandátuma lejárt. Rendkívül nagy számban jelentek meg (30 fő), előzőleg az iskolaszék hitközségi elnöke Sikora Mihály ecseteli a tisztség fontosságát. A választás botrányba fullad, mivel a régi tagok közül néhányan nem akarnak újakkal dolgozni, az új jelöltek pedig sérelmezik, hogy nem újul meg teljesen a tagság. Az ülés eredménytelenül felfüggesztésre kerül és bezárják.

1923. I.22. Az iskolaszék tagjainak megválasztása miatt a korábbinál is nagyobb az érdeklődés az ülés iránt (41 fő). Az elnök beszámol a választással kapcsolatos rendszabályokról. Az ülés előtt 24-en kérték a titkos szavazást, ezt jóvá is hagyják, a szavazás rendben lezajlik déli 12 órára. Megválasztott tagok: Szemán János, Süveges Péter, Szemán István, Polgári János, Búdi István, Husanyica József, Arnócki József, ifj. Madácsi József, Firtkó István, Polgári István, Firtkó János. Póttagok: Zubati János, id. Majoros József.

1923. II.10. Az ifjúság kérelemmel fordul az iskolaszékhez, táncmulatság engedélyezése végett, cserébe 10000 koronát, ill. a többletbevételt is felajánlja. A kérést engedélyezik, a bevétel beszédését felügyelik. 120 koronáért mérik a bor literét. A községi bírót rendreutasítják, mivel Martavusz József tanítót magához idézte és a peres féllel szembesítette. Ehhez Zsemberi József bírónak nincs joga, ezért a Főszolgabírói Hivatalnál panaszt tesznek.

1923. II.14. A költségvetéshez szükséges adókat újból doboltassák ki. A bál bevétele 15170 korona volt. Az iskola és a plébánia kerítésének kijavítása vesszőből. Az iskolaudvar kikavicsolása is fontos lenne.

1923. III.11. Sikora Mihály a Főszolgabírói Hivatal véghatározatát kifogásolja, mivel a magtár nagyobbitását nem javasolta. Az iskolaszék tiltakozik az ellen, hogy a templom zsindeletét csak foldozgassák, mivel ez teljesen hiábavaló. A kegyúr feladata a kor színvonalának megfelelő templom felújítás.

1923. VIII.26. A tanév megnyitása szeptember 5-én lesz. A tanév költségvetésének megállapítása, mely búzaalapon összesen 7 mázsa 83 kilogramm.

1923. IX.4. Firtkó János meghalt, Firtkó István egyházigazgató községünkben eltávozott. A megválasztott 2 új tag id. Majoros József és Zubati János, az új egyházigazgató id. Szemán János.

1923. IX.15. A hitközség kegyurai vállalják a tető befedését eternittal, ha a szállítást a hitközség megoldja Miskolcra. A község a kézi-, és ígasmunkát teljesítse a kellő időben, amit az vállal.

1923. IX.17. Jelen van a tagokon kívül Silberger Dezső, saját személyében, és mint Silberger Ármán megbízottja, Dr. Zinner Hugó, mint Zinner Arnoldné megbízottja. A kegyurak vállalják, hogy palával befedik a templomtetőt és a sekrestyét is, de a második istálló felépítésére 5 év haladékot kérnek. Ezen megállapodást elfogadják.

1924. III.30. Az Első Keresztény Biztosító Társaság ajánlatát vizsgálják az egyházi ingatlanok vonatkozásában. A biztosítási értékek búzaalapon vannak kifejezve. Megtudható a bejegyzésből, hogy a templomot 1924-ben eternittal befedték, 1 darab 2 mázsa harang van. Az iskolagazdák elszámolását elfogadták. Bevételek-kiadások: 1922: 16548-20948, 1923: 144000-86350, 1924: 446712-209300 korona.

1926. I.28. Mivel az iskolaszék tagjainak megválasztására került sor, 45-en vettek részt. Megválasztottak: Búdi István, Polgári János, Arnócki József, Polgári Mihály, Dubabér József, Madácsi Pál, id. Szemán János, Süveges Péter, id. Majoros József, Mészáros Pál, ifj. Madácsi József, Szemán István, Homa András.

1926. III.29. A gyűlés tárgya a kántor megválasztása. A jegyzőkönyvet Bacsinszky Mária tanítónő vezeti. A pályázatra négyen jelentkeztek: Kelemen Ferenc, Kotosz Gyula, Kövessy Béla, és Zsaskovszky Endre; megjegyzem, utóbbi neve nehezen olvasható. A

templomban próba is zajlik, majd meghallgatás következik. A választást Kotosz Gyula nyerte 8 szavazattal, 5-öt kapott még Zsasskovszky Endre.

1926. IX.12. A status rendezéséből fakadó tanítónői fizetési többlet fedezése. Az iskolaadók összege 1924-1926 között 8 212 000 korona. A már kifizetett tanítónői nyugták összege 9 046 250 korona. A különbség 843 250 korona, melynek kifizetési módjáról nem határoznak. Az utólagos számításaim szerint a helyes eredmény 834 250 korona (N.L.).

1929. VI.11. Hosszú időn keresztül nincs bejegyzés. Sikora Mihály a 13. sz. jegyzőkönyvre hivatkozik, melyet 1923-ban vettek fel. E szerint az istállót a tetőfedő anyag kivételével az egyházközség adja. A kegyurak, bár erre nem kötelezhetőek, szolgáltatják a következőket: a fundámentumhoz szükséges kőanyagot, szarufákat, cserepet. A felek az ajánlatot elfogadják. A jegyzőkönyvekből kiderül, hogy az iskolaszéki üléseket mindig a falu lelkésze vezette, ő volt az iskolaszék elnöke. A mainál sokkal szélesebb hatásköre volt, hiszen döntött a tanítók, kántorok felvételéről, a tanév kezdetéről, az iskola költségvetéséről. Mivel az iskola egyházi kézben volt, sokszor esik szó a templomról és a plébániáról is. Az iskolaszék tagjai legnagyobb részben a falu módos gazdálkodói közül kerültek ki, a szegényebbek, hiába is akartak, nem tudtak bekerülni tagnak. Az iskolaszék elnöke Sikora Mihály plébános volt, az iskolaszéki jegyző (jegyzőkönyvvezető) a 15. ülésig, 1926. I.26-ig Bódy Géza kántortanító, az ő helyét 1926. III.29-től Kotosz Gyula vette át.

Sajnos több iskolaszéki jegyzőkönyv nem maradt ránk. Bár 57 számozott lap van megnevezve, a 36. oldalon befejeződnek a bejegyzések, a többi lap hiányzik.

Képviselőtestületi jegyzőkönyv lényegesen több készült, három és fél évtized üléseit olvashatjuk a levéltárban, az első világháborútól a második világháborút követő évekig. Csak azoknak az üléseknek ismertetem a kivonatos tartalmát, melyeken a falu sorsát meghatározó döntés, személyi változás történt és a kort jellemzi. Zárójelben a szerző megjegyzései olvashatóak.

1915. április Bíró: Firtkó István, körjegyző: Gönczi Mór, Marczel János (tanító) *(Ez az első ülés a jegyzőkönyvben, ezért került bejegyzésre; a bíró, körjegyző és a jegyzőkönyvvezető tanító neve olvasható. Ináncs ekkor Csobáddal alkotott egy körjegyzőséget.)*

1915. október 28. Az önkormányzat 300 korona hadikölcsönt jegyez, 200 koronát az elhagyott gyerekekre szán. Van a faluban szülésznő, levélhordó. *(Az árvákról való gondoskodás ekkor részben a községekre hárult, a háború és az elhagyott gyerekek miatt volt szükség erre is pénzt elkülöníteni. Állandó orvos nem volt a faluban, csak bába. Posta is csak Csobádon volt, onnan hozta a leveleket a faluba a levélhordó.)*

1916. január 25. Abaújszántó-Csobád közti vicinális út tervét nem támogatják. *(Elsősorban a költségekre való hivatkozással.)*

1918. március 19. A falu költségvetése nagyon kedvező, a jegyző, születésnő, bíró díját emelik, fennálló költségartozásukat rendezik. *(Visszafizették a hiteleiket, az önkormányzati alkalmazottak bérét emelték.)*

1919. december 22. A románok számára elrekvirált 3 szarvasmarha árát az önkormányzat kiegészíti. *(Az állatokat helybéli gazdáktól vették el, akik szinte semmit nem kaptak érte. Az önkormányzat saját költségvetéséből kárpótolta őket. Ez lehet a bizonyíték arra, hogy románok is megfordultak a faluban 1919-ben.)*

1920. január 19. Az Oroszországban fogságban levő hadifoglyok hazaszállítására 100%-os pótdót vetnek ki. Gyermekevédelmi bizottságot hoznak létre, elnök Sikora Mihály, titkár Hovám Endre. *(Ez a bejegyzés arra utal, hogy vannak ináncsiak, akik több, mint egy évvel a háború után sem tértek még vissza a frontról.)*

1920. Június 8. Bíró Szemán János. A Kis-Hernád-Bársonyos malomtársulat részére 2040 koronát ad a falu a hernádvécsei vízműtelep kivitelezésére. *(Mivel Ináncs is használta a malomcsatornát, természetes, hogy hozzá kellett járulni a beruházásaihoz.)*

1920. december 21. Községi utak világítása, a falu két végén és a közepén, a fogyasztási szövetkezet előtt. *(Felvetődik a villany bevezetése, persze nem a magánfogyasztók részére, hanem közvilágítás céljából.)*

1921. november 29. Bíró Zsemberi József. 3600 koronát az erdélyi menekültek részére küldenek el. *(Az itt élők együttérzése és jószándéka mutatkozik meg abban, hogy segélyt küldenek a menekülteknek.)*

1922. február 16. Gönczi Mór korábbi körjegyző 5-én meghalt, helyette Kovács Béla lesz majd a körjegyző. Születésnő Stefán Mária. *(Gönczi Mór 14 éven át volt körjegyző a faluban, áldozatos munkájáról meleg szavakkal emlékeztek meg a képviselők.)*

1922. július 4. A Fogyasztási szövetkezet korlátlan italmérési engedélyt kap.

1923. jégverem építését rendelik el, de későbbre halasztják.

1924. május 23. Játzóteret jelölnek ki az úrbéres gazdakör legelőterületéből, a kápolna mellett 200 négyszögöl terjedelemben, továbbá fürdőhelyet a Bársonyos malom és a gát között. Emléktábla elkészítéséről döntenek a háborús áldozatok emlékére. *(A játszótér és a fürdőhely kijelölése azzal függött össze, hogy kiemelt állami feladat lett az ifjúság sportéletének fejlesztése. Egy kis faluban, ahol tornaterem még nem volt, ezek a lehetőségek adódtak a gyerekeknek a sportolásra.)*

1925. május 13. A vicinális úton végzett közmunkáért kér pénzt a vármegyétől. *(A korábban említett út építésében a falusiak is részt vettek közmunkával, ennek ellenértékét kérték a képviselők.)*

1926. február 19. Megalakul a tűzoltóság, tagjai 26-40 év közötti férfiak, elnöke Dr. Zinner Hugó.

1927. március 9. Ha nagyon drága a csobádi távbeszélőközpont létesítéséhez nem járulnak hozzá. Silberger Ármin miskolci lakos, de Ináncson is van háza. *(Csobádon távbeszélőközpontot csak akkor*

létesítsenek, ha nem túl drága. A Silberger Miskolcon élő ügyvéd család volt, tagjai a falu határának nagyobb részét birtokolták.)

1927. november 16. Jordán Mátyásné szülésznő lemond, később újra ő lesz. *(Még ugyanazon az ülésen újra őt választják, lehetséges, hogy korábbi lemondásának anyagi okai lehettek.)*

1929. január 31. Fák ültetéséről döntenek a templom környékén, a hősök tiszteletére.

1929. november 28. Szülésznő Polgári Jánosné. Orvos Pogurisky Sámuel forrói orvos.

Miután rendelkezésünkre állnak 1930-ból népszámlálási és foglalkozást adatok, a képviselőtestületi ülések között ismertetem ezeket. 1930-ban a falu lélekszáma 978 fő volt. 3 kivételével magyarok. Vallási megoszlásuk: 837 római katolikus, 94 görög katolikus, 15 református, 1 görög keleti és 31 zsidó.

A község legnagyobb birtokosai a fentebb említett Silberger és Zinner családok voltak. A falu lakosságának zöme mezőgazdasággal foglalkozott. Az iparosokat, kereskedőket felsorolom: Ács: Spisák István. Cipész: Bacsó János, Boros János.

Cséplőgéptulajdonos: Búdi István, Búdi Mihály, Madácsi János, Orosz János, Polgári András, id. Polgári Józsefné, Süveges Péter, Szarka Sámuel, id. Szemán János.

Fogyasztási szövetkezet: Hangya

Kovács: Dukai János, id. Kemény István, Madácsi János, Mészáros Vince, Rubi János.

Kőműves: Béres János, Krivda István, Sulcz István.

Malomtulajdonos: Silberger Márton örökösei.

Mészáros: Klein Béla, Vassermann Sámuel.

Szatócs: Bokor Sámuelné. Vendéglős: Czeisler Pál.

A cséplőgép tulajdonosok a legmódosabb gazdák voltak.

A zsidó lakosság nálunk is kereskedelemmel és vendéglátással foglalkozott.

Újabb foglalkozásokat említhetünk 1943-ból:

Müller György szíjgyártó, Kosztek József asztalos, Radi István szabómester, Orosz István tejkezelő.

1930. szeptember 16. Tűzoltókocsi vásárlásáról döntenek, Tendhoff-Dittrich márkájú, 40 méter nyomó-, 8 méter szívócsővel. Ára 2652 pengő 50 fillér. *(Ma az iskola udvarán látható.)*

1930. július 23. Madácsi József a bíró.

1931. február 10. Megbíznak egy budapesti gépészmérnököt a villamosítás tervének elkészítésével.

1931. április 17. A Rásony felé vezető híd korhadt, helyette 5 méter átmérőjű betonhíd építéséről döntenek.

1932. december 28. Dr. Zinner Hugó elköltözött, a tűzoltó-parancsnokságról lemond.

1933. május 2. Kotosz Gyula emléktérve elutasítva, nem készül hősök emlékműve. *(A tanító azt javasolta, emlékművel örökítsék meg a háború áldozatait, a tervet anyagi okokból elutasítják.)*

1933. augusztus 8. A község a Vármegyék és Városok Országos Mentőegyesületébe nem lép be, mondván nincs rá pénz. A költség évi 25 pengő, a jegyző megvétózza a döntést. A mentő Szikszórol nem jön be a betegekért. *(A képviselők nem vállalják az évi 25 pengős költséget, így a mentő a faluba nem jön be a betegekért, a jegyző hiába tiltakozik.)*

1933. június 7. A bíró Szemán István.

1935. május 15. Mivel a község a tűzoltókocsit időben nem vette át, perbe került, amit elvesztett, a teljes költség 4313 pengő. *(A rossz döntéssel óriási költségekbe verték a falut, mivel a leszállított kocsit nem vették át, a pert viszont elveszítették.)*

1936. április 8. Tűzoltó felszerelés 3022 pengő 78 fillér. Megállapítják a dobolási díjakat, idegeneknek 80, helybelieknek 40 fillér.

1936. augusztus 26. Az 1937-es költségvetés megtárgyalása. Tájékoztató adatok: bevételek az általános kereskedelmi adóból 501 pengő, fogyasztási adóból 500 pengő. Kiadások: szülésznő, csendőrpihenő bérlete, himlőoltóanyag, marhalevél bélyegző, szegények segítése, apaállattartóknak támogatása. *(A fő kiadások a gazdálkodással, egészségüggyel, közbiztonsággal függtek össze.)*

1936. december 16. Húsvizsgálók Mészáros Pál, Bencze János (Csobád) *(A feladatuk a forgalmazásra kerülő húsup ellenőrzése volt.)*

1937. február 12. Silberger Ármin(218 h 1507 n.öl), Silberger Ödön(133 h 1067 n.öl), Zinner testvérek(187 h 15 n.öl) önálló vadászterületet hoznak létre. Népház létesítését határozzák el (a levanteintézetnek, Polgári Lövészegyesületnek nincs helye, az iskola túlzsúfolt, több mint 100 tanköteles van. A lakosság egymással szemben türelmetlenül viselkedik, torzsalkodnak. Ügyes-bajos dolgaikat a kocsmában beszélnek meg. *(Akkoriban nagyon gyakoriak voltak az ún. illetőségi kérelmek. Erre jó példa Bóczér Barna kérelme. Az elutasítást a képviselők a következőkkel indokolják: igaz ugyan, hogy vagyonnal bír, magát el tudja tartani, de a magaviselete kifogás alá esik, veszekednek, verekednek, utcai botrányt okoznak. Érdekes, hogy fennmaradt a faluban az emlékük, a mai nap is azokra a házastársakra, akik a nyilvánosság előtt rendezik családi ügyeiket azt mondják: „Úgy élnek, mint Bóczérék”. A törvény szerint működik a faluban a levanteképzés, lövészegyesület és az egyetlen hely, az iskola, ahol helyük van. Ez azonban magában is túlzsúfolt, több, mint 100 tanuló jut két tanteremre. Elhatározzák, hogy Népházat építenek, de erre nem kerül sor. Érdekes az indoklás: az emberek a kocsmában beszélnek meg dolgaikat, sokat torzsalkodnak. A másik témakör az illetékeségi perek. Akkoriban a képviselőtestület döntött arról, hogy egy személy kap-e ináncsi illetőséget vagy nem. Ezt „ki kellett érdemelni”. Azok, akik nem tudták magukat fenntartani, vagy magatartásuk*

nem felelt meg a közösség normáinak nem lehetettek ináncsiak. A faluból nem utasíthatták ki őket, de nem számítottak teljes jogú ináncsi polgárnak.)

1937. március 30. Lőteret létesítenek a Holt-Hernád mellett. *(Ez is az ifjúság katonai jellegű kiképzéséhez kapcsolódik, az idősebbek ma is tudják, hol volt a lőtér.)*

1938. március 16. Határozat a villamosításról, Silberger Ármin ináncsi illetőséget kap. *(Elhatározzák a falu villamosítását, egyelőre csak a terveket készítetik el, sajnos a kivitelezésre nem kerül sor, Silberger Ármin itt született, több mint 50 éve bírnak itt földdel.)*

1938. június 21. A Hangya Szövetkezet engedélyt kap a templom melletti ingatlanra boltot emelni. A misék alatt zárva lesz.

1939. november 4. Postaügynökség kb. 90 havi költséggel indulhat.

1943. március 14. A községi könyvtár fejlesztését tűzik ki célul. A ponyvairodalom helyett népi irányú műveket, társadalmi témájú munkákat kell vásárolni. Gáll Gáspár helyettes körjegyző. *(Az akkori idők kultúrpolitikája nagyobb hangsúlyt fektet a vidékre, hogy a fejlesztés megvalósult-e, vagy sem, nem tudjuk.)*

1943. szeptember 10. Postakezelésért a községi bíró kap 200 pengőt. *(Ezek szerint ő látta el a postási feladatokat, persze akkoriban sokkal kevesebben leveleztek.)*

1944. február 28. Gáll Gáspár a körjegyző.

1945. szeptember 12. Bíró: Mihalik Lajos, körjegyző Gáll Gáspár. *(A változásokat jelzi, hogy a bíró személye új, nem a megszokott családok tagja.)*

1946. január 23. A növekvő lélekszámmra tekintettel a kocsmák számát 3-ra emelik.

1947. április 15. A tűzoltófecskeket pótolni kell, mert a felszabadítók tönkre tették. *(Ináncsot 1944. december 14-én „szabadították fel”, bár a faluban harcok nem folytak.)*

1947. szeptember 4. A község az Országos Mentőegyesület tagja lesz.

1948. január 22. Döntés születik távbeszélőkészülék felszereléséről. Az ülés elején Mihalik Lajos szerepel bíróként, a végén Lengyel József.

1948. november 10. Soltész László a körjegyző.

1949. június 22. Jégverem létesítését határozzák el.

A jegyzőkönyv nem szól a zajló háborúról, a zsidók deportálásáról, a bevonuló „felszabadító” csapatokról. A környékbeli zsidóságot 1944. június 12-15. között gyűjtötték össze Miskolcra, és onnan szállították el őket. Míg 1941-ben 19 izraelita vallásút vettek számba a népszámláláskor, a háború után egy sem maradt. Temetőjük a faluétól távol a Bársonyos túlsó partján volt.

A faluban a következő zsidó deportáltakra emlékeznek:

Bokor Sámuelné, Bokor Béla, Bokor Nándor, Bokor Ilona, Czeisler Pál, Czeisler Pálné, Czeisler Miklós, Czeisler József, Czeisler Mária,

Czeisler Jolán, Klein Béla, Klein Béláné, Klein Nelli, Klein Valéria, Silberger Ármin és családja, Wassermann Sámuel, Wassermann Sámuelné, Wassermann Béla, Wassermann Etel, Wassermann Margit, Wassermann Irén, Wassermann Klára.

Közülük csak néhányan éltek túl a második világháborút, de a faluba már nem települtek vissza.

1945-ben a Hangya bolt vezetője Novák Ferenc, a molnár Csajkó Károly volt.

Érdekesek a korabeli utcanevek is, mára már csak az idősebbek tudhatják melyik utca volt az Újsor, Fő út, Kutyasor, Szug, Csíkos utca, Major, Temető út, Bodzasor, Malomsor, Hatrongyos. Lehet, hogy nem annyira szépek, mint a ma használatosak, de kifejezőbbek és egyedibbek.

A közelmúlt eseményei

A háború után történt események nagyon jelentős változásokat hoztak az ináncsiak életében. 1945. március 17-én az Ideiglenes Nemzeti Kormány rendeletet fogadott el a földosztásról. Ennek megjelenése után földosztó bizottságok alakultak, melyek nyárra be is fejezték munkájukat. Ináncson nagyon magas volt a szegényparasztok, cselédek száma, ezért mindnyájukat nagy örömmel töltötte el a lehetőség, hogy saját földjükön tulajdonosok lehetnek.

Örömük azonban nem tartott sokáig, mert az ötvenes években szovjet mintára nálunk is hozzáláttak a termőföld kollektivizálásához. A gazdákat bányász agitátorok látogatták és igyekeztek őket a termelőségbe való belépésre rábeszélteni. Aki nem volt erre hajlandó, azt a tanácsházán próbálták jobb belátásra bírni. A módosabb gazdák sokszor nappal elmentek otthonról, hogy így szabaduljanak a falut járó agitátoroktól, de később kénytelenek voltak ők is belépni a szövetkezetbe. Így alakult meg 1950-ben Virradat néven az első termelőség. Egy 1956-ból származó statisztikai adat szerint ebben az évben az 1805 katasztrális hold földterületből 557 hold volt szocialista tulajdonban (32%), 1228 hold egyéni tulajdonban (68%). Gépállomás Csobádon, állatorvos Halmajon volt. Az erőszakkal létrehozott szövetkezet még ebben az évben fel is bomlott.

Szintén nehezen tudta a falu vallásos lakossága elfogadni a kor egyházellenes propagandáját. A szülők minden nehézség és hátrány ellenére továbbra is járatták gyerekeiket hittanra, gyakorolták vallásukat. Amikor a római katolikus iskolát államosították, az előtte álló kőkeresztet el akarták távolítani, de a lakosság ezt megakadályozta.

Az ötvenes években öt ináncsi családnál helyeztek el „osztályidegen”, kitelepített családokat, ők itt éltek, dolgoztak a faluban, amíg kitelepítésük tartott. Ináncs akkori plébánosa Sáray Mihály felkereste őket, a falu lakosságát pedig arra kérte, hogy minden segítséget és támogatást adjon meg nekik itt tartózkodásuk idején, amit a falusiak meg is tettek.

Az 1956-os események falunkban sem múltak el nyomtalanul. A Budapesten kitört forradalom megyénkben is éreztette hatását. A tüntetők Miskolcon is az utcára vonultak, de a rendőrség sortűzzel válaszolt. A felbőszült tömeg meglincselte a felelőst.

Ilyen előzmények után az ináncsi iskolában bizonytalan időre tanítási szünetet rendeltek el. A faluban megjelentek fegyveres egyetemisták teherautóval és falugyűlés tartását kezdeményezték. A kisbíró dobolással hozta a falu tudtára az eseményt. A falugyűlésen sokan részt vettek - két egyetemista is -, és Kelemen József tanítót bízták meg az ülés levezetésével. Az ülés teljes nyugalomban zajlott, az első napirendi pont az

volt, hogy leváltsák-e a falu vezetőit. A résztvevők szinte egyhangúlag a tanácselnök és a tanács titkár nő leváltására szavaztak. A második napirendi pontban megválasztották a Forradalmi Munkástanács elnökének Sotkó Jánost, titkárának Kelemen Józsefet. A választáskor az iskola táblájára írták a neveket, és kézfeltartással szavaztak róluk. Miután ez lezajlott, a lakók békében hazavonultak.

A történeteket jegyzőkönyvbe foglalták, és megfogalmazták a tennivalókat. Első helyen szerepelt a rend és a nyugalom megőrzése. Ezért megalakult a nemzetőrség, mely mindössze 1 darab fékcéllövő puskával rendelkezett. A tagok önként vállalták feladatukat, melynek becsülettel eleget is tettek. Semmilyen erőszakos esemény a forradalom alatt nem történt a faluban. A tanítás, a termelőmunka rendben folyt tovább.

A forradalom leverését követő megtorlás nem kímélte az ináncsi résztvevőket sem. Kelemen József visszaemlékezését szó szerint idézem: „Egyik novemberi estén a 10 órás híreket hallgattam, amikor durva kopogtatást hallottam a bejárati ajtón. Miután kinyitottam az ajtót, pufajkába öltözött rendőr lépett be géppisztolya csövét rám szegezve. Azt közölte, hogy vele kell mennem azonnal Felsődobszára rendőri kihallgatás céljából. Miután kiléptem az udvarra, elindultunk, a kíséretem hat rendőr lett. Némán kísérték egészen a falu végéig. A Bársonyos hídján áthaladva rövidesen megállítottak. Majd beszélgetni kezdtek a forradalommal kapcsolatban. Többek között, miért akartam megdönteni a népköztársaságot, hol vannak az elrejtett fegyverek. Miután feltett kérdéseimre adott válaszaimat nem fogadták el, előkapták gumibotjaikat, amivel ütlegelni kezdtek. Hamarosan földre estem, tovább ütlegeltek, majd rugdostak is. Közben elveszítettem az eszméletemet. Mire magamhoz tértem, a rendőrök mind eltűntek. Véres arccal hazavánszorogtam.”

Nem sokkal ezután a másik tanítót is brutálisan összeverték, sérüléseik olyan súlyosak voltak, hogy a tanév hátralevő részében már nem tudtak tanítani. A következő évben mindketten elhagyták a falut. Ezekről az eseményekről hosszú évtizedeken keresztül nem beszélhettek az emberek, de mindnyájan emlékeztek rá.

1950-ig Ináncs Csobáddal alkotott egy körjegyzőséget, ezt követően vált önállóvá. 1977-től községi közös tanácsot hoztak létre négy falu – Ináncs, Hernádszentandrás, Pere és Hernádbúd – részvételével, ami a rendszerváltásig fenn is maradt. Ez a központi szerep falunk számára sok előnnyel járt, a többi község viszont megsínylette a központosítást.

Kétségtelen, hogy a rendszerváltásig is sokat fejlődött Ináncs, de az itt élőknek kevés lehetősége nyílt arra, hogy a községet érintő döntésekben hallassák szavukat.

1990-ben új demokratikus önkormányzat alakult, mely nagyobb önállósággal intézheti a falu ügyeit. Az azóta eltelt évek fejlődése bizonyítja, hogy a község lakossága anyagi áldozatot sem sajnál, ha azt hasznos célra fordítják.

Közoktatás, közművelődés

Egy kisfalu életében rendkívül nagy szerepet töltenek be az oktatási intézmények. Az önkormányzat mellett velük kerül kapcsolatba a legtöbb ember, a műveltség és a kultúra helyi hordozói. Megtartásuk, fejlesztésük az egész község érdeke, hiszen a tudás korunkban rendkívül felértékelődött, és fontos, hogy a helyi gyerekek is magas szintű oktatásban részesüljenek, ne kerüljenek hátrányba nagyobb települések tanulóihoz képest.

A Mária Terézia idejéből származó összeírásban még nincs tanítója a falunak, de 1838-ban római katolikus iskola épül. A XIX. században Ináncs, Szentandrás és Csobád római katolikus tanulói jártak ide iskolába. A felekezetiiséget azonban nem értelmezték szigorúan, ebbe az iskolába jártak a más vallásúak is, hiszen egyéb iskola nem volt. A másik két faluból valószínűleg csak a római katolikusok járhattak, hiszen ott más felekezetűek számára tartottak fenn iskolát.

Az iskolaköteleseknek kevesebb, mint a fele járt rendszeresen iskolába a múlt század negyvenes éveiben, bár azt már 1777 óta kötelezővé tették. 1846-ban, a három faluban összesen 122 tanköteles korú gyerek élt, mégis csak 49-en látogatták az iskolát. 1877-ben Hankó János a tanító, az 1900-as években Marczel János. Ekkor a kántori feladatokat is ő látta el, jövedelme jelentősebb része is ebből származott. Az iskolaigazgatói tisztséget a mindenkori plébános töltötte be.

1901-ben épített a község két tantermes iskolát és felújította a kántortanítói lakást. 1907-ben pedig elkészült a tanítónői lakás is. Ma a régi iskola épületében működik az óvoda, a tanítónői lakás helyén pedig épül a Községi ház. A tanítónő a század tízes-húszas éveiben Bacsinszky Mária volt.

1920-tól Bódy Géza, utána Kotosz Gyula látta el a kántortanítói feladatokat, őket meghallgatás után az iskolaszék választotta. A magas gyermekszám indokolta a tanárok számának háromra emelését, amit a község kénytelen-kelletlen meg is tett. 1942-ben Adámy József, Bujdos Béla és Csenár Katalin tanítottak az iskolában.

Mivel mindössze két tanterem állt rendelkezésre, az oktatás összevont osztályokban zajlott, külön tanultak az alsó, illetve a felső tagozatosok. A tanulói létszám magas volt, 1941-ben 151 tanuló iratkozott be az iskolába.

A háborút követően kiépítették az anyaiskolák-fiókiskolák hálózatát, Ináncs a szikszói anyaiskolához tartozott. Az általános iskolák létrehozásának első szakaszában következett be az államosítás, az 1948. évi XIII. tc. alapján. Kétségtelen, hogy az államosítás előnyökkel is járt, pl. egységes tananyag, ingyenesség, ugyanakkor vallásos érzületű emberek tömegeit sértette erőszakos keresztülvitele, az egyházi vagyont kártalanítás

nélküli kisajátítása is. Az iskola államosítását falunkban is végrehajtották a korábban említett konfliktus után.

1949-ben a beiratkozók száma 149 volt, egy 1956-os statisztikai kimutatás szerint két osztályteremben 143-an tanultak, 5 tanár irányítása mellett. A tanulói létszám folyamatosan magas volt, ez köszönhető a jobb iskolába járási fegyelemnek és a nyolcosztályos képzés bevezetésének.

Az oktatási törvények és az általános iskolai követelményeinek csak úgy lehetett eleget tenni, ha minden tanköteles korú gyermek számára egyenlővé válnak az esélyek, a tanulás feltételei. Ez az alsó tagozatban azt feltételezte, hogy a képesített tanító jól felszerelt tanteremben évfolyamonkénti tanulócsoport bontással tanítja a gyermekeket, felső tagozatban ugyancsak korszerű tárgyi feltételek között, optimális létszámú osztott iskolában, szakszerű oktatásban részesül a tanuló. Ennek érdekében épült fel az 1959/1960-as tanévre az új négytantermes iskolaépület. A nyolc osztályt délelőtti-délutáni bontásban tanították.

Az 1958-1970 között lezajlott iskolai körzetesítés során Hernádszentandrás, Pere és Hernádbúd iskoláit megszüntették és az itt élő gyerekeknek is Ináncsra kellett iskolába járniuk. A körzetesítés kárvallottjai azok a kistelepülések voltak, amelyekben megszűnt a tanítás. Ezek elveszítették az egyetlen kultúrahordozó és kultúrát teremtő intézményüket és tanítóikat. Ugyanakkor az is kétségtelen tény, hogy Ináncson jobb tárgyi és személyi feltételek között tanulhattak a gyerekek.

A körzetesítés községünk számára számos előnnyel járt. Megnőtt a falu vonzása a „bejáró” gyerekek és szüleik felé, ha rejtett formában is, de ösztönözte a faluba történő betelepülést. Az iskola fejlesztésére nagyobb összeg jutott, a megnövekedett tanulói létszám további fejlesztést tett indokolttá.

1983-ban a majdnem negyedszázados iskolaépületet kibővítették. Újabb négy tanterem, két előadó, ebédlő, több mint 200 személyes konyha épült. Ezáltal lehetővé vált, hogy minden évfolyamot délelőtt tanítsanak, a gyerekek étkeztetése is megoldódott, sőt napközis elhelyezésükre is mód nyílt.

1987-ben régi álma valósult meg az itt tanuló gyerekeknek, felépült a 12x24 méteres jól felszerelt tornaterem. Ez lehetővé tette a testnevelés órák és a sportfoglalkozások magasabb színvonalú megtartását.

A tanulók száma 1995-ben 207 volt (122 alsó tagozatos és 85 felsős), Hernádszentandrásról 30, Hernádbúdról 16, Peréről 6 tanuló járt Ináncsra iskolába. A létszám hosszú idő óta 200 körül mozog, ezen lényegesen az sem változtatott, hogy a perei gyerekek már nem ide, hanem Encsre járnak iskolába.

Az iskola 1994-ben Arany János nevét vette fel. Jelenleg a tanítás 8 tanteremben, a könyvtárban és a fizikai előadóban folyik, összesen 10 osztályban. Van az iskolában tornaterem, könyvtár, számítógépterem, technikaterem, konyha, étterem, aszfaltpálya, füves pálya. 1996-óta

korszerű nyelvi laboratórium is szolgálja a ma egyre fontosabbá váló nyelvoktatást. Iskolánkban harmadik osztálytól tanítanak angol nyelvet.

A tanulóknak lehetőségük nyílik művészeti alapoktatásban részt venni képzőművészet, zene, táncművészet, szín-és bábművészet tanszakokon. Sokféle szakkör, sportfoglalkozás szolgálja az érdeklődő és tehetséges tanulók tanítási órákon kívüli képzését.

Az iskola rendszeresen rendez tanulmányi versenyeket, tanulói maguk is sok körzeti, megyei és országos erőpróban képviselik kis falunkat és teszik egyre ismertebbé nevét.

Az 1999-es tanévben 234 tanuló járt az ináncsi iskolába, 115 fiú és 119 lány. Tanulósobát-napközit 88-an vettek igénybe. Hernádszentandrásról 49, Hernádbúdról 17 tanuló látogatta az iskolát.

Mind technikai felszereltségét, mind az itt dolgozók felkészültségét, képzettségét illetően színvonalas az oktatás, ami lehetővé teszi, hogy az itt tanuló gyerekek felsőbb iskolákban is megállják a helyüket.

A másik oktatási-nevelési intézmény az óvoda. Története viszonylag rövid múltra tekinthet vissza. Állandó jelleggel, folyamatosan csak 1970-ben kezdte meg a működését a régi általános iskola és a tanítói lakás épületében.

A kezdéskor egy csoporttal indult a munka, a mindössze 25 gyerekkel egy óvónő és egy dajka foglalkozott. Egy főzőnő adta még a kisegítő technikai személyzetet. Az intézmény hamar népszerűvé vált és egyre többen járaták gyermekeiket óvodába.

1974-ben már két csoportban folytak a foglalkozások, ami indokolta a dolgozói létszám bővítését is. Az óvónők és a dajkák száma is kettőre nőtt. A gyerekek száma folyamatosan emelkedett, 1983-ban már 45 óvodás volt, köztük 15 iskolába készülő. A folyamatos növekedés miatt 1991-ben három csoportban 68 gyerek járt az óvodába, csoportonként 24, 24, 20 gyerek.

Az 1995-ös évben a 75 fős óvodai férőhelyből 70-et töltöttek be, a kilencfős személyzet a következőképpen oszlott meg: négy óvopedagógus, három dajka, egy gondozónő, egy főzőnő. Az itt dolgozók közül hat volt helybeli. Képzettségük megfelelő, minden óvónő felsőfokú végzettséggel rendelkezik.

A gyerekek száma szinte folyamatosan nőtt, 1990-től nagyon dinamikusan, 1996-tól viszont csökkenés figyelhető meg, és ez a tendencia folytatódni fog a későbbiekben is. Ebben az évben 63 gyerek járt óvodába, a csoportok megoszlása 22,18,22 fő, 16-an mentek közülük iskolába.

Az idejárók szinte kivétel nélkül ináncsiak. Az óvodába járás csak öt éves kortól kötelező, mégis az óvodáskorúak közül szinte mindenki látogatja az intézményt.

Az étkeztetés részben helyben (tízórai, uzsonna), részben az általános iskolából (ebéd) van megoldva.

1970 óta nagy változások történtek. A csoportok, illetve a gyerekek számának növekedését fejlesztések követték. Új bútorokat kaptak,

korszerűsítették a fűtést, közművesítették az épületet. Játékokat, televíziót, videót, szőnyeget vásároltak.

A problémák jórészt abból adódnak, hogy az épület majdnem száz éve épült. A vízvezeték, a fűtésrendszer elavult, ezek folyamatos korszerűsítést igényelnek.

Összességében azonban az intézmény felszereltsége jónak mondható, még a városi óvodákkal való összehasonlításban is. Az itt dolgozók képzettsége magas szintű, új pedagógiai programok, elképzelések megvalósítását tűzték ki célul.

A faluban a 15 évnél idősebb korú népesség több mint fele elvégezte az általános iskola nyolc osztályát, a 18 éven felülieknek mintegy 10 %-a rendelkezik középiskolai végzettséggel. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya a 25 évnél idősebbek között 2-3 %-ra tehető.

Jelenleg (2000. június) 13-an tanulnak szakképző iskolában, 52-en gimnáziumban és szakközépiskolában. Főiskolára 7-en, egyetemre 6-an járnak.

A községi önkormányzat rendszeres anyagi támogatást biztosít az ináncsi tanulóknak általános iskolás koruktól egészen felsőfokú tanulmányaik befejezéséig.

A kulturális élet magas színvonala és a szabadidő igényes eltöltésének lehetősége komoly népességmegtartó erőt jelent.

A két világháború között batyusbált rendeztek, Madarak és fák napi rendezvényeket tartottak, énekeltek, táncoltak az iskola épületében vagy a szabadban. Már ekkor is felmerült egy kultúrház építésének szükségessége, de a megvalósítására nem került sor.

A háború után a régi malomépületben tartottak zenés, táncos műsorokat, színelőadásokat. Az ináncsi amatőr színészek híresek voltak a környéken is, más községekben is előadták műsorukat. A műsorok szervezői helyi pedagógusok voltak.

1978-ban egy régi ház megvásárlásával és felújításával állandó épülethez jutott a falu szórakozni, művelődni vágyó ifjúsága. Klubdelutánok, diszkók, bálók, egyéb rendezvények színtere volt a kultúrház, és a községi könyvtár is itt kapott helyet.

A tornaterem felépítésével a rendezvények helyszíne az általános iskola lett, a könyvtár jelenleg (2000), közel 4000 kötetes állományával szintén itt található.

A korábbi szervezetek megszűntek (Úttörő mozgalom, KISZ), a fiatalok szabadidejének kulturált eltöltését nem szervezi senki, pedig szükség lenne rá. A rendszerváltás után alakult Mindszenty-kör tagjai szerveznek rendezvényeket, adnak elő műsorokat.

A Községi Ház felépülésével sok évtizedes álma valósul meg az itt élőknek és remélhetőleg a kulturális élet is fellendül.

Egészségügyi-szociális ellátás

Ináncs nagyon hosszú ideig mostoha helyzetben volt az egészségügyi ellátást illetően. A két világháború között a forrói orvos járt ki falunkba, a helyi egészségügyet a bábaasszony jelentette. Ebben az időben még a mentő sem jött be Inánusra. A második világháborút követően a betegek Csobádra jártak orvoshoz, illetve az ottani orvos járt rendelni a faluba heti 2 alkalommal. A rendelés helye a községi tanács épülete volt.

A körzetesítés szükségessé tette, hogy a körzet székhelyén állandó orvosi ellátás legyen, ezért 1980-ban felépült az orvosi rendelő. Ebben rendelő, váróterem, tanácsadó és orvosi lakás is helyet kapott. Azóta további fejlesztéseket eszközöltek: bővítették a meglévőket, modernizálták a kiszolgáló helyiségeket, kézigyógyszertárat, fogászati rendelőt építettek. A házi orvos munkáját két ápolónő segíti.

Ami a lakosság általános egészségügyi állapotát illeti, az a vidéki sajátosságokat hordozza (elhízás, ízületi betegségek). Míg korábban a szív- és érrendszeri betegségek voltak a gyakoribbak, mára ezek száma csökkent, a daganatos megbetegedések aránya 5-6-szorosára nőtt, sőt elfeledettnek hitt betegségek jelentek meg, pl. TBC.

Bár az egészségügyi ellátás megléte és színvonala, valamint az itt élők egészségi állapota között az összefüggés nem kizárólagos – tehát más külső tényezők is befolyásolják – nagy feladat hárul az egészségügyi szolgáltatást végző házi orvosra, ápolónőkre, védőnőre.

A daganatos és a szív- és érrendszeri betegségek esetén a megelőzés és az egészségmegőrzés hozzájárulhat a magas halálozási arány csökkenéséhez.

Az egészséges életmód propagálása, korszerű eszközök beszerzése és használata segíthet abban, hogy az itt lakók egészségesebben éljenek és a népességszám növekedjen.

Az egészségügyi ellátás mellett aktívan működik a védőnői szolgálat. Az iskolaegészségügyi ellátás keretében az óvoda és általános iskolás gyermekek rendszeres szűrése zajlik, melynek célja az egészség megőrzése és a betegségek megelőzése. Mindezt kiegészítik az iskolafogászati szűrés és az egészségkultúrát fejlesztő előadások.

A helyes életvezetés kialakítása és a veszélyeztetett helyzetű családok és gyermekek védelme érdekében létrejött Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat 1998. májusától működik Ináncon.

A falu lakossága komoly felelősséget érez az idős emberek iránt, számukra Öregek Napközi Otthonát működtet. Ennek keretében lehetőségük nyílik szabadidejük kulturált eltöltésére, étkezésre, tisztálkodásra. Minden évben megrendezik az Idősek Napját, amikor ünnepi műsorral és ebéddel köszöntik őket.

Közlekedés

A települések gazdasági lehetőségeit, népességmegtartó erejét nagyban befolyásolja közlekedésföldrajzi helyzetük.

Ináncs ebből a szempontból kedvező helyzetben van.

Az 1860-ban létesített Miskolc-Kassa vasútvonal a községen fut keresztül. A vonat azonban nem állt meg falunkban egészen 1958-ig. Addig, ha utazni akartak, a szomszédos községek állomásaira gyalogoltak a helybeliek. Azt mondogatták: „Ha felülről fúj a szél Csobádra, ha alulról, Szentandrára megyek.”

1958-ban az ináncsi lakosság áldozatkész munkával építette fel az állomás épületét, a peront. Megvalósult a lakosság álma. Nem kellett többé kilométereket gyalogolni, ha utazni akartak, Ináncson is vasútállomás létesült.

Naponta 10-10 vonat szállítja az utasokat a megyeszékhely Miskolc, vagy Hidasnémeti felé. Községünk Miskolctól 33 kilométerre van, háromnegyed óra alatt odaér a vonat. Az utóbbi években számos korszerűsítésre került sor: villamosították ezt a szakaszt is, felújították a sínpályát, ezáltal gyorsabbá és kényelmesebbé vált az utazás.

Közúton is jól megközelíthető a község, hiszen a határában fut a 3. számú főközlekedési út, amelyről bekötőút vezet a faluba. Ináncs mentesül a nagy forgalom és a zaj káros hatásaitól, de élvezi a könnyű elérhetőségből származó előnyöket. A Miskolc-Encs között közlekedő autóbussznak megállója van Ináncson, ezen kívül napi egy alkalommal buszjárat megy Encsre, és több alkalommal a volt társközségek (Hernádszentandrás, Pere, Hernádbúd) felé. Ez utóbbi főleg az iskolásokat és a munkába járókat szállítja.

A faluban a lakosság egyre nagyobb részének van autója, a forgalom a községen belül is nagy.

Községünk szerencsésnek mondhatja magát, hiszen megyénkben nagyon sok elnéptelenedő falu van, melyek jelentős részben annak köszönhetik népességszámuk csökkenését, hogy közlekedésföldrajzi adottságaik rosszak.

Kedvező helyzete lehetővé teszi, hogy az emberek eljussanak munkahelyükre, iskoláikba, nem kényszerülnek az elköltözésre.

Kereskedelmi hálózat

A lakosság mindennapi szükségleteinek kielégítésére hivatott kereskedelmi hálózat fejlettsége nagy jelentőséggel bír.

A második világháború előtt a kereskedelmi és a vendéglátó szolgáltatásokat jórészt a zsidó lakosság biztosította. A Klein és a Wassermann család foglalkozott henteséggel, Bokor Sámuelnének szatócs boltja volt. A vendéglőt pedig Czeisler Pál vezette. A második világháború végén ezeket a családokat is deportálták, üzleteiket mások vették át, vagy megszűntek. Szintén a két világháború között élte fénykorát a Hangya szövetkezet. A mai Kossuth úton volt az üzlethelyiség, ahol italmérés, illetve fogyasztási cikkek árusítása folyt.

A világháborút követő években a Hangya szövetkezet megszűnt, boltját az Általános Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet vette át, ahol presszó és húsbolt működött. Az ÁFÉSZ 1967-ben létesített új vegyesboltot és italboltot a Rákóczi úton. A falu terjeszkedése, népességszámának növekedése szükségessé tette, hogy az „Újtelepen” is nyíljon bolt. Ez 1971-ben meg is történt, a köznyelv ma is kisboltnak hívja, bár 1987-óta új nagyobb épülethez jutott. A vasútállomás létesítése után mellette kis italbolt nyílt, amit alakjáról „Gombának” neveztek.

Jelenleg az Abaúj-Coop tulajdonában két vegyesbolt és egy italbolt van. Magánvállalkozásként üzemel a régi Hangya szövetkezet helyén egy Mini ABC, illetve a megszűnt „Gombával” szemben a „Csiperke” vegyesbolt és italbolt. Ezen kívül még két italbolt működik „Gondúzó” és „Fenyves” néven. Van a faluban zöldség-gyümölcs és virág árusításával foglalkozó vállalkozás is.

Összességében a lakosság ellátása megoldott, a tartós fogyasztási cikkek kivételével minden árut meg tudnak vásárolni az itt élők.

Infrastruktúra

Ma egy település fejlettségét a kommunális ellátottság színvonala minősíti. Ináncs ezen a téren nagy lemaradásokkal küszködött 1990 előtt.

Már a 30-as években felmerült a község villamosításának terve, de erre mégsem került sor, valószínűleg anyagi okokból. 1945 után sem fordítottak nagy figyelmet az infrastruktúra fejlesztésére.

Csak 1960-ban vezették be a háztartásokba a villanyt, de további fejlesztések nem történtek, így megoldatlan volt a tiszta, egészséges ivóvízzel való ellátás, telefonálási lehetőség, korszerű fűtés.

Az elmaradott infrastruktúra bizonyára hozzájárult a községből való elvándorláshoz.

A rendszerváltást követően rohamtempóban láttak hozzá a hiányosságok pótlásához. A mintegy hatvan méter mély kútból nyert ivóvizet nyolc kilométer hosszú vízvezeték-hálózat juttatja el a fogyasztókhoz. 2000 júniusában 310 háztartás csatlakozott rá a vezetékes ivóvízhálózatra.

1997-re elkészült a gázberuházás is, melynek révén takarékos és korszerű fűtési lehetőséghez jutottak a falu lakói. A gázvezeték hossza több mint hat kilométer, 1999 decemberében a gázvezeték-hálózatra rácsatlakozott lakások száma 214 volt.

A telefon is elérhető ma már minden igénylő számára. 1996-ban a háztartások 42 %-a rendelkezett telefontal, 1999-ben már több, mint a fele (212 lakás). A burkolt utak aránya 100 %.

A községben a szervezett kommunális szilárd hulladék elszállítása is megoldódott 1997-ben az encsi térségi kommunális hulladéklerakó megépítésével, így eltűntek a táj szépségét romboló szeméthegek.

Ebben az évben (2000) kezdődnek meg a csatornahálózat kiépítésének munkálatai. Amennyiben ez is megvalósul, Ináncs lakóinak a vidéki nyugalom mellett városi színvonalú kényelemben lesz részük.

A lakáshelyzet is sokat javult az elmúlt években. Az 1787-es népszámlálás szerint 76 házban élt 545 lakó, vagyis az egy házra jutó átlag 7 főnél is több volt. Még 1833-ban sem jobb a helyzet (662 lakó, 92 ház). 1873-ban már csak 6 lakó jut átlagban egy lakásra (810 fő, 136 lakás). 1970-ben egy házban átlagosan 4,2, 1980-ban 3,8, míg 1990-ben csak 2,9 fő élt. A 2000. június 30-i adatok szerint ez az érték 3 fő/lakás, hiszen a lakónépesség száma 1221, a lakások száma pedig 408.

Értékelhetjük egyfelől pozitívként is ezt a változást, hiszen csökkent a lakások zsúfoltsága, ugyanakkor azt is jelzik a számok, hogy nő a magányosok száma, csökken a népesség és a gyermekvállalási kedv.

Nemcsak a lakások száma növekszik, hanem javul azok komfortfokozata is. Ezt szemlélteti az alábbi táblázat is:

	Lakások száma	1 szobás	2 szobás	3 vagy több szobás
1970	301	74	205	22
1980	320	39	178	103
1990	384	15	155	214

Az adatokat megvizsgálva jól látható, hogy 1980 után nagyon dinamikusán nőtt a lakások száma, valószínűleg ebben nagy szerepet játszottak a kedvező feltételekkel adott állami hitelek is. Ezekben az években nagyon sok új ház épült, egész utcák születtek néhány év leforgása alatt.

A táblázatból az is jól látható, hogy a házak zömmel három vagy még több szobásak. Ennek az a magyarázata, hogy az új házakat már ilyen nagyra építik, illetve a régi házakat is ilyenre bővítetik. Egyszobás ház már 1990-ben is alig akadt, és a kétszobások aránya is egyre csökken. Az önkormányzat erejéhez mérten támogatja a szociálisan rászorulókat új otthonuk megteremtésében.

A lakosság a vezetékes víz, a telefon és a gázhálózat kiépítésében is komoly részt vállalt. Mindezek eredményeképpen elmondható, hogy a falu infrastrukturális ellátottsága az országos átlagtól nem marad el.

Foglalkoztatottság

A század közepéig a lakosság legnagyobb része a mezőgazdaságból élt. Saját földjén gazdálkodott, vagy másnál vállalt munkát. Az iparosok (kovács, asztalos, szíjgyártó, kőműves, szabó) helyi szükségleteket elégítettek ki, illetve a vásárokon értékesítették termékeiket. Számuk alacsony volt. A kereskedelemben jórészt a zsidó lakosság vett részt.

Az 1945-ös földosztás után úgy tűnt a mezőgazdaság jelentős számú munkaerőt foglalkoztat majd, de a kollektivizálással sok felesleges munkaerő szabadult fel. Ők helyben próbáltak a gazdaság más ágában elhelyezkedni, de a jellemző inkább az volt, hogy máshol, elsősorban Miskolcon vállaltak munkát. Így egy korábban szinte ismeretlen gyakorlat alakult ki, az ún. ingázás.

1949-ben, a termelőszövetkezetek létrehozása előtt a lakosság 12 %-a dolgozott az iparban, 80,8 %-a mezőgazdaságban. 1996-ban 10-12 % dolgozik a mezőgazdaságban, a fennmaradó pedig az iparban, vagy a kereskedelem, szolgáltatások területén. Ezek a számok is érzékeltetik, milyen hatalmas átrendeződés ment végbe a falu gazdaságában és az itteniek foglalkoztatottságában.

Az 1980-as évek végén a gazdaságilag aktív korú népesség mintegy 40 %-a ingázott városi munkahelyre, de érdekes, hogy közel 100-an Ináncsra jártak dolgozni, elsősorban a társközségekből.

A legtöbb helybelit jelenleg is a Mezőgazdasági-Ipari és Kereskedelmi Szövetkezet foglalkoztatja. Elődje, a „Vörös Csillag” termelőszövetkezet 1960-ban alakult. Tagjainak száma 1961-ben 300 fő körül mozgott. Mivel a termelőszövetkezetek sem maradhattak ki a körzetesítésből, 1974. január 1-én a Hernádszentandrás „Búzakalász”, a perei „Béke” és a hernádbúdi „Dózsa” szövetkezeteket is összevonták az ináncsival. Az összevonás hivatalos magyarázata a racionálisabb gazdálkodás volt.

A dolgozók száma rendelkezésre áll, de településenként nem tartják nyilván a dolgozókat, az átlagos állományszámok 60-70 %-át tették ki az ináncsiak.

A szövetkezet fő tevékenysége a mezőgazdaság. A talajok minősége átlagosan 20 aranykorona körül van, közepesnek tekinthető. Fő termékei a búza, árpa, napraforgó, repce, kisebb mennyiségben köles, lencse. Az állattartás, mivel nem volt gazdaságos, megszűnt. A mezőgazdaság mellett az ipari tevékenység egyre nagyobb szerepet tölt be a 70-es, 80-as évektől kezdve. Az ináncsi termelőszövetkezet is hozott létre melléküzemágakat, nemcsak a faluban, hanem az ország távolabbi részein is. Később ezeket felszámolták, de jelenleg is működik négy Ináncson, Hernádszentandrás és Perén.

A vegyianyag kiszerelő üzemág a Sajóbáonyból és Kazicbarcikáról érkezett alapanyagot palackozza, a flakonüzem az ehhez szükséges dobozokat és kupakokat, a szitaüzem a címkéket gyártja. A negyedik melléküzemág a poralakú vegyianyag kiszerelő üzem. Az ipari tevékenység keretében hypót, sósavat, formalint, trisót, klórmeszet és még sok más fajta vegyszert palackoznak.

Az ipari és a mezőgazdasági tevékenység a nettó árbevételét tekintve hosszú idő óta egyensúlyban van, sőt a melléküzemágak évek óta kisebb-nagyobb mértékben jövedelmezőbbek is voltak. Hozzávetőlegesen a dolgozók 60 %-át foglalkoztatják.

A szövetkezet intenzív gazdálkodást folytat, jól felszerelt. A melléküzemágak termékei nem mondhatók a legkorszerűbbeknek, de kedvező árfekvésük miatt nagy a kereslet irántuk.

A Mezőgazdasági-Ipari és Kereskedelmi Szövetkezet általános gazdasági helyzetét tekintve remélhető, hogy az ináncsi népesség foglalkoztatásából hosszú távon kiveheti a részét. Jelenleg 135-en dolgoznak a szövetkezetben, közülük 71-en helybeliek.

Ipari és kereskedelmi tevékenységet végez a gépi kötő-hurkoló, az üvegező-asztalos, és a szeszfőzde. Kereskedelmi vállalkozások a korábban említett vegyes- és italboltok, a zöldség-gyümölcs bolt, a mini butik és a három mozgóárus vállalkozás. Egészségügyi vállalkozásként működik a háziorvosi és a gyógyszertár. Szolgáltatási jellegű vállalkozás a fodrászat és a biztonsági őrző tevékenység, amit 1-1 személy végez.

1996-ban a településen 98 férfi és 28 nő volt munka nélkül, ez a szám 2000-re sem csökkent, tartósan kb. 120-an vannak munka nélkül.

Előnyös lenne, ha a vállalkozások száma növekedne, és ezzel nagyobb mértékben hozzájárulnának a helyi munkaerő foglalkoztatásához. A meglévők mellé újabb vállalkozások létesítését, kereskedelmi- és egyéb szolgáltató tevékenységet végző cégek alapítását kellene ösztönözni. Törekedni kell a turizmus és az idegenforgalom lehetőségeinek jobb kihasználására.

Népesedési helyzet

Egy település fejlődése, vagy hanyatlása jól lemérhető a népességszám változásán.

A legkorábbi időkről nem állnak rendelkezésünkre népszámlálási adatok, a lakosság számát legfeljebb becsülni tudjuk. Ináncs esetében a megvizsgált korabeli források azt mutatják, hogy átlagos nagyságú falu volt, a népesség száma a külső hatások miatt (háború, járvány) erősen ingadozott. Voltak időszakok, amikor csak néhány ember élt a faluban, de teljesen lakatlan, pusztá sosem volt.

1715-ben a török kiűzése és a Rákóczi szabadságharc után került sor a népesség összeírására Ináncson. Ebben az évben két jobbágy, két zsellér és egy szabad család élt a faluban. Öt év múlva két nemes és kilenc jobbágycsalád lakott Ináncson.

Az 1787-es népszámlálás már 545 lakost említ. Ez a hatalmas arányú növekedés természetes szaporodással nem magyarázható, hanem szervezett telepítésre utal. A Keglevich család a gyér lakosságú Ináncsra más területekről telepített jobbágyokat. Az időpont 1715 és 1746 között lehetett, ez a község urbáriumából kikövetkeztethető.

A falu lélekszáma 1828-ban 661 fő, ami meglehetősen szerény mértékű növekedés az eltelt négy évtized alatt.

Fényes Elek 1851-re csak 648 lakost említ, kevesebbet, mint 1828-ban. A stagnálás, illetve a csökkenés okait kereshetjük az 1831-es kolerajárványban és az 1848-49-es szabadságharc nyomában járó pusztulásban.

1870-re azonban örvendetes szaporulatot mutat a népszámlálás, amit az 1872-1873-as kolerajárvány sem tud megakasztani, 1880-ban 891-en élnek a faluban.

Az ezt követő három évtizedben a népességszám csökken és 1910-ben alig haladja meg a harminc évvel korábbi értéket. A járványok elmúltak, háborúk nem zajlottak, mi az oka mégis a csökkenésnek? Ha a falu tágabb környezetét vizsgáljuk, láthatjuk, hogy Abaúj-Torna vármegye népességszáma alig több mint ötezer fővel gyarapodott 1880 és 1910 között (152750-158077 fő), pedig a természetes szaporodás mértéke jelentős volt. A születési többlet jelentős része a kivándorlás veszteségszámlájára került. Ináncsról is vándoroltak ki jelentős számban Amerikába, elsősorban azzal a céllal, hogy miután vagyont gyűjtöttek, hazatérjenek, és abból földet vásároljanak. Korábban már említettem, hogy az Egyesült Államok-béli Trenton városában kis kolóniát hoztak létre az ináncsiak, még saját lelkészük is volt. Sok adományt küldtek haza a templom számára is. A róluk szóló híradásokban az a megfogalmazás szerepel, hogy „az Amerikában tartózkodó”, ami arra utalhat, hogy

sokuknak nem állt szándékában véglegesen ott maradni, ennek ellenére valószínűsíthetjük, hogy sokan közülük már nem tértek vissza Ináncsra.

Az 1910-es év 907 lakóval addig a legmagasabb értéknek számított, mégis csekély növekedésnek minősül. 1920-ban pedig jelentős mértékű csökkenés áll be, csak 872 lakója van Ináncsnak. A templom falán elhelyezett emléktábla szerint 16-an haltak meg az első világháború vérzivatarában, a kivándorlás, a háborút követő zűrzavaros idők eredményeképpen ismét 900 fő alá csökkent a lakosság száma.

Az elkövetkező két békés évtizedben a népességszám dinamikusan növekedett, majdnem 200 fővel, és 1941-re meghaladta az ezer főt (1061).

Ezt a kedvező folyamatot törte derékba a II. világháború. 1949-ben már csak 1051-en élnek a faluban. A népesség számának csökkenését döntő módon a világháború befolyásolta. A római katolikus egyház 27 hősi halottat említ, ehhez járul még a deportált zsidó lakosság is. 1941-ben 19 izraelita vallásút tartott nyilván a népszámlálás, a háború után már senki sem maradt közülük Ináncson. A háború még a befejezését követően is szedett áldozatokat, egy harcokból visszamaradt akna robbanása négy gyermek halálát okozta. Ezeket a veszteségeket a háborút követő magasabb természetes szaporulat sem tudta pótolni.

1949 és 1960 között a népességszám jelentős mértékben nőtt. A jelenlevő népesség száma 1051-ről 1198-ra. A későbbiek során már nem a jelenlevő népességet, hanem az állandó-, illetve a lakónépességet tartják nyilván. A lakónépesség 1960-ban 1233 fő volt. A javuló egészségügyi ellátás, a korszak népességpolitikája magyarázza a nagyarányú növekedést, amit az 1956-ot követő kivándorlás (kb. 5 fő) sem tudott lényegesen befolyásolni.

1960 után a növekedés üteme lelassult, 1970-ben a lakónépesség száma 1267. A szerény mértékű népességszám gyarapodás egyik oka az elvándorlás. A mezőgazdaság nagyüzemi átszervezése ugyanis csökkentette a munkaerő-keresletet, a feleslegessé váló munkaerő a fokozott mértékű iparosítás növekvő munkaerő igényét elégítette ki. Növekedett az inga-vándorforgalom, de sokan végleg elköltöztek a faluból a városokba, elsősorban Miskolcra.

1970 és 1980 között a természetes szaporodás mértékének csökkenése természetes fogyásba ment át, amit a különböző népességpolitikai intézkedések sem tudtak tartósan befolyásolni. Ez az első alkalom az évszázadban, amikor békeidőben is csökkent a lakosság száma.

1990-ben a csökkenés tovább folytatódott, egyre növekvő mértékben, a lakónépesség majdnem száz fővel kevesebb, mint 1980-ban. Országos tendenciák érvényesültek falunkban is, a növekvő halálozási mutatók, csökkenő születésszám és csökkenő várható élettartam, ez utóbbi különösen a férfinépesség körében. Mindezek eredményezték a kedvezőtlen demográfiai mutatókat.

Bár 1990 óta nem volt népszámlálás, rendelkezésre állnak adatok a népességszámról erre az évre is, de hangsúlyozni kell, hogy ezek nem ugyanabból a forrásból származnak.

Több forrásból több szám is ismert, abban azonban mindegyik megegyezik, hogy 2000-ben a népesség száma ismét meghaladja az 1200-at. A lakónépesség számát 1221-re, az állandó népességét 1235-re – máshol 1237-re – teszik. Mindenképpen örvendetes, hogy úgy tűnik az adatokból, ismét gyarapszik a falu. Remélhetőleg ezt az állítást a hivatalos népszámlálási adatok is meg fogják erősíteni.

Összefoglalásképpen a község népességszáma 1787 és 2000 között a következőképpen alakult:

Év	1787	1828	1851	1870	1880	1890	1900	1910
Fő	545	611	648	810	891	883	851	907

Fő	1920	1930	1941	1949	1960	1970	1980	1990	2000
Év	872	978	1061	1051	1233	1267	1231	1140	1221

A népességváltozás okaira lehet következtetni a természetes szaporodás és a vándorlási különbözet vizsgálatával is.

Év	1941- 1949	1949- 1960	1960- 1970	1970- 1980	1980- 1990
Természetes szaporodás v. fogyás	nincs adat	212	172	66	51
Vándorlási különbözet	nincs adat	-65	-137	-102	-142
Tényleges szaporodás	-10	147	35	-36	-91

A számokból jól látható, hogy a természetes szaporodás mértéke egyre alacsonyabb, ami jelenti egyfelől a születések számának csökkenését, másfelől a halálozások számának növekedését. 1980 és 1990 között például 181 élveszületésre 130 halálozás jutott, vagyis a természetes szaporodás az eltelt tíz év alatt mindössze 51 fő, de ezt is elvitte a –142 fős vándorlási egyenleg.

A vizsgált időszakban a vándorlási különbözet mindig negatív volt, vagyis többen hagyták el a falut, mint ahányan ideköltöztek. Ez azért is nagyon megdöbbentő, mert Ináncs központi szerepe és kiemeltebb fejlesztése miatt az egykori társközségekből is sokan költöztek falunkba.

Ezek a kedvezőtlen demográfiai folyamatok eredményezték a népességszám csökkenését a vizsgált időszakban.

További érdekes következtetéseket lehet levonni a népesség kor szerinti megoszlásának vizsgálatából. Az alábbi táblázat adataiból kiderül,

hogy folyamatosan csökken a fiatalok (0-14 év), és folyamatosan növekszik az időskorúak (60 év felett) aránya. A falu lakosságának elöregedése a fentebb vázolt népesedési folyamatok következménye, és tartós adottságként kell vele számolni. A következő táblázat a népesség kor megoszlásának alakulását mutatja (%-ban):

	1941	1949	1960	1970	1980	1990
15 év alatt	33	30,1	32,6	29,1	22,8	21,5
15-39 év	38,2	37,6	37,0	36,6	34,1	35,1
40-59 év	18,5	21,5	19,4	20,0	27,5	24,5
60 év felett	10,3	10,8	11,0	14,3	15,6	18,9

Az adatok egyértelműen mutatják az elöregedés folyamatát. A 15 éven aluli korosztály részesedése a harmadáról majdnem az ötödére esett vissza. A munkaképes korú népesség (15-59 éves korcsoport) aránya stabilitást mutat, de a fiatalabb munkaképes korúak aránya csökken.

A falu lakosságának elöregedése azt is jelenti, hogy folyamatosan növekednek az időskorúakkal szembeni társadalmi kötelezettségek (szociális gondozás, segélyezés, stb.).

Egy 2000-es adat szerint az 1237-es lakosságszámot alapul véve, a 0-17 év közöttiek aránya 27%, a 18-59 év közöttieké 54%, míg a 60 év felettieké 19%.

A népesség nemek szerinti megoszlása az országosan jellemző állapotot tükrözi. A születésgyakoriságot illetően a fiúk aránya magasabb, ez azonban később kiegyenlítődik, sőt idősebb korban nőbblet alakul ki. A 2000. évi állandó népesség számait alapul véve 604 férfi és 631 nő élt a faluban, megoszlásuk 0-17 év között: 175 férfi, 161 nő, 18-62 év között: 360 férfi, 350 nő, míg 63 év felett 69 férfi és 120 nő. Az utóbbi jelentős különbség magyarázata elsősorban a férfiak halandóságának növekedésében rejlik.

A népességszám alakulásában 1960, de még inkább 1970 óta rendkívül kedvezőtlen tendenciák mutatkoztak, de a 2000-re vonatkozó előzetes adatokból úgy tűnik, a község lakosságszámának csökkenése megállt, sőt mérsékelt növekedésnek indult.

A falu néprajzi hagyományai

Egy falu történetéről nemcsak a levéltárak, könyvtárak dokumentumai alapján alkothatunk képet, hanem az itt élő emberek elbeszélései révén is. Nagyon fontos, hogy feljegyezzük az idősek emlékeit, mert mindannyian szegényebbek leszünk, ha hagyományaink, szokásaink feledésbe mennek.

Szerencsére a 80-as években Abaúj népéletének kutatása során Bodnár Katalin helybéli lakos nagyon részletes és hasznos anyagot gyűjtött össze Ináncsról.

A következőkben az ő gyűjtését alapul véve szeretném bemutatni azt, ami a hagyományainkból még megmaradt.

Földművelés.

Ináncs központosan helyezkedik el, vagyis a földjei minden irányban megtalálhatóak voltak.

A határ fel volt osztva nyomásokra, fordulókra. Nyolc különböző forduló volt, ezek: Alsó, Pertes, Rövidek, Útalja, Paptag, Proletár, Tábla, Borsfalva. Ezekben minden évben mást termeltek, mivel úgy tartották, a földnek kell a változatosság, akkor terem jól.

Szoktak ugart is tartani, ezen az állatokat legeltették.

A faluban éltek gazdag parasztek és zsellérek. A szegényparasztek, a gazdától, akinél dolgoztak, kaptak egy köblös földet, melynek nagysága egy katesztrális hold volt. Ezt felerészben művelték.

A Proletár fordulóban általában a szegényparasztoznak volt földjük.

A gazdák közül az tartott gazdasági cselédet, akinek igen sok földje volt és nem tudta önállóan megművelni. A gazdasági cselédet egy évre szerződtették, 12-16 mázsa terményt kapott. Együtt evett a családdal, de az istállóban hált. A dolga a föld művelése és az állatok ellátása volt. Ezek az emberek a legszegényebbek közül kerültek ki. Az uradalmi cselédek cselédházban laktak, benn a faluban, több család egy nagy épületben. Őket az ispán vagy az intéző irányította.

A századfordulón csak természetes trágyát használtak. Trágyáztak tavasszal, ősszel és télen. Az istállókból szekérral hordták a földre istállótrágyát. Miután lerakták a szekérről, széthajigálták a földön és beszántották.

A legfontosabb termesztett gabonafélék: búza, rozs, árpa, zab voltak. Takarmánynövényként bükkönyt, lucernát, lóherét termeltek.

Ipari növények közül: kendert, lent, cukorrépat, napraforgót és dohányt. Ez utóbbiról különösen híres volt a falu, a legnagyobb birtokos, a Silberger család vásárolta fel a parasztoktól, és adta el a dohánygyárnak.

Termeltek még lencsét, borsót is, zöldségfélék közül sárgarépat, karalábét, káposztát, uborkát, paprikát, paradicsomot, hagymát, tököt, dinnyét, retket, zöldbabot, szemesbabot.

Nagy gyümölcsösök nem voltak a faluban, mindenkinek volt a saját kertjében gyümölcsfa.

A talajmunkák között nagyon fontos szerepe volt a szántásnak. Ezzel úgy igyekeztek, hogy József napra minden föld be legyen szántva. Szántani egy évben kétszer is kellett, tavasszal és ősszel. Ha jó hosszú volt az ősz, akkor sikerült a tavaszi vetés alá is előkészíteni a földet, így tavasszal csak vetni kellett.

Az őszi búza kivételével a többi növényt tavasszal vetették.

Mind a vas-, mind a faekét ismerték. Az eke részei: ekegerendely, kormányvas, ekevas, taliga, ekeszarv, üsztöke (ez a sártól való tisztításra szolgált), köldök (erre volt rászerezve a kormányvas).

Kétféle szántást különböztettek meg a barázdák mélysége szerint.

Egy barázda egy lábnyom széles. Tarlózáskor a learatott búza földjét szántották fel, ilyenkor nyolc centiméter mély volt a barázda. Ha vetés alá szántottak, akkor kb. húsz centiméter mély.

Az eke mellett a másik fő földművelési eszköz a borona, mely szintén fából, vagy vasból volt.

Amikor magtakaróztak, akkor sok kisméretű faboronát egymás mellé akasztottak, és így végezték a boronálást.

Négyleveles magtakarót használtak, ami azt jelenti, hogy négy darab boronát akasztottak egymás mellé.

Kapatípusok: ekekapa, szőlőkapa, zöldségkapa.

Ásótípusok: hagyományos ásó, pika (cukorrépa ásására szolgál).

A vetés kézzel vagy géppel történt. A kézivetéskor ponyust vagy vetőabroszt használtak. A ponyus két tracsáját bekötötte a gazda a nyakába, a másik két tracsát a bal kezére csavarta, a jobb kezével pedig szórta a magot.

Később a vetésre fából készült vetőgépet használtak.

A krumplit vagy gödrökbe rakták, amit előzőleg kiástak, vagy a felszántott barázdába tették bele.

Péter Pál, azaz július 29-e után kezdték az aratást, ami két-három hétig tartott.

Ezt megelőzően kimentek a gazdák a határba megtekinteni a termést. Ha szét tudták harapni a búzaszemet, akkor kb. egy hét múlva lehetett kezdeni az aratást. Túl sokáig nem lehetett várni, mert ha igen megérett a szem, akkor kipergett a kalászból.

A kisebb gazdáknál, ahol nem volt sok föld a család egyedül aratott. A nagygazdák képéseket fogadtak. Ezek pedig harmadosakat, akik szedték utánuk a markot. Általában mindenki falubelieket fogadott fel.

Az aratás a következőképpen zajlott: elől ment a kaszás, vágta a rendet, mögötte a marokszedő, aki lerakja a búzából készült kötelet. Mikor haladtak egy jó darabot, mind a ketten visszatértek és kévébe kötötték a markot, és kereszttekbe rakták. Tizennégy kévéből állt egy kereszt.

Az alsó kévét buktatónak nevezték. Ennek a kévének a kalászát felhajtották, és kereszttekben rárakták a többi kévét. A legfelső takaró kéve

volt a pap. Ebből vették ki a kalászokat, és ezzel kötötték le a kereszt két oldalát.

A századforduló előtt kishajlatú sarlóval arattak, de később elterjedt a kasza. A marokszedő sarlóval, a kéveköti sarlóval és kézzel dolgozott.

Az elpergetett kalászt brúgóval szedték össze.

A kepések fizetségként megkapták minden hetedik keresztet. A marokszedőt a kepés fizette, ő a kepés fizetésének harmadrészét kapta, ezért is hívták harmadosnak.

Az aratás befejeztével a gazda díszebédet adott, ahol megvendégelte a nála dolgozókat.

Az aratók menete énekelve végigvonult a falun, elől vittek egy hatalmas kalászból font koszorút, aminek az alakja egy haranghoz hasonlított.

Ezt szalagokkal díszítették és az ünnepi asztalra helyezték.

Amikor a menet odaért a gazda házához, a következő szövegű dalt énekelték:

*„Elvégeztük, elvégeztük az aratást,
készítsd gazda, készítsd gazda az áldomást.”*

A következő dalt énekelték még:

*„Le van aratva a búza, keresztbe is van már rakva,
ahány szem van egy keresztben, annyiszor jussak eszedbe.”*

A cséplést mindenki a saját portáján végezte. Szekéren hazahordták a terményt és az udvaron leterített ponyván cséplőgéppel csépeltek.

A föld előkészítési módja: a földet ledöngölték, vízzel leöntötték, feleresztették, pelyvával leszórták és leseperték.

A kicsépelte terményt kazalba rakták.

Cséplés után a kamra egyik részét deszkával elválasztották, itt tartották a gabonát.

A cséplés után maradt melléktermékeket is felhasználták.

A szalmát henger formájú kazlakba rakták, ezzel aljazták az állatok alá.

A pelyvát répával összekeverték és így etették a tehénnel. Nagyon jól tejtelt tőle. A töreket a vályog készítésénél használták vagy belekeverték a szecska közé a tehénnek.

A szénát mindenki egyénileg szerezte be, kaszáltak az út szélén, a patak partján, egy évben kétszer a lóheréhez hasonlóan.

A lucernát egy évben háromszor-négyszer is kaszálták. Az első füvet, amit lekaszáltak, szénának nevezték, a másodikat sarjúnak.

Termesztettek még bükkönyt is, ezt évente kétszer kaszálták.

A szénát kazalba gyűjtötték, a lóherét petrencébe.

A füvet, miután levágták, meg is szárították. Ahogy levágták a rendeket, pár napig hagyták száradni.

Utána felforgatták és így is állt egy ideig. Ennek az volt az oka, hogyha nem száradt ki teljesen a széna, akkor télen megrohadt a takarmány.

Miután megszáradt a széna, rudasokra rakták, majd hazaszállították és kazlakba rakták. A rakodás közben megszórták sóval is.

A kazlakon kívül csűrökbe is rakták a szénát.

Az ináncsiaknak Perén vagy Dobszán volt szőlője, de csak a gazdagabbaknak, ahol delevárét, otellót termesztettek.

A szőlővel való munkálatok tavasztól késő őszig tartottak. A szőlőnek nem volt olyan fontos szerepe a falu életében.

A szüretelőök vedrekbe szedték a szőlőt, majd a puttonyokból a hordókba öntötték.

Megdarálták és zsákokban kicsavarták. Aztán belecsorgatták a félhordóba, aztán a boroshordóba. A hordóban még ki is taposták és utána préselték.

A bort boroshordókban tárolták, amit vándorhordósoktól vettek. A szüret befejeztével kivitték a cigánybandát a szőlőbe, és ott bállal egybekötött mulatságot tartottak, ahol terített asztal is volt.

Állattenyésztés.

Az állatokra mindig a pásztorok ügyeltek, akiket egy évre fogadtak fel. Általában ináncsiakat választottak. Minden évben volt egy nap, a pásztorfogadás napja, ekkor állapodtak meg a fizetségről is. Fizetségük általában termény volt minden tehen után.

A pásztor karácsonykor kürtölve végigjárta a falut, és megállt azoknál a házaknál, ahol volt olyan állat, mely kijárt a csordára.

Ekkor kivitték neki a fizetséget, megkínálták egy pohár borral és kalácsot is adtak neki. Kalácsot még húsvétkor is kapott, ekkor nyakába akasztott abrosszal járta végig a falut.

Minden állatot hazahajtottak éjszakára a legelőkről, melyek a közelben helyezkedtek el, ezért ez nem okozott különösebb gondot.

A fejős teheneket délben is hazahajtották, ezért őket tartották a legközelebb. Úgy tartották, ha a tehenet kevesebbszer fejik, akkor kevesebb tejet is ad.

A tinók messzebb voltak a falutól, mivel azokat nem kellett fejni, így csak este hajtották őket haza. A teheneket május elsején hajtották ki először, és András napkor utoljára legelőre.

Az első világháború végéig magyar fehérszőrű tehenet tartottak, ezután jöttek be a tarka tehenek. Különböző neveik voltak az egyes szarvasmarha csapatoknak.

A gyepe járó fejősmarhákat nevezték csordának, a völgyben legelő tinókat gulyának. Külön volt az urasági csorda és a zselléréké. Az uraságnak 80-90 tehene volt, a gazdag parasztnak 8-10, a szegényebbeknek 2-3. A csordás minden hónapban összeírta, hogy hány tehennek kell ellenie.

Ökröket nem hizlaltak, a teheneket megfejték, a tejet elfogyasztották, vaját, tejfölt, túrót készítettek. Amit nem fogyasztottak el, azt elvitték a tejszarnokba.

A módosabb gazdáknak voltak lovaik, lipicai fajta. Ezeket is földművelésre használták, szántásra, vetésre. A lovak tisztítására nagy gondot fordítottak.

Vakaróval megvakarták, majd kefélték, hogy minél fényesebb legyen a szőre. Ha nem volt tiszta az állat, megszólták a gazdáját.

A régi időkben még versenyekre is vitték a lovakat, később csak igavonásra használták őket.

A lótenyésztés jelentőségét fejezi ki a következő mondás is:

Lovas Ináncs, nemes Szentandrás, sáros Dobsza, lucskos Kércs, kenyeretlen két-Kinizs, gyöngy Aszaló, sánta Halmaj, vak Csobád.

Általában minden háznál volt két fiasdisznó. Mangalica és angol fajtákat neveltek.

A mangalicának sok zsírja volt, de nem sokat fialt. Az angol fajtákat a húsupért nevelték.

A sertéseket a vasút másik oldalán tartották, ahol kondás vigyázott rájuk, meghatározott mennyiségű terményért. Makkos nem volt a környéken, ezért makkoltatni sem hajtották őket. A disznókkal makukát etettek, mivel két olajütő is volt a faluban. A sertések húását elfogyasztotta a család, a húst füstöléssel vagy besózással tartósították. Ha nem fogyott el, a falunak is adtak el húst. A vásárokra is hozták malacokat: Encsre, Szikszóra, s amíg volt vásár, Forróra is. A sertéseket minden este hazahajtotta a kondás, és disznóólakban tartották őket, ami a porta hátsó részén volt.

Libát, kacsát, tyúkot, pulykát, gyöngytyúkot is tartottak, volt olyan ház, ahol százat is, de minden portán volt húsz-harminc. Saját fogyasztás és értékesítés céljából tartották őket.

A pásztoremberek kutyák segítségével végezték munkájukat, erre a puli volt a legmegfelelőbb.

Az állatok szaporítása természetes úton történt. A faluban volt három-négy bika, melyeknek gondozása a kondás feladata volt. Ezek kijártak a tehennel a csordára és ott minden beavatkozás nélkül szaporodhattak.

A sertések esetében a faluban tartott két kanhoz hajtották el a kocákat. A gyengébb és felesleges apaállatok sorsáról a falugyűlés döntött. A sertéseket az állatorvos, a lovakat a vándormiskárolók herélték ki.

Az egyes állatfajták megtermékenyítési eljárásainak neve: lovaknál fedeztetés, sertéseknél búgatás, szarvasmarháknál folytatás, macskáknál kandúrozás, kutyáknál üződés.

A tehének általában az istállóban ellettek, mert olyankor már a gazda nemigen engedte ki a csordára, volt példa azonban arra is, hogy a tehén a csordán ellett meg.

Télen a szarvasmarhát kukoricagóré szárával etették, adtak még neki savanyú pászolt, darát, szalastakarmányt, töreket, búzát.

A sertést kukorica darájával és árpából készült korpával etették. Ínséges időkben Prügyről hoztak takarmányt.

Az állatok gyógyításával az állatorvos foglalkozott, de minden gazda értett hozzá egy kicsit.

A faluban volt mészáros, aki feldolgozta a sertés- és a marhahúst.

A település kialakulása.

A régi néphagyomány szerint a falu határában levő Borsfalva település közepén egy földvár állott. A föld művelése során nagyon sok

lelet került innen a felszínre, de ezek mára elkallódtak. A falu lakossága a tatárjárás előtt itt élt, de azok pusztítása után a lakosság egy része a jelenlegi faluba, másik része Dobszára húzódott. Ez a hagyomány történelmileg nem igazolt, Borsfalva később is fennállt, a Dombréten pedig, amely néhány méteres kiemelkedés, az őskorban éltek emberek.

Él még egy történet arról is, hogy a falu korábbi temploma a Kis-Hernádba süllyedt bele, illetve a víz elöntötte és így pusztult el.

Erre vonatkozó történelmi forrásokat még nem találtam, de van néhány adalék, ami nem zárja ki a pusztulás lehetőségét.

A szabályozások előtt a folyók vize nagyon gyakran kiöntött és okozott kisebb-nagyobb árvizet.

A Kis-Hernád vagy Csíkos, a falu végénél különösen mély volt, akár nagyobb épületeket is elnyelhetett.

A falu végén a házak fala gyakran megrepedt, állítólag alagút húzódott arrafelé.

A mostani templom a korábbi faluközpontról távol feküdt, talán azért mert féltek ismét a víz mellé építeni?

Másik legenda, hogy a falu alatt alagútszisztem húzódik. Ezt azzal indokolják, hogy a falu régi részén sokszor beszakadt a talaj. Volt úgy, hogy a ház közepe egyszer csak lesüllyedt. Előfordult, hogy az út is beszakadt és két-három méteres üreg keletkezett. Meg akarták mérni a hosszát, de nem tudták, mert elfordult oldalra és úgy folytatódott. Lemenni pedig nem mertek, hogy megnézzék mi is az.

Talán valamikor ezekre a kérdésekre is választ kapunk, és egy régi hagyományt írásos dokumentumokkal tudunk majd bizonyítani.

A régi falu magja a Szug volt, a mai Dózsa György utca, ide tartozott még a Kutyasor, ma Petőfi utca és a Hatrongyos, mai nevén Ady Endre utca.

Az első világháború után épült ki a Rákóczi utca, azaz az Újsor.

A második világháborúig a mai Kossuth utca csak a Bársonyos hídig volt lakott, a többi ház később épült.

Az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején sokan költöztek ki a régi részről, így alakult ki a Széchenyi, a Táncsics és a Jókai utca.

Még későbbiek a József Attila, Arany és Szabadság utcák.

A legfiatalabb része a községnek a meghosszabbodott Jókai és a Béke utca. Ezt a településrészt Újtelepnek nevezték.

Régebben az emberek a folyó mellé települtek, szabályos faluszerkezet nem volt. Ma a párhuzamos utcák és a rendezett szerkezet jellemzi Ináncsot.

Épületek.

A településen téglalap alakú volt a jellemző telekforma. Az urasági majorban voltak a cselédlakások, ahol több család lakott együtt.

A módosabb gazdáknál külön istálló volt a lovaknak és a szarvasmarháknak. Az udvarukon pince is volt, míg a szegényebbek a kamrában tartottak mindent.

A kerítés fonott fűzfavesszőből vagy góréból készült, a módosabbaknál fakerítés állt.

A ház előtt volt egy keskeny virágoskert. A szegényebbek háza egy szobából és konyhából állt a gazdagabbaké három lakrészből, volt tisztaszoba is.

A házzal volt egybeépítve a kamra és az istálló. Utána következett a leeresztős szin, ahol a szekerek és a gazdálkodás eszközei álltak. E mögött volt a disznóól, majd a porta legvégén a csűr. A csűrön széles kétszárnyú ajtó volt, hogy a szekér beférjen rajta. Ha nagy volt, akkor még padja is volt.

A házak alapját kőből készítették, sárral tapasztották össze. A követ Abaújszántóról hozták. A fal építéséhez földet, vesszőt, szarufákat használtak, ez utóbbit már vették, mivel Ináncsnak nem volt erdeje.

A vert fal készítésekor a szarufákat összeláncolták, aztán egy sor venyigét, egy sor földet és egy sor töreket döngöltek össze.

A vert fal helyét később a vályog vette át, a régi házak többsége ebből épült. Később elterjedt a téglá és a szilikát.

Ismert volt még a paticsfal is, ezt úgy készítették, hogy a levert karókat összefogták vesszőkkel és bevonták sárral. Általában istállók, ólak, nyárikonyhák épültek ebből.

Tetőfedő anyagok közül a legelterjedtebb a zsúp volt. Készítési módja a következő volt: a gabonát kicsépelezték, kirázták, és lécekre rakták. Alakja sátortető volt.

A padlózat földből volt, ezért eresztgették mindig. Mázolták, tapasztgatták sárga földdel, sárral, és homokkal szórták le. Ezekben a földes padlózatú házakban sok volt a bolha.

Az egyszerűbb házaknál leeresztős tornác volt, az újabbaknál fa- vagy kőlabakon álló.

A nyílászárók kisméretűek voltak, sokszor maguknak csinálták az emberek. A faajtókon fakilincs volt, madzaghúzóval vagy retesszel lehetett őket nyitni-zárni.

A házépítést általában mesteremberek végezték, de segédkezett az egész család és a rokonság.

Amikor elkészült a ház, a pap elvégezte a házszentelést. A háziáldás szövege:

*„Hol hit, ott szeretet,
hol szeretet, ott béke,
hol béke, ott áldás,
hol áldás, ott Isten,
hol Isten, ott szükség nincsen.”*

Szokás volt, hogy a legelső éjszakára macskát zártak a házba. Az abrosz alá terményt tettek, hogy mindig legyen elegendő belőle.

Általában három nemzedék élt együtt, a nagyszülők, azok gyerekei és az unokák.

Egy lakószobában a következő berendezési tárgyak voltak: falmasina vályogból vagy téglából, lóca, ágy, karos láda, kerekese díkó vagy sezlon, komód, asztal. A tisztaszobának abban különbözött a berendezése, hogy abban almárium és szekrény is volt.

Az asztal általában tölgyfából készült, szétnyitható, kecskelábú volt. Fiókjában tárolták az evőeszközöket és a kenyeret. A konyhai asztalon terítő nem volt, pléh vagy fatányérokból ettek. Ha igen nagy volt a család, a gyerekek asztalszék mellett vagy a küszöbön ülve ettek.

A család számától függően ketten-hárman aludtak egy ágyban. Az ágy alatt tartották a megültetett kotlóst és a libát. A gazda vagy a legidősebb fiú általában az ólban aludt. Néha a fiatal házasok is oda kényszerültek. Módosabb helyeken a tisztaszobában volt a díszágy. Ide a lányok stafírunlja volt felvetve, de a vendéget is ebbe az ágyba fektették. Ebben pehely volt, míg a többi taluval volt töltve. Az ágyon zsúp vagy szalma volt vászonlepedővel befogva, rajta pokróc és azon a lepedő.

Deszkaszékek, suszterszékek, sámedlik, karos székek voltak a házban. Az almáriumban tányérokat, csészéket, a komódban és a karos ládáknál ruhákat tartottak.

Tükör minden háznál volt az ajtó mellett, mögé képeslapokat, naptárakat tűztek. A törölközőt az ajtó belsejére bevert szögekre akasztották, az ajtó mögött a falon volt a fésűtartó. A falra sok szentképet, ritkábban fényképet akasztottak. Ezek mellett festett tányérok is lógtak. A pitvarban volt a házi áldás a falon.

Élelmiszerek közül a kenyeret tartották az asztalfiókban, a pitvarban is voltak polcon befőttek, de nagy részüket a kamrában tárolták. Állatok közül tyúkot, libát tartottak a házban, de csak addig, amíg meg nem erősödtek a kislibák, kiscsirkék, utána kivitték őket az istállóba.

A konyhában volt vakablak, itt italt, poharat, olajos bögrét, paprikát, sót tartottak. Vándor csuprosoktól rongyokért cserébe festett tányérokat, vizes korsókat kaptak, ezekkel díszítették a konyhát.

Berendezési tárgyai: a vályogból készült falmasina sütővel, vizeslóca, mosogató, stelázi, konyhaasztal. A masina mellett volt a katlanlyuk, ez a víz melegítésére szolgált.

A kamrában volt a szuszék, ebben tartották a terményt, deszkával elválasztva egymástól. Itt volt a lisztes láda, és ha pince nem volt, a boroshordó is. Stelázin álltak a befőttek, a húst, szalonnát is itt tárolták. Falmasinával tüzeltek, fát, góré, csutkát, venyigét raktak rá. A tűzgyújtás a gazdasszony dolga volt. Ha nem volt otthon gyufa, a szomszédtól kértek paraszt, amit a vasalóval hoztak át. A tűzhelyhez tartozott a szénvonó, amivel a hamut húzták ki, a piszkafa és a kutacs.

A füstöt szabadkéménnyel vezették el, a második világháború után vált általánossá a ma is használatos kémény. A kemencét mindig a gazdasszony gyújtotta be. Egy kenyérsütéshez egy hát iziggóré kellett. Kenyeret még a laboda nevű dudvával és krumpliszárral is sütöttek. Akkor volt elég meleg a kemence, amikor már fehér volt és a benne

megmozgatott pizskafa szikrázott. A kenyérsütés eszközei: tekenő, kovászolófa, keresztfa, abrosz, szakajtó, lapát.

A ház hagyományos világítása mécsessel történt, amiben petróleum vagy házi olaj égett. Pléhtartóban volt az olaj, benne egy kanóc vagy szalmacsóva. Ez rendszerint a plafonra volt akasztva. Később a petróleumlámpa vált általánossá.

Étkezés.

A tej nagyon előkelő helyet foglalt el táplálkozásukban, mivel a faluban nagyon sokan tartottak szarvasmarhát. Fogyasztották gríznek elkészítve, kásának, habarva. Habart ételek: szemes bableves, zöldbaleves, krumplileves, gyümölcsleves.

Készítettek belőle vaját, tejfölt. A hideg helyen megaludt tejnek leszedték a tetejét, ebből lett a tejföl. A megmaradt savót megetették az állatokkal, főleg a malacokkal, vagy az asszonyok megmosodtak benne, ettől szép fehér lett az arcuk. A vaj úgy készült, hogy a tejet köpülővel összehúzták, melegvizet öntöttek hozzá, sőt, hogy jobban összehúzódjon, sárgarépát is reszeltek hozzá.

Gabonából, árpából, krumpliból, kukoricából és búzából sütötték a kenyeret, bár a háború alatt komlóból is. Ha esős volt az idő, nem lehetett jó kenyeret sütni, mert akkor kicsirázott a termény és elvált egymástól az alja és a teteje.

A kenyérsütés menete a következő: megszitálták a lisztet, hozzáöntötték a kovászt. Egy éjszaka kelt a kovász. Reggel a kovásztévő fával megkavarták a tésztát és megszitálták a tetejét. A kovászt krumplival áttörték, és úgy tették bele a tésztába. A teknőt kivakarták, összegyúrták és ez lett a kenyérvakaró. Ami megmaradt a kenyértésztából, a másik kenyérsütéshez ez lett a kovász. Vászonzsákba tették el az összemorzolt tésztát. A tészta krumplival is kelt négy-öt óra hosszat, majd megdagasztották. Utána is kelt egy-két órát. Szakajtóval kiszaggatták, egy kicsit még így is kelt, majd a felfűtött kemencébe rakták. Előtte kb. félórát fűtötték a kemencét. Egyszerre öt-hat darab kenyeret sütöttek. A kamrában letakart polcon tartották a következő sütésig a kenyeret.

Gyakoriak voltak a krumpliból készült pépes ételek. A burgonyát feltörték, és tejjel felfőzték vagy egyszerűen a megtört krumplit összekeverték vajjal. A görhét kukoricaliszból készítették tepsiben, olajban sütötték, cukorrépát is adtak hozzá. A málét kukoricaliszból sütötték, a darazsámiskát szintén ebből főzték, liszttel feleresztették.

Főtt tésztából készült a derelye és a gombóc. Élesztő nélküli sült tészta a palacsinta és a laska. Ez utóbbit a masina – tűzhely - tetején sütötték. A sütőporral sült édes sütemények csak a második világháború után terjedtek el.

Levesek közül ismerték a már említett habart leveseket és a bobsport. A bobspor úgy készült, hogy a krumplit héjával megfőzték, majd megpucolták, és gömbölyűre felvágták. Sűrű rántást adtak hozzá, tettek még bele babérlaput és ecetet.

Disznót általában nagy ünnepek előtt vágta, húsvétkor, karácsonykor, Teréz nap előtt. Disznóvágáskor reggelire vért készítettek, ebédre pörköltet krumplival, pecsenyével, vacsorára húslevest és hurkát. A perzselése szalmával történt, a beleket az asszonyok mosták ki. Maskarások jöttek elsíratni a kocát.

A vasárnapi ebéd volt a leggazdagabb: húsleves, krumpli, hús, töltelék. Egy családnak általában egy fertály, azaz 12.5 dkg hús jutott, a gazdagoknak persze több. A többi napokon krumpli, bab, dara volt az étel. Tejet, cikóriakávét ittak.

Bizonyos alkalmakra sajátos ételeket készítettek.

Keresztelőre tejeskávét, édes pálinkát, csörögét, fánkot.

Lagziba ajándékvivéskor adtak kalácsot, kocsonyát és megkínálták az ajándékozót édes pálinkával. A lakodalom napján az esküvő előtt megkínálták a násznépet süteménnyel és borral. Amikor visszajöttek az esküvőről, báránypörköltet ettek. Ezután vacsoráig ital és sütemény volt kitéve az asztalra. A vacsora marhahúsból készült csigaleves és töltött káposzta, tejbekása, rántott hús és fasírt volt. Ezt követően a nyoszolyóasszony osztogatott kalácsot. Az evőeszközt mindenkinek magának kellett vinnie. Volt olyan szokás, hogy vacsora után a főzőasszony bekötötte a kezét, és úgy járta végig a násznépet, mondván, leköpte a kezét a kása, adjanak orvosra valót.

Halotti toron hat kalácsot sütöttek és borral, pálinkával, szalonnával kínálták a résztvevőket.

Karácsony estéjén olajos káposztalevest és mákos vagy káposztás bobájkát ettek.

Szilveszterre külön nem készültek, újévkor vasárnapi ebéd volt.

Farsang előtt hét hétig böjtöt tartottak, ezért erre a napra igen készültek, sütöttek, főztek oldalast, kolbászt, mindenféle finomságot.

Hamvazószerdán, nagypénteken szigorú böjtöt tartottak.

A nagyböjti étrend dara, galuska, krumpli, bab, laska, kocska, nudli, krumplilángos.

Húsvétkor feltámadásig nem volt szabad semmit enni. Ekkor hazahozták a templomból a szentelt ételt, és abból ettek. Reggel sódort, délben húslevest ettek. A locsolkodókat hússal, céklával kínálták, hímes tojást és pénzt is adtak nekik.

Pünkösdkor sütemény, lángos, húsleves, saláta.

Búcsúkor vasárnapi ebéd volt.

Aratáskor reggel általában szalonnát, kolbászt ettek, és pálinkát ittak. Ebédre csirke vagy marhahúslevest, palacsintát, buktát, cémentes lángost. A vacsorára tej, szalonna, zöldbab vagy krumplileves volt.

Öltözködés.

A nőknek öt-hat fehér cakkos szoknyájuk volt, az aljuk csipkével díszítve. A ráncos szoknyák a derékon kötődtek. A hétköznapi ruha kartonból, télen flanelből készült, az ünnepek bársonyból, selyemből. A ruhákat hímzéssel, fodrokkal díszítették. Hétköznapi nem viseltek fehér

szoknyát. Nyáron rövid, télen hosszú szárú bugyit hordtak. A lábukon stumpadlit vagy oldalgombos cipőt viseltek, télen száras cipőt, csizmát. Ezüst nyakláncsal vagy gyöngy kalárisokkal tették díszesebbé viseletüket.

A hagyományos ünnepi férfiviselet: bokszcizma, priccnes nadrág, fehér ing, derekas díszes gombokkal. Hétköznap fehér gatyá surc, fehér ing. A fiatalabbak surca díszesebb volt, mint az öregebbeké. Hétköznap is hordtak derekast, de jóval egyszerűbbet, mint ünnepnap. Télen csizmát, nyáron bakancsot hordtak, vagy mezítláb jártak.

Az idősebb nők kontyot hordtak, fejük mindig be volt kötve kendővel. Ünnepnap szebb kendőt kötöttek. A fiatal lányoknak általában hosszú hajuk volt, befonva hordták, benne színes szalagok. A férfiaknak rövid oldalt elválasztott vagy hátrafésült hajuk volt.

Ináncson a legelterjedtebb textilnövény a kender volt. Ezt a következőképpen dolgozták fel: kézzel kihúzgálták, kinyűtték a kendert a földből, aztán a Csíkoston karókra téve áztatták, nehezeknek köveket, sarat tettek rá. Négy-öt nap múlva leázott róla a zöld réteg, ekkor kiszedték és kimosták a vízben. Aztán hazavitték, kisátorgatták, illetve megszáritották. Megtilolták, majd megtörték a köjüben, ami a malomban volt. Víz hajtotta a nagy bunkókat, amik összetörték a kendert. Hazavitték, megecselték. Az ecsetelő nagy vasszögekből állt. Az ecselés után háromféle fonál maradt, a csepű, a szösz és a szál. A csepűből zsákot, a szöszből lepedőt szöttek. A szál volt a legfinomabb, ezt koszorúba fonták. Lent is termeltek az ináncsiak, de erről Csobád volt híres.

A fonás az egyik legfontosabb paraszti munka volt, amit minden lánynak meg kellett tanulni. A házasuló legény azt kérdezte a kiválasztottja szüleitől, hogy tud-e fonni a lány. Ha a szülők még nem akarták férjhez adni a lányukat, azt válaszolták: nem tud. A fonás az őszi munkák befejezése után kezdődött, és legkésőbb a farsang végéig tartott.

A fonáskor lehetőség nyílt a szórakozásra is. Nem volt fonóház, a lányok minden alkalommal más-más házhoz jártak fonni. A napi munka végeztével a legények is meglátogatták őket. Maskarába öltöztek és így ijesztgették a lányokat. Elvették az orsójukat, s ha nem váltották ki – általában csókot kértek érte – az orsóról a fonalat feltekerték a közeli fákra. A fonás végeztével táncoltak, majd este tíz óra felé hazamentek.

A megfont fonalat maguk szöttek meg. A megfonás után lemotolták és megszapulták. Mikor megszáradt, akkor lecsőrölték és fejfokokra megvetették. A vetőfáról leszedték és ráhúzták a szátvára, arról lehúzták a nyüstbe, beszédtek és megszőtték. A vásznat trisóval fehérítették, és a kerítésen szárították.

Pamutot a boltban vettek, lecsőrölték fejfokokra és rátették a baklevelre és megint megvetették, lehúzták a szátvára és beleszőtték a mintákat, ami legtöbbször csík volt. Szálöltést, hímző tömött öltést vagy keresztöltést alkalmaztak.

Nemcsak saját szükségleteikre szöttek, fontak, hanem eladásra is. Szántóra a piacra hordták az asszonyok a szöttest.

Közlekedés, szállítás.

Állatok hátán nem közlekedtek. Gördülő járművek közül közlekedtek szekérrel, csézával és bricskával. A szekeret lovak, tehenek húzták. A cséza kétkerekű, egy ló vontatta kocsi volt, az ispánok jártak vele aratáskor ellenőrizni a kepeket. A bricska szintén kétkerekű, a hintó kicsinyített változata. A faluban volt kerékgyártó mester, még szomszédos falvakból is jártak ide szekéreket csináltatni. Télen szánon közlekedtek. A talicskát és a szánkát emberi erővel vontatták. Szállítottak még terhet ponyusban, szilánkos kosárban. A kantárban az ebédet hordták a mezőre. A folyadékot butykosban, csobolyóban, demizsonban, bakettban – kannában – tárolták. Ipar, kereskedelem.

A faluban legelső mesternek számított a kovács. Az urasági kovács az uraságnak végzett mindenféle kovácsmunkát. A falusi kovács vasalta a szekereket, patkolta a lovakat, készítette az ekekapát. A cigánykovács élezte a vasakat. Általában pénzzel fizettek neki, a cigány kovácsnak terménnyel. Volt még a faluban molnár, kerékgyártó, suszter, szíjgyártó, asztalos, kőműves, szabó. A mesteremberek a falu társadalmában előkelő helyet foglaltak el, a pap, a kántor és a bíró után következtek.

Általában mindent meg tudtak termelni, amire szükségük volt, sőt még többet is, hordtak a piacra, vásárookra búzát, árpát, kukoricát, babot, dohányt, szőttest. A gazdasszonyok hetipiacra Szántóra, Encsre, Szikszóra jártak, ahová tyúkot, libát, kacsát, zsírt, vaját, túrót, tojást vittek. A parasztemberek tehénnel, ökörrrel kupeckodtak, a cigányok lóval, csikóval.

A fazekasoktól tányérokat, edényeket vásároltak. A faluba jártak vándorköszörűsök, drótos tótok, utóbbiak foltozták be a kilukadt edényeket. A házaló árusok edényt árultak taluért, kosarat, seprűt élelemért. Jártak még a faluba bacsók is, akik kisbárányokat adtak el.

Bolt már nagyon régóta volt, itt lehetett kapni paprikát, borsot, sót, petróleumot, gyertyát, festéket. Üvegedények közül kancsókat, tálakat, poharakat, befőttesüvegeket használtak. A komatál porcelánból volt. Mindennapos használatra pléh vagy faedények szolgáltak. Jeles napok, népszokások.

Katalin nap: Díszes gallyat tettek az ablak alá vízbe, ez a gally kivirított, mint az almafa. Ennek az volt a célja, hogy legyen virág a szobában.

András nap: A pásztor emberek végigjárták a falut a kürtjükkel, mindig megálltak annál a háznál, ahol volt olyan állat, ami kijárt a csordába. Ezeknél a házaknál megkínálták őket egy pohár borral. A lányok is főztek e nap galuskát. A galuska közé tettek papírfecniket, mindegyiken egy fiú neve volt. Amelyik leghamarabb feljött a víz felszínére, az lett a lány férje. András napkor kezdték meg a disznóvágást is. Ekkor már jártak a fonóba. A fiatalok felöltöztek maskarába és úgy jártak elsíratni a levágott állatot. A sirató szövege a következő volt: „Jaj koca, szegény koca el kellett neki pusztulni.” Nagyokat jajgattak és addig nem mentek el, amíg meg nem kínálták őket valamivel.

Mikulás: Jártak maskurások a faluban, szűrt vettek magukra, parókát a fejükre, és bementek minden házba, ahol gyerek volt. A szülők előre odaadták a gyerekek ajándékát és a Mikulás tette bele a kiscsizmába, ami az ablakba volt kitéve.

Luca nap: Ekkor megszórták a lányok az ablakot magvakkal, ha azt mondták a háziak, hogy gyere be, akkor a lánynak már nem volt esélye rá, hogy férjhez menjen ez éven. A gazdasszonyok megsotolták a tyúkokat az ülőn, hogy sokat tojjanak. Közben ezt mondták: „Az én tyúkom tojást tojjon, a másé meg követ tojjon.” Ekkor kezdték el csinálni a lucaszéket is, aminek karácsonyra kellett elkészülnie. Ezt elvitték az éjféli misére, és aki ráállt, meglátta, hogy ki a boszorkány. Ináncson is történt ilyen, az egyik idős asszony mesélte, hogy az unokája készített lucaszéket. A gyerek el is vitte a templomba a széket. Miután hazamentek, a nagymama megkérdezte az unokáját, mit látott, kik voltak a boszorkányok? Erre azt felelte az unoka: „Kendnek volt a legnagyobb szarva.” A boszorkány, amikor jött ki a templomból a fejét félretartotta, mert nem fért ki az ajtón a szarvától. A hagyomány szerint azonban nem lehetett ilyen könnyen megúszni a boszorkánynézést, mert a boszorkányok üldözni kezdték azt, aki felismerte őket. Ha a kezükbe kaparintották, jól összeverték. Ennek elkerülésére egy zsák mákot kellett magával vinni, s amikor a boszorkányok kergetni kezdték, ezt szétszórni. Amíg ők a mákot összeszedték, volt ideje hazaszaladni. Szokás volt az is, hogy leszedték a kapukat, és elvitték olyan messzire, amennyire csak tudták.

Karácsony előtt ostyát sütöttek, a gyerekeknek adtak belőle, akik jártak karácsonykor énekelni, illetve becsipkézték a szélét, és a karácsonyfára akasztották. Szintén karácsony előtt asszonyok, gyerekek jártak házról-házra a szent család képével. Ez volt a szálláskeresés. Közben ezt énekeltek:

*„Szállást keres a szent család, de senki sincs ki helyet ad,
nincsen aki, befogadja őt, ki égnek, földnek ura.
Legalább ti jóemberek, fogadjátok a kisdedet,
Házatokra boldogság száll, ha betér az égi király.”*

A háziak válasza erre:

*„Ne sírj tovább Szűz Mária, ne menjetek ma máshova,
szállásunkat mi megosztjuk, Kisjézuskát befogadjuk.”*

Miután bementek, különböző karácsony előtti dalokat énekeltek.

Karácsony viliája: mákos bobájka volt az asztalra téve a karácsonyfa alatt, ezen kívül hús, hurka és tepertő. A karácsonyfán volt ezüstpapírba csomagolt dió, kockacukor, bobájka, alma, ostya, piskóta. Ezüst szálakkal és angyalhajjal vonták be a fát, ami vízkeresztig volt feldíszítve. A rajta levő édességet a gyerekek elosztották egymás között. A karácsonyt betlehemesek köszöntötték, akik házról-házra jártak a betlehemmel. Hat pásztornak, egy angyalnak volt felöltözve és eljátszották a betlehemi éjszakát. Jártak karácsony viliáján a házakhoz énekelni. A gyerekek

pénzért, a felnőttek csoportosan énekelve este, majd együtt mentek az éjféli misére.

Újév: Jártak boldog újévet köszönteni, ezért pénzt kaptak. Az újévköszöntő vers szövege:

*„Ez évnek reggelén minden jót kívánok,
amerre csak mennek, nyíljanak virágok
még a hó felett is rózsza nyiladozzon
minden szép, minden jó, legyen minden bőven,
szálljon rátok áldás az új esztendőben.”*

Vízkereszt: Ekkor szedték le a karácsonyfát. A templomból vittek haza szentelt vizet és megszenteltek vele minden helyiséget. Ennek az volt a célja, hogy a rontás és a veszedelem távozzon el. Még a jószágot is meghintették. Ilyenkor járt a pap is házat szentelni. Szenteltvizet használtak még a halottnál is, mielőtt leszögezték a koporsót. A beteget is megszentelték vele.

Gyertyaszentelő: Ekkor a pap megszentelte a gyertyákat. Viharos időben ezekkel világítottak, s ha meghalt valaki, akkor ilyen szentelt gyertyát tettek a ravatalra is.

Balázs: A pap a templomban meghinti a hívek homlokát szentelt hamuval a következő szavak kíséretében:

„Porból lettél, porrá leszel.”

Farsang: Utolsó három napja a farsangfark, ekkor rendezték a bálákat. A fiatalok felöltöztek maskarába. Farsangra süteményt, kalácsot sütöttek.

Nagyböjt: Farsangfark után következett a nagyböjt. Ebben az időben nem ettek zsíros ételeket. Feketevasárnap feketével bevonják az oltárképet, és feketében mennek a templomba. Virágvasárnap vették le a fekete leplet az oltárképről, s ekkor már világos ruhában lehetett a templomba menni.

Nagycsütörtök: Reggel már nem szólnak a harangok, mert ekkor már Jézust elfogták. Keleppel hívják templomba a híveket.

Nagypéntek: Nem ettek csak egyszer, akkor is csak böjti ételt.

Nagyszombat: Újra megszólalnak a harangok, ekkor van a tűzszentelés is, a tűz a templom ajtóban ég.

Húsvéthétfő: A templomba visznek szenteltetni ételt: sódort, kolbászt, tojást, tormát, kalácsot. Sőt még visznek hímes tojást is, amit a locsolóknak adtak. A szentelt ételt hazaviszik, és azt teszik ki az asztalra. Húsvétkor jártak a pásztorok köszönteni, kürtölni. Vitték magukkal az asszonyt, akinek egy abrosz volt a nyakába akasztva és abba rakták a kalácsot, a bort pedig megitták. Reggel jártak locsolni. Régen vízzel a kút mellett öntötték meg a lányokat, asszonyokat. Később a vizet felváltotta a szagos víz. Nemcsak a legények, hanem a házas emberek is csoportokba szerveződtek, úgy jártak locsolni. Másnap a lányok is megöntötték a fiúkat, ők nem kaptak semmit, csak visszaadták a fiúknak a hideg vizes locsolóást. A fiúk a következő verset mondták:

*„Ma van húsvét másodnapja, második hajnala,
melyben szokott járni a fiúk tábora.
Kelj fel kislány, kelj fel cifra nyoszolyádból,
add ki hímesedet cifra kaszinádból,
csak frissen, csak frissen, ne mulass sokáig,
hogy a mi seregünk mehessen tovább is.”*

A hímes tojást hagymahéjjal és tojásfestékekkel színezték.

Május elseje: A fiúk állítottak májufát a lányoknak. Csoportokba szedelőzködtek és azoknak a lányoknak vittek fát, akiknek udvaroltak, vagy udvarolni akartak. Általában jégerfát szoktak állítani, amit labdarózsával, krepp papírral díszítettek. Éjszaka vigyázni kellett rá, mert ellopták egymását. Elsején délután vitte be a lány édesapja a kapuból a fát.

Pünkösd: Zöld gallyakkal díszítették a templomot. Jártak a pásztorok kürtölni, ilyenkor lángost, pálinkát és bort kaptak.

Mihály nap: Ekkor szegődtek el a pásztoemberek.

Mindenszentek: Kitisztítják, és szépen feldíszítik a temetőt és a sírokat, virágot, koszorút raknak rá. Sötétedés után gyertyát gyújtanak a sírokon és imádkoznak az elhunyt lelki üdvéért. Volt néhány olyan sír is, melyet nem gondozott senki, idegenek ezeket is rendbe tették, néhány gyertyát is gyújtottak rajtuk. Aki nem tudott kimenni a sírhoz, az otthon égetett gyertyát.

Népi megfigyelések.

Vízkereszt: vizet ereszt.

Vince: ha megcsordul Vince, tele lesz a pince.

Pál fordulása: ha e nap köd van, akkor sok lesz a halott a faluban.

Gyertyaszentelő: ha fénylik, akkor hosszú lesz a tél.

Dorottya: a jeget rotyantja.

Ágnes nap: ha süt a nap, akkor fényes lesz a kender szára.

Mátyás, Gergely: két rossz ember, ha nem talál jeget, csinál.

Sándor, József, Benedek: zsákban hozzák a meleget.

József: az özvegyasszony ekéje is kinn volt a határban.

Gyümölcsoltó Boldogasszony: ekkor oltják be a gyümölcsfákat.

Nagypéntek: az eső tűz a földre.

Szent György nap: előtte ahány nappal megszólal a béka, utána annyi napig hallgatni fog, mert addig lesz hideg.

Pongrác, Szervác, Bonifác: fagyosszentek, fagyot hoznak.

Orbán: behabarja a babot, azaz lefagyasztja.

Medárd napja: ha ekkor esik az eső, negyven napig esni fog.

László: ha felülről fúj a szél, akkor drága lesz a termés.

Péter, Pál: felszakad a búza töve, lehet kezdeni az aratást.

Nagy boldogasszony: a gyógyfüveket e napon szedik.

Lőrinc: belepisil a dinnyébe, utána már nem jó.

Kisasszony nap: ekkor mennek el a fecskék.

Erzsébet: megrázza pendelyét, leesik az első hó.

Katalin: kopogós, karácsony lotyogós.

András: fehér lovon jön, vagyis esik a hó.
Születés, házasság, halál.

Az emberek életében nagyon fontos szerepet töltött be a család és a gyerekek. Közele gyermekáldásra következtettek abból, ha feldőlt a pohár. Akkor azt mondták hamarosan keresztelő lesz. A várandós asszonyt a nehéz munkáktól tiltották. Abból következtettek a születendő gyerek nemére, amilyen formájú volt az asszony hasa. Ha kerek volt, akkor lányt, ha hegyes, akkor fiút vártak. A szülés otthon történt az ágyban, szakképzett bába vezetésével. Szükség esetén a bába is megkeresztelhette a gyereket, azt, aki keresztelés nélkül halt meg a temetőárokba temették.

Amikor az apa először vette a kezébe az újszülöttet, megköpdöste, nehogy szemről essen. Hogy kedvező legyen a gyerek külseje, a menyasszonyt gubára ültették, azt gondolták így göndör haja lesz az újszülöttnak. A gyermek első fürdővizébe gyógyfüveket tettek, hogy el ne fertőződjön a gyerek bőre.

A gyereket védték szemről esés ellen visszajáról ráadott ruhával. Volt a faluban tudós asszony, akihez el kellett vinni, és az megmondta, mit kell vele tenni. A következő gyógymódokat alkalmazták: a gyereket pisivel kell megmosdatni és az ing visszájával megtörölni. A másik szerint fonalat kell áthúzni élő egér szemén és azt a gyerek nyakába akasztani. A legkülönösebb az a gyógymód volt, amikor három egymást követő éjszaka éjjel tizenkettőkor ki kellett menni a temetőbe a gyerekekkel együtt, és kilenc sírról virágot lopni, sőt lopni még egy kiskutyát is. Ennek a bőréből és a virágokból főzzenek főzetet, és ebben fürdessék meg a gyermeket.

A gyermekágyas asszonynak tejbekását, tyúkhúslevest, csörögét, buktát vittek enni. A komámasszony három ebédet és három reggelit vitt. A betegágyas asszony kb. egy hetet feküdt, majd első útja a templomba vezetett, ahol a gyereket megkeresztelték.

Két keresztszülőt hívtak, egy családon belül minden gyereknek ugyanazok voltak a keresztszülei. A keresztelés után a keresztanya ezekkel a szavakkal adta át a gyereket: „*pogányt vittem, keresztényt hoztam.*”

A fiúgyermeknek általában az apja nevét adták, a lánynak az anyját. A gyerekeket mondókákkal ijesztgették: „*Csucsuj baba, nincsen mama, mert megette a rossz pesztonka*”, vagy azt mondták neki: „*Aludj, mert jön a vigéc!*”

A fiúk brigéztek, gomboztak, futballoztak, a lányok cikkamacskát, hátulsó pár előre fusst, tüzet viszek, körben áll egy kislánykát játszottak. Az iskolásoknak volt batyusbál, a Csíkos partján Madarak és fák napját tartottak, szavaltak, táncoltak, tornáztak. Nyáron a kapuk előtt táncoltak, játszottak, télen a fonóházba jártak vagy színdarabot próbálni, erről különösen híres volt a falu, még máshová is eljártak szerepelni.

Nagy ünnepekkor bálakat tartottak. Ezeken a forrói cigánybanda játszott. A lányok vitték a zenészeknek az ételt, a fiúk az italt.

Pénteken nem jártak a legények a lányokhoz, mert akkor azt mondták rájuk, hogy húgyos. Ha már jegyese volt a lánynak, mindennap mehetett, egyébként csak hétvégén.

A lány már tizenöt éves kortól férjhez mehetett, a legény húsz éves kora után nősült. Legszívesebben a szomszéd falvakból hoztak Ináncsra asszonyt, Csobádról, Halmajról, Dobszáról. Általában farsangkor mentek leánynézőbe, valamilyen állatvásárlási ürüggyel. Ilyenkor megkínálták a fiút, de az nem fogadta el, mert akkor azt mondták: *Enni kapsz, de lányt nem.*” A lánykérésnél jelen voltak a leány szülei és a fiú keresztapja.

Az eljegyzést a lagzi előtt egy-két hónappal tartották. A fiú ekkor adta át a jegypénzt és a jegygyűrűt, a lány a jegykendőt, inget, díszszsebkendőt, bokrétát. A jegyesek három héttel a lagzi előtt mentek iratkozni, ekkor nem vittek a papnak ajándékot, csak a lakodalom napján egy kalácsot és egy liter bort. A templomban háromszor hirdették őket, az esküvőt megelőző három vasárnap. Amikor megvolt a jegyváltás, a fiú legénybúcsút tartott.

Lakodalmi díszek közül a lányok rozmaringot füstöltek és azt adták a nagyvőfélynek. Őt egy hónappal a lakodalom előtt felkérte a jegyespár, hogy legyen ideje megtanulni a verseket. Vőfélykendőt, vőfélypalcát és bokrétát viseltek. Vasárnap jártak hívogatni a következő verssel:

*Békesség derült fel két fiatal szívre,
kik kelni akarnak a páros életre.*

*Békességükben azt sem felejtették,
hogy követeiket ide elküldjék.”*

A násznagy derekán kendőt viselt, a nyoszolyóknak szintén kendő volt a derekukra kötve. A vőfélyeknek a menyasszony, a násznagyoknak a vőfély adta át a kendőt.

Hétfőn reggel vitték az ajándékot a lagziba, a menyasszony ágát pedig, ha nem a falubelije volt, a lagzi előtti este. Közben ezt énekelték:

*Este vitték a menyasszony ágát,
elvesztették a nyoszolya négy lábát,
addig asszony nem fekszel az ágyba,
míg meg nem lesz a nyoszolya négy lába.”*

A lakodalmas menet élén a menyasszony ment a nagyvőfényvel, utána a vőlegény az első koszorúslánnyal, majd a kisvőfély a másodkoszorússal. Őket a fiatal párok és a gyerekek követték, majd az idősek és azok a fiúk, akiknek nem volt párjuk. A menet végén ment a cigánybanda.

Esketés után szokás volt az oltár megkerülése, ilyenkor megcsókolták a keresztet. A templomból kijövet adtak pénzt a harangozónak, különben nem engedte volna ki őket.

Az új pár eljövendő életére azokból a jelekből lehetett következtetni, amelyek a lagziból hazajövet történtek. Nyitott sír nem jelentett jót, ha szekeret húztak a násznép előtt, az sem. Ha két pár találkozott az utcán, azt mondták, valamelyik boldogtalan lesz. Amikor visszajöttek az esküvőről, megszórták őket kásával, ez áldást jelentett.

A lakodalomban cigányzenére táncoltak. A vacsora után volt a menyasszonytánc, ekkor pénzt adtak a menyasszonynak. Volt bolondmenyasszony is, aki fel volt öltözve maskarába. A hivatlan vendégek is bemehettek a lagziba, sőt táncolhattak is, még meg is kínálták őket. A lakodalmat követő nap volt az új pár, illetve az új asszony avatása. A pap a menyasszony fejét fátyollal leborította, a gyertyát a kezébe adta és így avatta fel.

Bálokba a házasok már nem jártak. Az asszony nem mehetett a kocsmába se a férjével, se nélküle. A férfiaknak több lehetőségük volt a szórakozásra, jártak a kocsmába, házakhoz, névnapot köszönteni. Működött a dalárda is, a templomban is ők énekeltek. Amikor jobb idő volt, vasárnap délután az idősebbek, kiültek a kapuba beszélgetni. A fiatalok táncoltak, játszottak. Az egyedül járt férfitáncot verbunkosnak, sarkantyúsnak nevezték, a karikába járt lány táncot karéjnak. Ezen kívül csárdásoztak, sőt a tánciskolában egyéb táncokat is tanulhattak.

Hússal álmodni halált jelent, csakúgy, mint a kutyavonyítás. Azt mondták, hogy *„aki az aranyimatyánkot imádkozza, az halála napját megmondja.”* Az aranyimatyánk Jézus szenvedéseiről szól.

Nem szabad visszasírni a haldoklót, mert akkor nehezen fog meghalni. Aki kívánta, elhívták hozzá a haragosait. Az emberből egy sóhajással vagy horkantással távozik az élet, azt szokták mondani, kiszakad belőle a lélek. Ha a halott a ravatalon meg van fiatalodva, fiatal fog maga után vinni. A halottnak lefognak a szemét, megmosdatják, megborotválják, felkötik az állát, felöltöztetik. A ravatalozást kiterítésnek nevezik.

A temetéssel kapcsolatos teendőket általában a keresztfiú végezte. A falut a halálról harangozással értesítik, ilyenkor mindkét harangot meghúzzák. Ha férfi halt meg, a harangozás előtt hármat csendítettek neki, nőknek, gyerekeknek egyet. Virrasztásra nem hívogattak, temetésre viszont igen. Sírásó mindig volt a faluban. Koporsóvivőnek ismerősöket hívtak, szakácsnőnek a rokonságból valamelyik asszonyt. A sírt a temetés előtti napon ásták, átlagos mélysége 2,5 méter volt. Régen az asztalos készítette a koporsókat.

A virrasztó a temetés előtti napon volt, virrasztani ketten szoktak egyszerre. Az érkezők részvétet nyilvánítottak, majd halotti énekeket énekeltek és imádkoztak. A koporsóba a család tette bele a halottat, az elhunyt kezét a mellére tették összekulcsolva, rátették a rózsafűzért. Az udvaron hordókra tették a koporsót, amit a hozzátartozók álltak körül. Azok vitték a lobogókat, a sírjelet és a koporsót, akiket felkértek rá. Ha lányt temettek, a ruhájukra bokréta szalagot tűztek. Amikor a gazdát temették és vitték ki az udvarról, felköltötték az állatokat, nehogy a gazda után menjenek. Az abroszt is fel szokták hajtani, nehogy utána meghaljon valaki a családból.

Hitvilág.

A Földet Isten teremtette hat nap alatt. A Föld gömb alakú. A földrengéseket vulkánok és hegycsuszamlások okozzák. Az ég színéből az időjárásra lehet következtetni. A világ vége Alpáron – Abaújalpár – van.

A napfogyatkozást az okozza, hogy valamilyen égitest eltakarja a napot. A holdban Szent Dávid látható hegedűvel. A szél a hideg és a meleg levegő találkozásával keletkezik. Eső előtt a fecske alacsonyan száll, a varjak kárognak.

Szárazság idején az esőért imádkozni szoktak. A jégeső ellen – amit szerintük a hideg és a meleg levegő összeütközése okoz – imádkozással és a harangok félreverésével védekeztek. Kilencszer elmondták az Úrangyalát, szenteltgyertyát gyújtottak, és a tűzbe szentelt barkát dobtak.

Mennydörgéskor Szent Péter görgeti a hordókat. A villámlás és a mennykő ugyanaz, egy kisméretű fehér kő, amit kuruzslásra használtak.

Gyógyításra használt füvek, gyógynövények: kamillavirág, árvacsalán, szarkaláb, egérfarkgóré, kakukkfű, tengerihagyma, útilapu, fodormenta, lósóska, farkasalma, szederlevél, feketenadár, szárazdió héja, fehérirem, kannameró.

Egyes betegségekre:

Aranyér: sós meleg vízben kellett megmosdani.

Ágybavizelés: gyógyteák.

Derékfájás: melegítéssel.

Égés: tojásfehérje, napraforgóolaj.

Fagyás: hordóskáposztát raktak rá.

Ficam: a kificamodott testrészt helyre tették, volt erre ember a faluban.

Finkő: a nyelv betegsége, a tűzbe kellett köpni háromszor.

Fogfájás: bagót, szalicilt, pálinkát tettek rá.

Fülfájás: szentelt vizet vagy vizeletet cseppentettek a fülbe.

Gyomorfájás: pálinkába áztatott fehériremmelel kezelték, fodormenta, fekete nadár is jó volt.

Hasmenés: lósóska.

Kilis: amikor megérett, kiszúrták és vason megsütött vöröshagymát tettek rá vagy tejsavas pelyhet.

Köhögés: teákkal.

Kutyaharapást: szőrével.

Láz: a testet vizes ruhába csavarták.

Orrvérzés: hanyatt fektették és vizes ruhát tettek a tarkóra.

Ótvar: lekaparták a vart.

Pokolhólyag: aszalt szilvát tettek rá, selyemkendő rojtját húzták bele.

Rándulás: vizes ruhát tettek rá.

Rovarcsípés: sós ecetes vizet raktak rá.

Sárgaság: számban tartott ostyával gyógyították.

Szemfájás: székfűvirág teát és tojásfehérjét tettek rá.

Tályog: gyógyfüvekkel.

Tüdőbaj: kannameróval.

Szent Antal tüzeit: piros kukoricából készített liszttel füstölték.

Az átok fogni szokott. Konkrét eset: „*mikor elköltözött tőlem a lányom, megátkoztam magam, hogy szakadjon meg a lábam, ha meglátogatom. A lányom megbetegedett, a férje üzent, hogy menjek el megnézni. Mikor jöttem ki tőlük, a kapuban megbotlottam és eltört a lábam.*” - mesélte egy idős asszony. Hallottak olyanról, hogy a betegséget másra tették át.

Szívbajban szenvedő gyermek ruháját kivitték a temetőbe vagy a keresztútra. Volt olyan, akit megrontottak szemmel, azt szenes vízzel megmosdatták. Annak volt ártó szeme, akit már elválasztott az anyja az anyatejtől, majd visszaadta neki.

A boszorkányok külseje olyan, mint a többi embernek, tudományukat egymástól tanulják. Képesek megtáncoltatni az asztalt, beszélni a halottakkal. Az a hiedelem járta, hogy a boszorkányok keresztutaknál szoktak találkozni. Csak úgy tudnak meghalni, ha kézfogással valakinek átadják a tudományukat.

A garabonciás forgószelek alakban jelenik meg, védekezni nem tudnak ellene. A nora az asszonyok mellett szopta, szentelt fokhagymával védekeztek ellene. Olyan ember tudott a halottakkal kapcsolatba lépni, aki már egyszer tetszhalott volt. Ilyen volt Ináncson Rácz János bácsi, aki két napig kiterítve feküdt, majd fölkelte és utána még sokáig élt.

Egyszer kint volt a gulya éjszakára a völgyben. A pásztorok éjjel tizenkét órakor nagy zörgésre lettek figyelmesek. Egy nagy kereket láttak, amit egy óriási ember görgetett és egy kilométer hosszúkat lépett.

A település templomának búcsúja Terézia nap után van. A környező településekről is szoktak ide jönni. Ilyenkor megajándékozták a pásztort. Ináncsról Monokra, Máriapócsra, Egerbe, Sajópálfalvára jártak búcsúba. Gyalog mentek a processziók, útközben énekeltek, imádkoztak, kérték az Isten segítségét.

Társadalom.

A községben nem éltek nemesek. Voltak telkes jobbágyok és zsellérek is. A legelőjük is el volt különítve egymástól. A zsellér is felkerülhetett a gazdasorba, ha jól nőtt, de keményen kellett dolgoznia, mert a menyasszony családja lenézte a szegényebb vőt. Régen a párválasztásban nagyon meghatározó volt a szülők akarata, általában a vagyont házasították össze.

Az asszonytól elvárták, hogy ellássa a háztartási munkákat, nevelje a gyerekeket, dolgozzon a földeken is. A gyereknevelésben a nagymamának is nagy szerepe volt. A fiúk születésének jobban örültek, mert nagyobb hasznát vették a gazdaságban, másrészt ők vitték tovább a család nevét.

A gyerekek egymás ruháit hordták, a fiúk még kisiskolás korukban is kantusban jártak. Amilyen korán csak tudták, befogták őket a munkába, általában első osztályos koruktól. A születéstől a halálig a következő elnevezések voltak:

csecsemő

karonülő

gyerek

suhanc, süldő, kislány
kislegény
legény, eladó
házasulandó, férjhezmenendő
vénlegény, vénleány
ember, asszony
bácsi, néni
apóka, anyóka.

Az azonos korúak egy bandába tartoztak, cimboráknak nevezték egymást. Udvaroltak a lányoknak csapatostól. Ha a legény már komolyan udvarolt a lánynak, akkor csak húsvétkor ment a legénytársaival a lányhoz, egyébként egyedül.

A lányok vasárnap és ünnepnap délutánonként a kapuban tanyáztak, és ott fogadták az udvarlást. Ha már jegyese volt a fiú a lánynak, akkor egyedül kísérté haza, ha nem, a lány a barátnőjével karolkozva ment elől, a fiú csak utánuk ment. Az állandó udvarlót bejárónak nevezték. A kapcsolathoz szükséges volt szülői jóváhagyás, különben nem engedték be az udvarlót a házba. Ha már jegyesek voltak, akkor úgy mentek a bálba, hogy a fiú elment a lányért és kettesben mentek, ilyenkor elszakadtak korábbi társaiktól.

Amikor az asszony férjét elvitték katonának, a feleség feketébe öltözött, hogy el ne szeressék. A megesett lányt és a csapodár asszonyt elítélték, de ha rendesen felnevelték a gyereket, akkor idővel nem hánytorgatták fel neki, hogyan szerezte.

A családban a fiatalok megbecsülték az öregeket, és ha magatehetetlenek lettek, életük végéig gondoskodtak róluk.
Lokális kapcsolatok.

A község különböző részekre tagolódott: Szug, Kutyasor, Hatrongyos, Alvég, Felvég, Újsor, Újtelep. Azt tekintették szomszédnak, akivel a porta érintkezett. A tőszomszédok egymás mellett laknak, vannak szembe szomszédok, átlós szomszédok, akikkel a kert érintkezett, azok a kert szomszédok. Az a szomszédtól függ, milyen a kapcsolatuk. Általában az emberek egymásra szorulnak, és szoktak kölcsönkérni egymástól apróbb dolgokat. A lakodalomba is meg szokás hívni őket, a disznótorból is vittek át kóstolót. Átjártak egymáshoz beszélgetni vagy a kapuban üldögéltek. A portáikat elválasztó kerítéseken nincs semmilyen átjáró, akármilyen jóban voltak, csak a kapun jártak át egymáshoz. Azt szokták mondani, hogy jobb egy jó szomszéd, mint egy jó rokon. Nagyobb munkákban a családok visszasegítés fejében segítettek egymásnak.
Faluszervezet.

Csobádnak, Ináncsnak és Hernádszentandrásnak volt egy jegyzője, ezt az állást pályázat útján lehetett megszerezni. A bírót három évre választották, volt még négy hites. Az üléseket a bíró házában tartották. A kisbíró dobolta ki a hirdetményeket és a postás feladatokat is ellátta.

Választott tisztségek voltak még a molnár, kerülő, pásztor. A papot a püspök jelölte ki, a tanítót és a kántort választották. A presbitériumnak és az egyháztanácsnak az volt a feladata, hogy intézze az egyház dolgait. Egyéb társulatok: Legeltetési Bizottság, Rózsafüzér Társulat, Mária Egylet. Erkölcsei nézeteik.

A gyereket, ha megbüntették és egyet-kettőt ütöttek rá, megszokott volt. Felnőtt esetében ritka volt az önbíráskodás, hanem a sértett behívatta a másik felet a bíróhoz és az ítélte. Ha a legények verekedtek és az egyik a másiknak súlyos testi sértést okozott, ha a sérelem jogos volt, a közösség erkölcsileg felmentette az elkövetőt.

A lopást nagyon elítélték. Ha valakit rajtacsíptek nagyon keményen megbüntették, még ki is dobolták a nevét a faluban. Ha a személyi tulajdon ellen vétett valaki, azt jobban elítélték, mint a közös ellen.

Senki embernek tartották azt, aki lusta, trehány, iszákos, nem szeret dolgozni és egész életében nem szerzett semmit. Rossz ember az, aki kötekedő, izgága, durva.

Gyenge jellemnek tartották azt, aki mindenkitől befolyásolt, önálló véleménnyel nem rendelkezik. A szószegő ember nem megbízható, kerülni kell a társaságát. A munkakerülő ember nem érdemes arra, hogy a földön éljen, mert más embereknek kell eltartani. A közösség a fontosabb és az egyéneknek el kell fogadniuk a normákat, magatartási szabályokat.

Ideális nőnek azt tartották, aki dolgozó, ügyes, helyt áll a családban, a gyereknevelésben és a munkahelyén is megbecsülik.

Az ideális férfi dolgozó, komoly gondolkodású, jó gyermekeihez, feleségéhez, családszerető, munkájában haladó, józan életű.

Isten tetszését vallásos, erényes, szerény élettel lehet kivívni. Istennek tartozunk felelősséggel földi életünk hibái miatt. Az emberi élet célja a munka és az alkotás.

Nagyon jó volt olvasni az idős ináncsiak mondását:

„Úgy dolgozzál, mintha örökké élnél, és úgy imádkozzál, mintha rögtön meghalnál.”

Ináncs jelképei

Korunkban ismét nagyon divatos lett a múlt jelképeinek felkutatása és újbóli használata. Ilyen jelkép a címer is. A címerek egyszerre fejeznek ki elkülönülést és összetartozást. A címerrel rendelkező család őse vitézi tettéért, hű szolgálataiért kapta ezt az ismertető, megkülönböztető jelvényt. Természetesen nemcsak egyes családoknak, hanem országoknak, intézményeknek, városoknak is van címerük, ezek szinte minden esetben az uralkodójukra, méltóságot viselőjükre emlékeztet. Adományozása fejedelmi jog volt, ezért vigyáztak arra, hogy szabályszerű legyen a kiállítása.

A falvak címert nemigen használtak, azonban a pecsétnyomóik sokkal változatosabbak voltak, mint ma. A pecsétek, melyeket a hivatal által kiállított okmányokon használtak, a falu hagyományaira, jellemző gazdálkodási tevékenységére utaltak. Ináncs 1840-es pecsétjén:

Inants helyisége petsettye 1840

felirat fut körbe a rajz körül, melyen egy gazdasági épület és előtte két legelésző szarvasmarha látható. Az állatok az akkoriban elterjedt magyar marha fajtába tartoznak.

A pecsét kifejezi a községre oly jellemző gazdálkodást, az állattenyésztést, azon belül is a több helyen magas színvonalúként említett szarvasmarha tenyésztést.

A jelenlegi címer a korábban említett hagyományokon alapszik. Szerepel benne utalás a történeti hagyományra, vallási kötődésre és a gazdálkodásra is. Leírása a következő:

Álló, háromszögletű, vörössel és kézzel hasított katonai pajzs, melynek jobb oldali mezejében két ezüst pólya látható, bal oldali mezőjében pedig felül ezüst, nyitott könyv lebeg AUT PATI, AUT MORI felirattal, alatta pedig ezüst liliom. A pajzson kilencágú arany korona, amelyet a pajzssal együtt jobbról arany oroslán, balról arany ló tart. A pajzs alatt egy szalag lebeg INÁNCS felirattal.

Senkit ne tévesszen meg, de a heraldikában a jobb- és a baloldal fordítva értelmezendő. A címer egyes elemei a következőket jelképezik: A vörös mezőben a két ezüst pólya Abaúj vármegye régi címerére utal, s egyben kifejezi Ináncsnak ide tartozását is. Ugyanakkor a földrajzi környezetet is jelképezhetik, hiszen a pólya hagyományosan folyót jelképez, Ináncs pedig a Bársonyos és a Kis-Hernád mellett helyezkedik el. A másik oldalon a könyv és a liliom a templom védőszentjéhez, avilai Nagy Szent Terézhez fűződő kötődésünket jelzik. A nyitott könyvlapokon olvasható AUT PATI, AUT MORI latin idézet, mely Szent Teréz életének jelmondata volt a következőt jelenti: „vagy szenvedni, vagy meghalni”.

A pajzs kék színe szintén a szentre utal, hiszen az ég színe. A pajzstartó orozlán az évszázadokon át Ináncsot birtokló Keglevich család címeréből származik, ahol kardot, illetve zászlót tartanak. A kilencágú korona a grófi címet jelképezi, melyet a Keglevichek 1687-ben kaptak meg. A másik pajzstartó, a ló az állattenyésztés kiemelt fontosságára utal, hiszen tudvalevő, hogy itt nagyon sok lovasgazda élt a régi időkben. Járulékos alkotórésze még a címerpajzs alatt lebegő, hármastagolású, fecskefarok végződésű szalag, melyen INÁNCS felirat olvasható. A településnév előtt és után egy-egy díszpont.

A másik jelkép a zászló, ennek leírása a következő:

Fekvő téglalap alakú, a színe fehér, körben kék és fehér farkasfogak díszítik. Mindkét oldalának a közepén eredeti színeiben a község címere található.

Címerünk és zászlónk földrajzi, történelmi, vallási, gazdasági kötődésünket egyaránt hűen tükrözik, így alkalmasak lehetnek arra, hogy az elkövetkezendő években Ináncs jelképévé váljanak.

Gyakran használt középkori mértékegységek

A könyvben sok olyan mértékegység is említésre került, melyet ma már nem használunk, s ezért pontos mértékét sem ismerjük. A köztük való eligazodást segíti a következő rövid felsorolás:

- **Gelima:** A XVI. század közepe óta használt térfogatmérték. A kévézett gabona tarlón rakott halmaza. Szélső értékei 13-40 kéve, középértéke 25-30 kéve. A könyvbeli esetben 30 kéve.
- **Hold:** Eredetileg az 1 nap alatt 1 ekével felszántott terület volt, később más művelési ágakra is elterjedt. Egy katasztrális hold 1600 négyszögöl, azaz 5754 m². A magyar hold ennél kisebb, 1200 négyszögöl, 4316 m².
- **Kaszás:** 1 kaszával 1 nap alatt lekaszált terület. Rétek nagyságának mérésére szolgált. Értéke koronként és területenként változott, 0,5-1 hold, 0,5-1 szekér, 300-1760 négyszögöl között.
- **Kéve:** A szalmas termés kötözött, egy kézzel emelhető csomója. Leggyakrabban gabona esetében használták. Nagysága függött az aratás módjától (sarlós vagy kaszás), 5-17 kg. között volt a súlya.
- **Köböl:** Terület és űrmérték is volt. Űrmértékként leggyakrabban gabonát mértek vele. 1 köböl gabona tömege 58,2 kg. és 93,12 kg. közötti, tértől és időtől függően.
- **Mérő:** Környékünkön a pozsonyi mérő volt a legelterjedtebb. Területmértékként szántóföldek esetében 0,1-4 hold, 400-1000 négyszögöl nagyságú volt. Mint űrmérték 53,72 liter, illetve 62,08 liter volt a mérete. Ennek tömege 40,29- 46,56 kg.-ig terjedt.
- **Négyszögöl:** A hold kisebb egységeként a leggyakrabban használt területmérték. Értéke mintegy 3, 596 m².
- **Öl:** Régi hosszmérték, a két kar kiterjesztett távolsága. Gyakran használt mérték, értéke: 6 láb, 1, 8-2, 0 méter.
- **Rőf:** Eredetileg a kinyújtott kar hossza volt, 58,3-78,3 cm. A magyar rőf hossza 62, 2 cm.
- **Szekér:** Térfogatmérték, melynek nagysága függött a szekér fajtájától és a szállított tehertől. Szénából általában 12, 6 m³, mintegy 1,6 mázsa. Gabonából 4,6-8,3 mázsa.
- **Véka:** Űrmérték, 31 liter, hozzávetőlegesen 23 kilogramm.

Felhasznált irodalom

- A kassai százéves egyházmegye történeti névtára és emlékkönyve. Kassa, 1905.
- Bogdán István: Régi magyar mértékek. Budapest, 1987.
- Borovszky Samu-Sziklay János: Abaúj-Torna vármegye és Kassa. Budapest, 1896.
- Csánki Dezső: Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában. Budapest, 1890.
- Csoma József: Abaúj-Torna vármegye nemes családjai. Kassa, 1897.
- Első katonai felmérés (Josephinische Aufnahme)
- Fejér György: Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus et civilis I-XI Buda, 1829-1844.
- Fényes Elek: Magyarország geographiai szótára. Pest, 1851.
- Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. I. kötet, Budapest, 1963.
- Hernád menti táj, Hernád menti emberek. Encs, 1970.
- Ináncs urbárium 1772.
- Kávássy Sándor: Bevezetés a történettudományba. Budapest, 1993.
- Kemény Lajos: Abaúj-Torna vármegye története 1527-1648. Kassa, 1915.
- Kemény-Csoma: Abaúj vármegye történelmi monográfiája. Kassa, 1912-1915.
- Kiss Lajos: Földrajzi nevek etimológiai szótára. Budapest, 1978.
- Korponay János: Abaúj-Torna vármegye monográfiája. Kassa, 1878.
- Kristó Gyula: Magyarország története 895-1301. Budapest, 1993.
- Kristó Gyula - Makk Ferenc: Az Árpád-házi uralkodók. Budapest, 1988.
- Magyarország és népessége a Pragmatica Sanctio korában. Országos Magyar Statisztikai Hivatal. Budapest, 1896.

- Magyar városok és vármegyék monográfiája. XVII. kötet. Abaúj-Torna vármegye. Szerk.: Molnár Endre, Budapest, 1935.
- Magyarország története tíz kötetben. Főszerkesztő: Székely György. Budapest, 1984.
- Majláth Béla: A hajdúk kibékítési kísérlete Inanchon. Budapest, 1882.
- Nagy Imre-Nagy Gyula: Anjou-kori okmánytár I-VII. Budapest, 1878-1920.
- Szentpétery Imre-Borsa Iván: Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke I-II. Budapest, 1923-1987.
- Szutorcsik József: Forró krónikája. Forró, 1996.
- Történelmi Közlemények Abaúj-Torna Vármegye Múltjából. Kassa, 1910-1918.
- Wenzel Gusztáv: Árpád-kori új okmánytár I-XII. Pest 1860-Budapest 1874.
- Wolf Mária: Árpád-kori eredetű települések Abaúj vármegye déli részén. Miskolc, 1989.
- Zsoldos Attila: Az Árpádok és alattvalóik. Csokonai, Debrecen, 1997.

Felhasznált források:

- Borsod-Abaúj-Zemplén megyei levéltár iratai
- Encsi Földhivatal dokumentumai
- Miskolci Herman Ottó Múzeum adattárának iratai
- Ináncsi egyházközség adatai
- Kassai levéltár iratai

Ináncsi plébánosok

1788-1814	Saksics Salamon
1815-1829	Haresznik Mátyás
1829-1838	Hübner István
1838-1851	Tóth József
1851-1858	Fándly József
1858-1870	Keresztényi Albert
1870-1895	Osváth Mátyás
1895-1918	Albrecht István
1918-1934	Sikora Frankó Mihály
1934-1940	Dunajszky Béla
1940-1947	Vámos Antal
1947-1972	Sáray Mihály
1972-	Szalay József

Az első és a második világháború ináncsi áldozatai

Balogh Géza

Boros István

Czipczer László

Dubabér István

Galyas Béla

Homa István

Kalmár István

Kállai Lajos

Koszték János

Ligher Ferenc

Luzsanszki János

Luzsanszki József

Polyefkó István

Szabó István

Szemán András

Viszokai István

Árvai Éva

Árvai Mária

Bacsó István

Broda András

Broda József

Csizmár József

Dunajszky Béla

Glonczi Ferenc

Gömöri Sándor

Képes Mihály

Lakatos Kálmán

Leskó Ernő

Miklós István

Miklós Vince

Orosz József

Orosz Lajos

Papp László

Rácz Béla

Sotkó Simon

Staviarszki József

Sulcz István

Szabados István

Szemán Barna

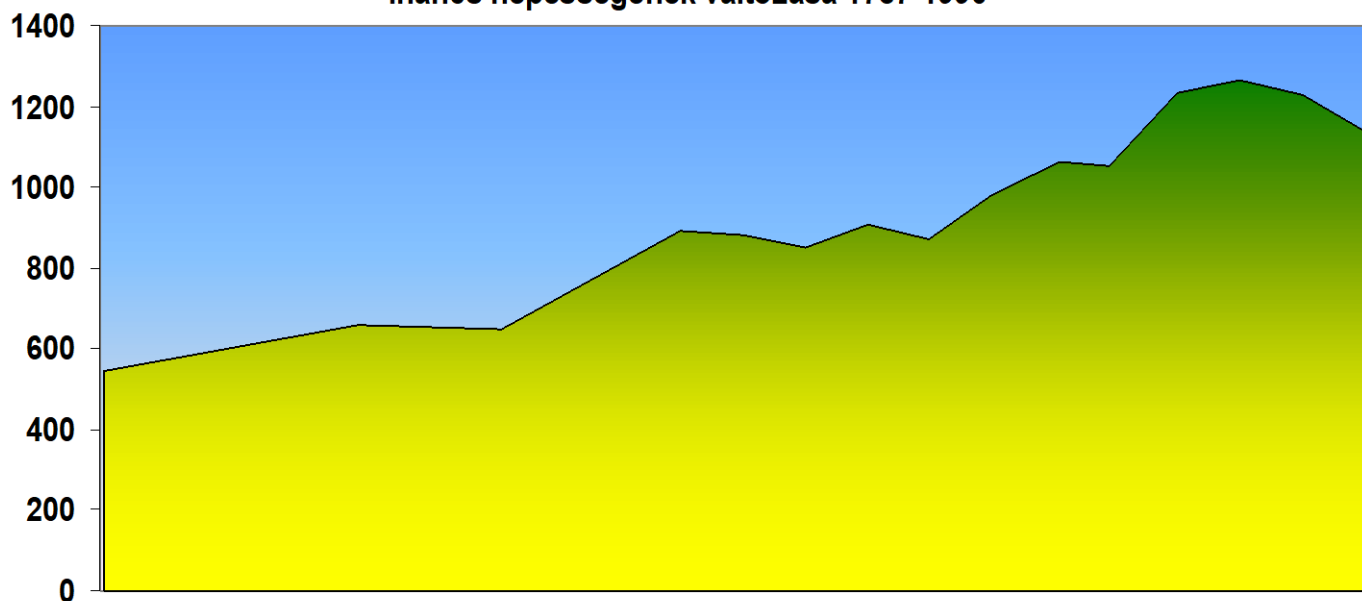
Szemán Ferenc

Szemán József

Zsemberi Ferenc

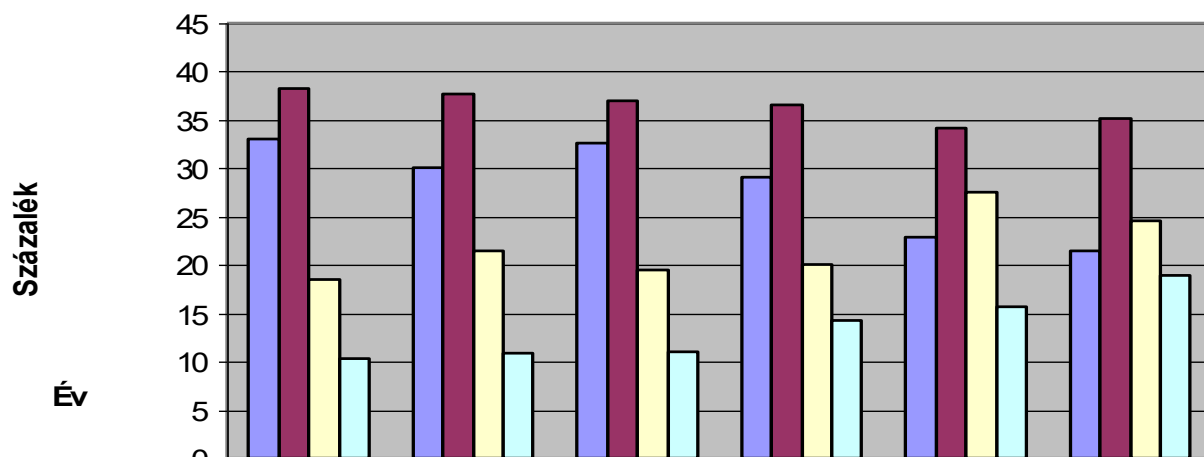
Zsolcsák Mihály

Ináncs népességének változása 1787-1990

	1787	1828	1851	1870	1880	1890	1900	1910	1920	1930	1941	1949	1960	1970	1980	1990
Fő	545	661	648	810	891	883	851	907	872	978	1061	1051	1233	1267	1231	1140

Ináncs népességének kor szerinti megoszlása 1941-1990

Év	1941	1949	1960	1970	1980	1990
15 év alatti	33	30,1	32,6	29,1	22,8	21,5
15-39 év	38,2	37,6	37	36,6	34,1	35,1
40-59 év	18,5	21,5	19,4	20	27,5	24,5
60 év fölött	10,3	10,8	11	14,3	15,6	18,9